gratis orgelmagazine

Brabantse Orgelfederatie

Brabants Orgelrijkdom 2017

Rugwerk van het groot orgel van de Sint-Janskathedraal te 's-Hertogenbosch, 1617-1622

Correspondentieadres:
Brabantse Orgelfederatie
De Naaldenmaker 6
5506 CD Veldhoven

E-mail: info@brabantorgel.nl

Rabo-bankrekening
IBAN: NL87RABO0110935837
BIC: RABONL2U
t.n.v. Brabantse Orgelfederatie.
K.v.K. Oost-Brabant 1720 2724.

De Belastingdienst heeft de Brabantse Orgelfederatie (BOF) aangemerkt als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Tevens zijn wij aangemerkt als Culturele Instelling (CI).
Dat impliceert dat financiële bijdragen aan de BOF voor 125% aftrekbaar zijn voor particulieren, terwijl dat voor bedrijven 150% is.

Redactie en fotografie (tenzij anders vermeld):
Wim van der Ros,
Wijtse Rodenburg.

Vormgeving:
Wijtse Rodenburg

Correctiewerk:
Annie van der Ros-Jochem

Druk:
Koninklijke BDU, Barneveld

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage van de stichting DELAfonds.

10e jaar-jubileum-uitgave.

Alle informatie in dit magazine onder voorbehoud.

Vereniging Brabantse Orgelfederatie

Noord-Brabant heeft een rijk orgelbezit dat zeer de moeite waard is om als cultureel erfgoed in stand te worden gehouden. Veel orgelkringen die regelmatig concerten organiseren, hopen op een grotere belangstelling dan de laatste jaren het geval was. Het orgel wordt steeds onbekender mede als gevolg van de ontkerkelijking. Veel mensen komen niet meer als vanzelfsprekend met dit prachtige instrument in aanraking. Om het tij te keren en de orgels en orgelmuziek een nieuwe impuls te geven, ontwikkelt de Brabantse Orgelfederatie ambitieuze plannen. Met een bestuur dat samenwerkt met de meeste Noord-Brabantse orgelkringen en andere belanghebbenden, veelal leden van de vereniging, zet de federatie zich in om nevenstaande doelstelling te realiseren.

Bestuur

Het bestuur wordt gevormd door Frank Petter voorzitter, Wim van der Ros vice-voorzitter, Engbert Tienkamp secretaris, Geurt Brouwer penningmeester en Wijtse Rodenburg. In de loop van dit jaar wordt de secretaris opgevolgd.

Adviseurs

De Brabantse Orgelfederatie prijst zich gelukkig met een aantal adviseurs als begeleiders van diverse trajecten. Dat geldt niet alleen op het artistieke niveau rond de samenstelling van excursies, te spelen werken en de daarbij op te nemen cd's, het geldt ook bij de voorbereiding van o.a. radio-uitzendingen.

Ook voor het monitoren van orgels en de advisering van parochie- en kerkbesturen op het gebied van een goed beheer van hun orgel(s) kunnen wij deze kwaliteiten in de persoon van een of meer adviseurs bieden.
Het drietal 'vaste' adviseurs van de vereniging is op dit moment:
- Ad van Sleuwen,
oud-docent van het Fontys Conservatorium te Tilburg en stadsorganist van Hilvarenbeek.
- Henk Kooiker,
orgeladviseur, akoestisch adviseur, opnametechnicus, organist van de Waalse Kerk in Den Haag, tweede organist van de Agnus Dei Kerk in Waalre.
- Tommy van Doorn,
organist van de Sint-Petrusbasiliek in Boxtel.

Doelstelling

'De Brabantse Orgelfederatie heeft tot doel om het culturele erfgoed dat het orgel vormt in stand te houden en om de orgelcultuur in het algemeen, en die van Noord-Brabant in het bijzonder, te bevorderen.
Zij wil dit bereiken door de interesse voor het orgel te vergroten, door de samenwerking tussen de diverse orgelkringen te stimuleren en door het organiseren van diverse activiteiten op het gebied van het orgel.
Noord-Brabantse orgelkringen, individuele organisten en belangstellenden kunnen lid worden van onze vereniging.'

Excursies

Ook in 2017 organiseert de Brabantse Orgelfederatie weer de twee gebruikelijke orgelexcursies.

De **voorjaarsexcursie op zaterdag 13 mei** voert als 'jubileumexcursie' naar een viertal 'recente' orgels in de regio Eindhoven (Nuenen en Eindhoven). Twee relatief 'kleine' orgels die de afgelopen jaren hier geplaatst zijn vanuit andere kerken elders in den lande, een middelgroot vorig jaar gerestaureerd orgel en het grote 50 stemmen tellende orgel in het auditorium van de Technische Universiteit Eindhoven. Het laatste orgel zal in het slotconcert door Jan Verschuren niet alleen solo klinken, het zal ook klinken in samenspel met het randstedelijk Serenata Symphonie Orkest in o.a. het Orgelconcert van Francis Poulenc. Excursiedeelnemers krijgen dan een tweetal cd's uitgereikt, één met het orgelspel op de eerste drie orgels en de tweede met het slotconcert in de TU/e. Ook ontvangen zij het nieuwe boekje over het TU/e-orgel. Meer info op de pagina's 16-20.

De **najaarsexcursie op zaterdag 8 oktober** gaat naar Grave, Escharen en Cuijk. In Grave bezoeken wij het juist gerestaureerde Smits-orgel, waar nu concrete plannen zijn het verdwenen rugwerk, het derde klavier, te reconstrueren. Twee bescheidener orgels, het Brammertz-orgel in Escharen en het Van Hirtum-orgel in de Protestantse Kerk in Cuijk, zijn het bezoeken meer dan waard. Geëindigd wordt bij het Severijn-orgel in de Sint-Martinuskerk in Cuijk, waar titularis Pieter Dirksen het slotconcert verzorgt. Hierover leest u op de pagina's 36-39.
Evenals vorig jaar hebben deelnemers aan de excursies de mogelijkheid enkele orgels zelf te bespelen.
En ook voor deze excursie wordt er een cd gemaakt van de te bezoeken orgels, die aan het eind van de excursie wordt uitgereikt aan de deelnemers.
De Brabantse Orgelfederatie heet u van harte welkom op deze excursies!
Meer en actuele informatie over deze orgelexcursies op onze website www.brabantorgel.nl

Contactpersonen zijn Henk Kooiker,
Tommy van Doorn en Wim van der Ros.
Mail naar excursie@brabantorgel.nl

Documentatie

Vanaf de oprichting van de Brabantse Orgelfederatie beijvert onze vereniging zich voor het documenteren van 'Brabants Orgelrijkdom'.

Orgelbeschrijvingen en foto's
Dit gebeurt door middel van publicaties in ons jaarlijks (gratis!) verschijnend magazine 'Brabants Orgelrijkdom' en door middel van onze website. Hierop staan inmiddels meer dan 210 (!) uitgebreid beschreven orgels. Continu wordt ons bestand geactualiseerd en uitgebreid.
Ook verscheen in 2011 een unieke documentatie in de vorm van een boek over *'De orgelmakers Loret en hun orgels in Nederland'.* In het boek zijn twee cd's opgenomen waarop het orgelspel op een achttal Brabantse Loret-orgels beluisterd kan worden; dat maakt deze uitgave tot een uniek verzamelobject.

Klankdocumenten
Tevens verschijnen jaarlijks minimaal twee cd's als klankdocumenten van 'Brabants Orgelrijkdom'. Op deze wijze zijn inmiddels de recente klanken van zo'n 85 orgels in onze provincie vastgelegd.
Onze verenigingsuitgaven kunt u online bestellen via onze website www.brabantorgel.nl.

Contactpersoon is Wim van der Ros.
Mail naar documentatie@brabantorgel.nl

www.brabantorgel.nl

"Dit jaar vieren we het 10-jarig bestaan van de Vereniging Brabantse Orgelfederatie. In januari 2007 werden vertegenwoordigers van Brabantse orgelkringen het in Tilburg met elkaar eens over een opzet om gezamenlijk de belangen van het Brabantse orgelbezit te gaan behartigen. Onze vereniging groeide uit tot een organisatie die jaarlijks dit gratis magazine Brabants Orgelrijkdom uitgeeft met in het midden de uitneembare katern met de orgelagenda. Daarin meer dan 200 orgelconcerten georganiseerd door de ruim 40 orgelkringen en enthousiaste leden. Traditiegetrouw bieden we u in dit blad interviews met organisten en orgelliefhebbers en is er allerlei nieuws over het onderhoud en herstel van Brabantse orgels. Speciale aandacht voor het ook jubilerende 400 jaar oude orgel van de Sint-Janskathedraal met zijn schitterende monumentale front waar een nieuw boek over is verschenen. Het prachtige rugwerk van dit orgel siert al 10 jaar ons logo en staat daarom dit jaar prominent op onze voorpagina. Onze steeds groeiende website www.brabantorgel.nl startte ook direct na de oprichting. In dit extra dikke jubileumnummer weer een orgelpuzzel die u uitdaagt om op deze website te speuren naar de antwoorden om de oplossing te vinden. Verder organiseren we al jarenlang twee orgelexcursies met vakorganisten, waarbij - zoals gebruikelijk - de betrokken orgels op cd worden vastgelegd om het klankbeeld voor de toekomst te bewaren. Dankzij onze adverteerders en sponsor kunnen we dit magazine weer uitgeven. Verder ontplooien we nog veel andere activiteiten, zoals voor de jeugd, om orgels te beheren, ze te behouden en te documenteren. Vooral hoop ik dat u met ons de volgende 10 jaar zult genieten van de visuele en klinkende rijkdom van de Noord-Brabantse orgels."

Frank Petter
voorzitter
Vereniging Brabantse Orgelfederatie

Het Festival Nieuwe Muziek zal in het voorjaar van 2018 plaatsvinden. Waren de in te sturen nieuwe composities in de vorige Festivals Nieuwe Muziek 'vrij', voor het festival 2018 is gekozen voor een duidelijk kader namelijk **Stem en Orgel**. Dat wil zeggen dat zowel profane als liturgische muziek geaccepteerd wordt evenals muziek voor één of meerdere solostemmen en orgel als ook koor en orgel. Het enige criterium is dat het orgel een prominente rol dient te spelen, dat wil zeggen een minimaal gelijkwaardige muzikale partner moet zijn met de zang. Deze min of meer concertante rol hoeft niet te betekenen dat componisten zich moeten richten op 'onspeelbare' partituren. Vooral muziek voor de praktijk dient aanbeveling. De voorkeur gaat uit naar een uitvoering door een eigen ensemble of koor.

Contactpersoon is Ad van Sleuwen.
Mail naar advansleuwen@gmail.com

Orgelagenda, website en digitale nieuwsbrief

De jaarlijkse Noord-Brabantse Orgelagenda, waarin alle concerten en excursies in één uitneembaar middenkatern zijn opgenomen, vindt u in het midden van dit blad. De meest actuele status van de concerten vindt u op onze website: **www.brabantorgel.nl.**
Dit web-adres is ook het communicatiemiddel voor onze individuele en institutionele leden en informatiebron voor iedereen die iets weten wil over de Noord-Brabantse orgelcultuur.
De site wordt steeds uitgebreid met afbeeldingen, inhoudelijke informatie en nieuws over orgels, organisten en orgelmuziek.
Voor onze **digitale nieuwsbrief,** die enkele malen per jaar uitkomt, kunt u zich opgeven via de website.

Contactpersoon is Wijtse Rodenburg.
Mail naar info@brabantorgel.nl

Orgelstatusrapportage en mentorschap

Het monitoren van ons cultuurgoed is een belang dat ook de RCE, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, onderschrijft. In nauw samenspel met de RCE heeft de Brabantse Orgelfederatie ook het afgelopen jaar meegewerkt om aan het *'Orgelmentorschap'* invulling te geven, hetgeen geleid heeft tot de - het afgelopen jaar opgerichte - ***Vereniging Mentoren Klinkend Erfgoed***. Enkele leden van de Brabantse Orgelfederatie zijn hiervan lid.
Zorgvuldig onderhoud van kerkorgels en verstandige klimaatbeheersing dragen bij tot het behoud van onze kostbare (historische) instrumenten. Op die manier wordt tevens een aanzienlijke kostenbesparing voor nu en later gerealiseerd. De Brabantse Orgelfederatie zet zich daarom in om eigenaren van orgels hierbij van dienst te zijn door visitatie en rapportage, uitgevoerd door orgeldeskundigen.
In een orgelstatusrapportage adviseren zij de kerkbesturen hoe die hun orgel(s) zo goed mogelijk kunnen beheren. Orgelmentoren zijn onafhankelijk. Het is een van de prioriteiten van de Brabantse Orgelfederatie, daarbij gesteund door de RCE en de Provincie Noord-Brabant, die met name in het kader van monumentenzorg het belang hiervan onderstreept.

Contactpersoon is Wim van der Ros.
Mail naar beheer@brabantorgel.nl

De cd's van de Brabantse Orgelfederatie:
een caleidoscoop van orgelmuziek...

Opnamen bij excursies.

Al sinds de oprichting van de Brabantse Orgelfederatie, dit jaar 10 jaar geleden, organiseert de BOF excursies naar orgels in de provincie. Soms orgels waar al vaak concerten op gegeven worden, maar ook naar orgels die minder in de belangstelling staan. Dat wil niet zeggen dat ze niet interessant zouden zijn, integendeel. De aanleiding voor het bezoek kan zijn dat er net een belangrijke restauratie gereed is of dat we het gewoon een leuk instrument vinden dat goed past in het rijtje van de orgels die we op de excursiedag in een regio bezoeken. Zo hebben we inmiddels meer dan 20 excursies georganiseerd waarbij de klank van de bezochte orgels, zo'n 85 stuks, werd vastgelegd en zo bewaard voor de toekomst. Dat is belangrijk, zeker nu steeds meer kerken worden gesloten en buiten gebruik raken. Zo ontstaat er van het opgenomen geluid, samen met de fotografische beelden die we van de instrumenten maken een belangrijk cultuurarchief.

Aandenken.

Een tweede doel van de opnames is dat we de excursie-deelnemers zo een aandenken aan de dag en de gehoorde orgelmuziek kunnen meegeven. Er is op iedere cd ruim 70 minuten orgelspel van de bij de excursie betrokken vakorganisten op de bezochte orgels te beluisteren. Dit is een uitgekiende selectie van het totale orgelspel dat tijdens de excursie ten gehore werd gebracht.

Een caleidoscoop van muziek en orgels.

Teneinde ieder orgel in zijn unieke klankbeeld te documenteren probeert de BOF de programmakeuze, uiteraard in nauw overleg met de organisten, zo te maken dat de unieke klankeigenschappen van het betreffende orgel goed worden belicht. En daarnaast klinkt uiteraard ook veel gangbaar repertoire van Sweelinck tot hedendaags.

Op nevenstaande cd's is een enorme verscheidenheid aan bekende en onbekende muziek in de serie 'Brabants Orgelrijkdom' vastgelegd, in hoge geluidskwaliteit en gespeeld door Brabantse vakorganisten, die allen geheel belangeloos aan deze opnames voor klankdocumentatie meewerkten.

Ook bij de toekomstige excursies en de daarvan afgeleide cd-opnames zal de keuze van orgelwerken steeds afgestemd worden op de betreffende orgels.

Excursies dit jaar.

Dit jaar bezoeken we vier orgels in de voorjaarsexcursie in Eindhoven en Nuenen (blz. 16-20) en vier bij de najaarsexcursie in Grave en Cuijk (blz. 36-39). Kom eens kijken en luisteren, en krijg na afloop de cd mee naar huis om er nog eens van na te genieten.

Via internet te koop.

De cd's en het boek 'De orgelmakers Loret en hun orgels in Nederland' ***kunnen, zolang de voorraad strekt, worden besteld via www.brabantorgel.nl.***

'De orgel-makers Loret en hun orgels in Nederland'

Het merendeel van de orgels die de Belgische orgelbouwer Loret in de 19e eeuw in Nederland bouwde bevindt zich in de provincie Noord-Brabant. Het fraai vormgegeven boek bevat twee cd's waarop Brabantse organisten een achttal Loret-orgels bespelen.

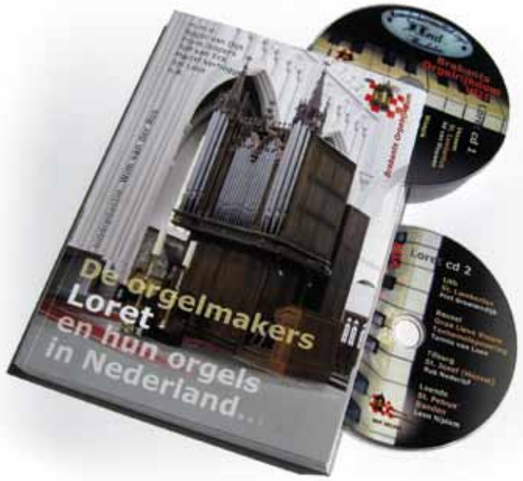

inhoud

6 *Boek* 'De Nachtwacht van 's-Hertogenbosch'

10 *Interview* Véronique van den Engh en Wies van Leeuwen

12 *Interview* Paula Straatman

14 Bisschop de Korte van 's-Hertogenbosch

16-20 Voorjaarsexcursie Nuenen en Eindhoven

21 Hans van Rossum

22 Open huis Verschueren Orgelbouw

24 Doe-orgel

27-31 Orgelconcertagenda

32-35 Orgelkringconcerten

36-39 Najaarsexcursie Grave, Escharen en Cuijk

40 *Interview* Martijn Smits Fontys

42 *Interview* Hans Strootman

44 *Interview* Engbert Tienkamp

46 *Interview* Henk Kooiker

48 Boyvin cd-project Ad van Sleuwen

49 *Interview* Kees van Houten

50 Art UnOrganized Breda

52 Doorstart Pels & Van Leeuwen

53 Restauratie Smits-orgel Gemert

54 Jubilea Etten-Leur

55 Berne Abdij concerten

56 Restauratie Rucphen Anneessens-orgel

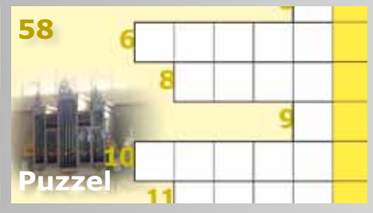
58 Puzzel

‘De Nachtwacht van ‘s-Hertogenbosch’

Véronique van den Engh, organiste van de Sint Jan, gaf in een interview in Brabants Orgelrijkdom 2015 al aan dat er hard gewerkt werd aan de voorbereidingen van *‘De Nachtwacht van ‘s-Hertogenbosch’*, het boek over het groot orgel van de kathedraal. Op zondag 20 november 2016 werd het gepresenteerd tijdens een feestelijke bijeenkomst in deze kathedraal. Met de bespreking van dit boek neem ik graag de geschiedenis van het nu vier eeuwen oude orgel wat ruimer mee.

Gedegen onderzoek

Ruim tien jaar deed Frans Sluijter, die tevens coördinator is bij de parochie, intensief onderzoek naar de wederwaardigheden van het orgel van de Sint Jan en haar bespelers. Veel gedetailleerde archiefstukken kwamen naar boven uit het Kerkarchief en het Oud Stadsarchief ‘s-Hertogenbosch. Ook stadsrekeningen, resoluties van de stadsregering alsmede Bossche protocollen brachten nieuwe gegevens naar boven. Meer dan veertig geschriften rond en over het orgel werden doorgespit. Met dit resultaat kon Wies van Leeuwen aan de slag om te schrijven over de lotgevallen van dit bijzondere orgel. Maar waar het met name om ging waren de detailleringen van de meest bijzondere en fraaist gedecoreerde orgelkas van Nederland. Fotograaf Marc Bolsius maakte vanaf een hoogwerker honderden foto’s - tot in de kleinste details - van deze geweldige kas met zijn bijzondere houtsnijwerk. Door zo te werk te gaan kon hij details vastleggen die geen enkele kerkganger ooit kan ontwaren. Wij worden als ‘toeschouwers’ in dit boek getrakteerd op de complete geschiedenis van dit orgel en op een zeer compleet ‘plaatje’ van wat de orgelkas van de Sint Jan ons allemaal te bieden heeft. Bijna tweehonderd foto’s geven daarvan een prachtig en indrukwekkend beeld.

De bouw

Na een *‘Woord vooraf’* en de verantwoording door Véronique van den Engh, beschrijft Wies van Leeuwen in een vijftal hoofdstukken de zaken rond de totstandkoming en de lotgevallen van het orgel.
In het eerste hoofdstuk *‘Hendrik Niehoff en de voorgeschiedenis van het groot orgel’* neemt hij ons mee naar de beginperiode van de Brabantse orgelcultuur, waarin Niehoff een belangrijke rol speelt en waar ‘s-Hertogenbosch zich ontwikkelt tot een centrum van de Brabantse orgelbouw. Er wordt aangegeven dat Niehoff de nieuwe elementen van uitspringende pijpentorens en de halfcirkelvormige opzet van het rugpositief introduceert.
In het volgende hoofdstuk *‘Schrijnwerk en gesneden werk, het maken van de kast van het groot orgel’* word je als lezer meegenomen in de herinrichting van de kerk na de brand van 1584. Het werk van de schrijnwerker François Symons en dat van de beeldsnijder Georg Schysler wordt uitgebreid beschreven. Niet alleen welk hout wordt aangeschaft, verscheept en versjouwd, ook dat - om het werk te versnellen - voor de ambachtslieden extra bier wordt geschonken. Dan is in 1617 de galerij en de vestibule klaar en kan - na de opdracht voor het binnenwerk aan Floris Hocque - in 1618 begonnen worden met de bouw van de bijna 29 meter hoge orgelkas, welk werk in 1622 wordt afgerond. Overigens vereeuwigen beide zelfverzekerde meesters zich op cartouches links en rechts op de muur onder de hoofdkas.

In deze twee hoofdstukken worden, ter onderstreping van het geschrevene, originele teksten uit archiefstukken in aparte kaders opgenomen. Daarna volgt in *‘Een grootse synthese, vreugde en vergankelijkheid’* de beschrijving van het ontwerp van de orgelkas en de verfraaiingen met alle beelden en de verfijnde motieven op lijsten en de detailleringen van de zuiltjes. Gesteld wordt dat *‘de kast in opzet een verstrakking en monumentalisering is van het traditionele Niehoff-front met zijn overhoekse torens en vlakke velden’* met als bijzondere toevoeging *‘de wijkende 24-voets zijvelden’. ‘De verticale stijlen worden gedecoreerd met ionische en korintische zuilen, die samen met de zijvelden een grote eenheid bewerkstelligen.’* Van onder naar boven wordt toegelicht welke versieringen en o.a. beelden van saterhermen waar zijn aangebracht. De putti, de beelden van David en Cecilia, Judith en de dochter van Jephta, alles wordt nader beschreven en toegelicht. De 24-voets zijvelden worden bekroond met blazers met trompet en bazuin, de aanvallers van Jericho. Ook de hooggeplaatste

- door Moorse muzikanten met luit en hoorn omgeven - draaiende trommel met de dodendans wordt beschreven.
Vervolgens wordt in *'Een schoon en groot werk, de bouw van het instrument'* uitvoerig stilgestaan bij de opdracht en hoe de bouw van het orgel door Hocque werd gerealiseerd. Na diens overlijden is zijn meesterknecht Hans Goltfuss verantwoordelijk voor diverse werkzaamheden. Interessant is te lezen hoe destijds na de oorlogsperikelen de gereformeerden de kerk in gebruik nemen en hoe de liturgische rol en het gebruik van het orgel bij de gereformeerden totaal anders is dan bij de katholieken. Ook hoe na een uitgestelde keuring betrokken kerkmeesters ontevreden zijn en vader en zoon Van Hagerbeer het orgel laten herstellen.

Het orgel na 1634

In het vijfde en laatste hoofdstuk *'De lotgevallen van het groot orgel na 1634'* vernemen wij niet alleen dat de componist en organist Joannes Baptista Verrijt destijds zijn katholieke geloof opgaf voor het gereformeerde om toch maar organist van dit orgel te worden. Ook lezen wij over het noodzakelijke onderhoud, waarbij de namen van o.a. Couzijns, Hoornbeeck, Müller, Garrels en J.H.H. Bätz genoemd worden. Wanneer in 1777 het orgel na een herstel wordt afgekeurd, verschijnt ook de Bossche aristocraat en orgelkenner mr. Jan van Heurn ten tonele. Heyneman krijgt, nadat hij eerst het kleine orgel op het oxaal heeft gerepareerd, in 1784 de opdracht tot reparatie van het groot orgel. Feitelijk wordt het nieuwbouw in de bestaande kas, waarbij hij slechts de balgen en de grotere labialen, zij het in gewijzigde vorm, gebruikt. Eind 1787 volgt na een keuring door Joachim Hess en Frans van de Dussen de oplevering.
In 1810 gaat de kerk weer over in katholieke handen. Onderhoud wordt uitgevoerd door Delhaye en Graindorge en een grondig herstel volgt door Vollebregt (1869).
Hoewel het orgel nog prima functioneerde leidde de wens tot het hebben van een 'modern' orgel in 1897 tot de opdracht aan Gebr. Franssen voor vernieuwing en vergroting. Franssen bouwde in de hoofdkas een 66 stemmen tellend pneumatisch orgel, verdeeld over zeven etages. Gelukkig gebruikte Franssen, geheel of gedeeltelijk, het pijpwerk van 39 stemmen uit het oude orgel. Na de Tweede Wereldoorlog was een restauratie van het gebrekkig functionerend en door oorlogsgeweld beschadigde orgel dringend noodzakelijk. Verschueren bouwde een nieuw elektropneumatisch *'universeel en representatief'* orgel, waarbij al het historische pijpwerk en een deel van dat van Franssen werd gebruikt: vier klavieren en 72 stemmen.
Bij de grote kerkrestauratie in de zeventiger jaren van de vorige eeuw kreeg Hans van der Harst de opdracht tot onderzoek met betrekking tot de historische delen van het orgel. Na zijn archiefonderzoek volgt een inventarisatie van het pijpwerk door dr. Jan van Biezen, rijksadviseur Onno Wiersma en Hans van der Harst. In zijn scriptie in 1981 legt Van der Harst e.e.a. uitgebreid vast. Dit leidde tot een plan voor reconstructie naar de situatie Heyneman met o.a. toevoeging van de waardevolle elementen van Vollebregt. Deze zorgvuldige reconstructie wordt uitgevoerd door Flentrop van 1982-1984, waarbij Bernard Edskes het adviseursteam versterkt.
Het orgel telt nu 48 stemmen, waarbij het historisch pijpwerk zijn 'oude plek' heeft herkregen.

Het fotowerk

Waar de teksten van de diverse hoofdstukken al gelardeerd zijn met fraai – soms historisch – fotowerk van het orgel, begint op pagina 53 het 'complete fotobeeld' van deze bijzondere orgelkas. Op de 67 volgende pagina's zie je in adembenemende beelden hoe prachtig en gedetailleerd vier eeuwen geleden

de beeldsnijders met hun vakwerk eikenhouten delen hebben verwerkt tot een verrassende rijkdom van beeltenissen en sculpturen. Van de onderzijde van de galerij tot aan de bekroning met de klok worden alle details getoond. Van relatief klein uitgevoerde saterhermen, koppen en kopjes, ranken en motieven tot fraaie putti en levensgrote beeltenissen. Zuilen die op indrukwekkende wijze zijn voorzien van bladwerk en verfijnd uitgevoerde bazuinblazers op het snijwerk boven en onder de pijpenvelden. Maar ook de gecise-leerde en vergulde frontpijpen worden in detail getoond. Met de foto's van b.v. de beelden van Judith en de dochter van Jephta, maar ook met de bazuinblazers van Jericho worden als het ware bijbelboeken geopend. De vergankelijkheid van de mens wordt indrukwekkend uitgebeeld met de – door het uurwerk aangestuurde – draaiende trommel met de dodendans. Ook nu besef je hoe bij de kerkrestauratie in de tachtiger jaren van de vorige eeuw het vet en roet van de brandende kaarsen van de muren en gewelven moest worden verwijderd en ook deze rijk bewerkte orgelkas zorgvuldig moest worden schoongemaakt.

Bijlagen

In de bijlagen worden o.a. de organisten genoemd die vanaf 1348 deze kerk dienden. Van een aantal van de in vorige eeuwen dienende organisten werden herinneringsborden rond de klaviatuur op de orgelgalerij aangebracht, welke hier ook worden getoond. Naast de 'Dispositie in 1718' wordt ook de huidige vermeld, waarna ten slotte op twee pagina's literatuur- en bronvermelding plaatsvindt.

Indrukwekkend

Het orgel in de Sint Jan is mij redelijk goed bekend. In zijn uitstraling is dit in mijn ogen het meest imposante orgel van ons land. Het rapport van Hans van der Harst rond de restauratie van 1982–1984 geeft me iedere keer weer een boeiende kijk op de geschiedenis van dit instrument. In de kerk krijg je onvoldoende gelegenheid alle details in je op te nemen. Thuis kan je je fotowerk wat beter bekijken om de details te bewonderen van die delen van de kas welke vanuit de kerk zichtbaar zijn.
Wanneer je de vijf geschreven hoofdstukken van dit boek hebt doorgenomen, heb je al een imponerende indruk van het geweldig ambachtelijke werk dat hier in de Sint Jan in 's-Hertogenbosch is neergezet. Van Leeuwen geeft hierbij een pakkend beeld hoe destijds de besluitvorming was en hoe de ambachtslieden, met name de schrijnwerkers, aan de gang gingen. Leuke details larderen de verhalen. Ook de beschrijving van de ontwikkeling van de orgelbouw in de periode van de ontstaansgeschiedenis van dit orgel alsmede het orgelbouwtechnische deel geven een prima beeld hoe dit destijds verliep.
Het vierde hoofdstuk beschrijft zo fraai de detaillering van het beeldhouwwerk aan dit orgel, dat je direct in het fotowerk gaat bladeren om bevestigd te krijgen wat beschreven wordt. Wat een indrukwekkend werk is hier geleverd en wat mogen wij ons gelukkig prijzen dat deze kas voor ons bewaard is gebleven. Marc Bolsius heeft in prachtige foto's alle details weten vast te leggen. Nooit eerder kon men zo gedetailleerd kennismaken met deze imposante orgelkas. De beschrijving van deze details en de toelichting op de betekenis hiervan maken dit alles nog indrukwekkender.
Dat je een paginanummering bij de fotopagina's mist (maar er wordt wel 'doorgeteld') maakt het onmogelijk vanuit de tekst in het vierde hoofdstuk te verwijzen naar de juiste foto's. Dat is jammer want nu moet de lezer nog wel eens puzzelen over het 'waar zit wat'. Ook zou het eerst plaatsen van een overzichtsfoto van dat deel waar later de details van worden getoond het begrijpelijker maken. Een kleine kanttekening is te maken bij het in bijlage 'kaal' plaatsen van de *'Dispositie in 1718'* zonder enige toelichting op b.v. de omvang van de manualen en het pedaal. Een toevoeging zou e.e.a. begrijpelijker maken. En een foto van het pijpwerk op het hoofdwerk - zoals dat na 1984 gerealiseerd is - hoort mijns inziens niet thuis in een hoofdstuk waarin geschreven wordt over hoe vier eeuwen geleden de schrijnwerkers aan het werk gingen. Maar deze kleine kanttekeningen doen niets af aan dit indrukwekkende boek. Het is een zeer lezenswaardig boek in een boeiende verteltrant. Het verhaal laat je niet los, wat ook geldt voor het 'beeldverhaal'. Je blijft bladeren en je blijft je verwonderen over al die details. Wanneer je dit boek in de hand hebt gehad, kijk je de volgende keer absoluut met andere ogen omhoog wanneer je de Sint Jan bezoekt.
Complimenten en een 'bedankt' aan de initiatiefnemers en de 'uitvoerders' van dit boek over *'De Nachtwacht van 's-Hertogenbosch'* is zeker op zijn plaats.
U begrijpt het: van harte aanbevolen. Het boek is ook te verkrijgen in de Sint Jan in 's-Hertogenbosch waarbij de opbrengst gaat naar het restauratiefonds van de kerk.

Uitgeverij WBOOKS
Orgelboek St. Jan
ISBN 9789462581636
auteurs Frans Sluijter
Marc Bolsius, Wies van Leeuwen
prijs € 19,95

Vraaggesprek met Véronique van den Engh en Wies van Leeuwen

foto: Wies van Leeuwen

Véronique van den Engh is de organist titulair van de Sint-Janskathedraal en bestuurslid van de Stichting Orgelkring 'Hendrik Niehoff', die de orgelconcerten in de Sint Jan organiseert. Ook Wies van Leeuwen zit in het bestuur. Hij werd in 2011 voor die functie gevraagd door de voorzitter, Jacques van den Dool, na het bezoek van een grote groep Duitse orgelliefhebbers (de *'Orgeltagung'*) aan Noord-Brabant. Hij had daar een lezing over 19e eeuwse orgelfronten gegeven. Met Frans Sluijter, die tien jaar onderzoek deed naar de historie van het orgelfront en fotograaf Marc Bolsius hebben ze gewerkt aan de totstandkoming van het boek over het orgelfront van het groot orgel van de Sint Jan. Véronique droomde ervan *'het schitterende beeldhouwwerk naar beneden te halen'* door met nieuwe fotos alles gedetailleerd vast te leggen. Vanuit de kerk zijn veel prachtige houtsnijwerkdetails nauwelijks te zien. Er is vaak te weinig licht en de afstand is bovendien groot omdat het een van de hoogste orgels in Nederland is.

Inhoud van het boek

Over de inhoud is wel wat interne discussie geweest, Véronique wilde de mooie plaatjes prominent voorin, met aan het eind wat tekst met uitleg, Frans wilde juist beginnen met de informatieve tekst en dan achterin wat foto's. Véronique: *"Het moest volgens mij laagdrempelig worden met veel mooie plaatjes om te bekijken."* Het was aan Wies de taak om daar een compromis in te vinden. Hij zocht naar een juiste balans tussen alle informatie van Frans en het nieuwe beeldmateriaal. Alle archiefinformatie die door Frans Sluijter verzameld was werd door Wies in een historisch perspectief geplaatst. Wies: *"Het heeft toch wel even tijd gekost voordat ik uit de afzonderlijke verhalen van Frans over de betrokken orgelmakers, de schrijnwerkers en zo de samenhang begon te zien. Dat was ook ingewikkeld omdat ze, 'typisch Bosch', maar gewoon begonnen met de bouw van de galerij terwijl ze nog niet wisten hoe het orgel zou gaan worden. Ze hadden nog ruzie met drie orgelmakers…"* Wies vatte alles samen en dat resulteerde in een aantal hoofdstukken waarbij de geschiedenis als leidraad werd gebruikt. Behalve de omschrijvingen van vele onderdelen, ornamenten en beeldhouwwerken die in, aan en op de orgelkas te vinden zijn, zocht hij ook vanuit zijn kunsthistorische achtergrond en kennis naar het waarom van al die aanwezige figuren. Net als in schilderijen uit die tijd heeft elk detail, elk afgebeeld voorwerp een betekenis in de context waarin het gebruikt wordt. Dat resulteerde voor dit schitterende renaissance orgelfront in zijn interpretatie van 'een grootse synthese': de onderkant van het orgel verbeeldt vooral het aardse, met klassieke musicerende saters, humor en hartstocht, naar boven toe wordt het waardiger, hemelser, waarbij de plaats van de muziek in de religie uitgebeeld wordt en helemaal bovenin zijn de ijdelheid en vergankelijkheid vertegenwoordigd door de dood die een krijgsman en rijke burgers bedreigt. Je kunt dat ook zien als een verwijzing naar de tijdelijkheid van muziek en het eeuwig leven na de dood.

De foto's

Het is voor het eerst dat het orgel systematisch gefotografeerd is. In twee en een halve dag zijn door Marc Bolsius heel veel prachtig gedetailleerde foto's gemaakt vanaf een hoogwerker. Door die korte tijd zijn er wel een paar details bij ingeschoten… Zo mist Véronique opnamen van vijf van de acht musicerende putti, haar lievelingen. *"Ik moest wel weer terugdenken aan de restauratie in 2004 waarbij een van die putti een echt lichtblauw wollen sokje aan had… Zo schattig".* En Wies had graag de heilige Cecilia goed in beeld gehad, maar die was ook tussen wal en schip geraakt. Desondanks is er meer dan genoeg fotomateriaal om van te genieten. Er werd zelfs tijdens het ontwerpproces van het boek besloten om het boek nog met zestien pagina's uit te breiden zodat al het fotowerk voldoende tot z'n recht komt. Wies: *"Het zat er niet in om het orgel eerst helemaal schoon te maken, dat was tien jaar geleden gebeurd bij de restauratie, maar sommige mensen stoort het dat je de stoflagen op de foto's ziet."*

Zijn jullie tevreden over het resultaat?

Véronique: *"Jazeker. Ik had mijn droom om het orgel naar beneden te brengen en Frans had zijn idee met het onderzoek, en als je iets gaat samenvoegen moet je concessies doen. De vormgeving door Veronica Dénis is helemaal fantastisch, ook met al die foto's, waar we veel complimenten over krijgen. Nou dat was mijn bedoeling, dat men verwonderd raakt van het instrument."* Wies vult aan: *"En af en toe geluk hebben. De tekening die Arthur Hill in 1883 van het orgel maakte dook op en die konden we nog net opnemen in het boek."*

En wat weten jullie nu meer dan hiervoor?

Wies: *"De rijkdom van al die details en dat ondanks sommige herhalingen toch elk detail verschillend is. Dat kon je vanaf beneden allemaal niet zien. Ze moeten er vierhonderd jaar geleden een enorme lol in gehad hebben om er iets heel moois van te maken. Ook die gedetailleerde geschiedenis in de archieven is zo leuk. Dat ze in Amsterdam de goede houtsoorten gingen bestellen en dat ze daarbij heel zorgvuldig op de kwaliteit letten."* Véronique: *"De gelaagdheid. Van onderaf zijn alle beeltenissen aards en dat het naar boven toe steeds 'heiliger' wordt met de dood van 'weest waakzaam' in de top, dat was voor mij een eye opener."*

Paula Straatman

50 jaar concerten in de Sint-Janskathedraal....

Paula Straatman-Galavazi heeft vorig jaar een periode van vijftig jaar inzet en bestuurswerk voor de Stichting Orgelkring Hendrik Niehoff afgesloten. Zij werd daarvoor na afloop van het orgelconcert dat Theo Jellema op haar verzoek op 2 augustus 2016 speelde in de dinsdagavondreeks van de Bossche Sint-Janskathedraal in de bloemetjes gezet door kringvoorzitter Jacques van den Dool.
Dit concert was de grootse muzikale afronding van deze lange periode van haar betrokkenheid bij de concerten die al die jaren op dit majestueuze orgel zijn gegeven.

Amsterdam

Paula komt uit een Amsterdams gezin en groeide op in de gegoede concertgebouwbuurt. Zij zat daar 'bij de strenge nonnen' op de HBS Fons Vitae en kreeg van huis uit, net als haar broers en zussen, pianoles en ging regelmatig naar het concertgebouw. Haar latere man Hans Straatman ontmoette ze in 1953 op het strand van Zandvoort. Hij woonde ook in Amsterdam, was een begenadigd pianist en hield van orgels. Hij ging regelmatig naar orgelconcerten in de protestante Oude Kerk en nam Paula mee, wat voor katholieken ongebruikelijk was in die tijd. Paula: *"Als ik een voetballer had ontmoet, had ik in een koud stadion gezeten en nu zat ik in een kouwe kerk. Je gaat mee in een hobby, je bent verliefd, maar zo heb ik wel orgelmuziek leren kennen…".*

Hans Straatman

Hans Straatman had zijn opleiding aan het Ignatiuscollege bij de Jezuïeten genoten en verzorgde namens die school concoursen en uitwisselingen als pianist en wilde eigenlijk naar het conservatorium. Willem Andriessen, toenmalige directeur, ging naar zijn ouders om dat te bepleiten, maar het kwam er niet van. Achteraf was Hans blij dat de muziek zijn hobby gebleven is. Toen zijn werkgever veevoedermachinefabriek Heesen eind vijftiger jaren naar Boxtel verhuisde is hij daar met Paula terechtgekomen.
Na een paar jaar in 'dat Brabantse dorp' verhuisden ze opnieuw vanwege Hans' werk, nu naar Engeland, waar hij zijn liefde voor orgelbouw ook kon uitleven. Na zes jaar gingen ze begin 1965 weer terug naar Brabant en konden een mooie nieuwe flat in 's-Hertogenbosch vinden. Paula woont daar nog steeds met plezier. Destijds, toen de bomen in de straat kleiner waren, kon ze vanuit haar flat de Sint Jan zien.

Boxtel concerten

Hans was mede-adviseur en ontwerper van het orgel dat in 1965 door Pels Orgelbouw voor de toen nog nieuwe Boxtelse Maria-Reginakerk* werd gebouwd. Paula vertelt dat Hans daar dagen- en nachtenlang aan het intoneren was vlak voor de oplevering. Zij memoreert dat Hans toen, met zijn werkgever Dick Heesen en Joop Felix, directeur van de muziekschool, het initiatief nam voor orgelconcerten op dat orgel. Dat zou later uitgroeien tot de Stichting Kerkconcerten Boxtel die nu nog steeds rond het Smits-orgel van de Petrusbasiliek orgelconcerten organiseert. In 2015 vierde deze SKB haar 50-jarig jubileum.

Niehoff Stichting

Paula vertelt enthousiast hoe ze bij de Niehoff-Stichting betrokken raakten. Dat begon toen Hans, net met Paula getrouwd en naar Boxtel verhuisd, in de Pieterskerk van 's-Hertogenbosch naar het grote Smits-orgel uit 1846 omhoogklom, waar organist Huub ten Hacken zat te spelen. Kortom, kennisgemaakt, en van het een kwam het ander, Huub zocht woonruimte en kon komen inwonen in het grote huis van Hans en Paula in Boxtel. Dat duurde

Hans Straatman bespeelt het groot orgel van de Sint-Janskathedraal.

tot ze naar Engeland gingen. Maar terug uit Engeland, in 1965, kwamen ze weer met Huub in contact. Hij besprak met hen zijn sollicitatie naar de functie van organist in de Sint Jan, waar hij moest concurreren met de kerkmusicus pur sang Bernard Bartelink. Maar het werd toch Huub. Volgens Paula zei de invloedrijke Bossche koffieondernemer Joseph Sweens, die altijd in de Sint Jan kwam, over Huub: *"We hebben nou een organist, dat is zo apart, dat moet meer gehoord worden…"*. Huub wees hem toen op zijn vriend Hans Straatman om samen een orgelkring te starten voor de Sint-Jan. Sweens, ten Hacken, Pirenne, Straatman en Marinus Ogier, violist/adjunct-directeur van de muziekschool, richtten begin 1966 de Stichting Hendrik Niehoff op. Omdat Joseph Sweens zelf vlak voor de oprichting overleed werd zijn weduwe, Mia Smeets, de eerste voorzitter. Ook Paula werd bestuurslid en deed vanaf het begin de administratie en samen met Hans het secretariaatswerk.

Pieterskerken

Toen Hans in 1976 in de binnenstad weer eens ging kijken hoe de toen gesloten Pieterskerk erbij stond, kon hij er tot zijn verbazing naar binnen. Er was nog geen bestemming voor de kerk gevonden en het Smits-orgel stond er toen nog. Hij zag tot zijn grote schrik dat onverlaten het orgel gedeeltelijk hadden gesloopt. Hij ging meteen met een paar opgeraapte orgelpijpen naar de politie om aangifte te doen van diefstal en vernieling. Deze actie en alle publiciteit die eruit voortkwam had uiteindelijk als resultaat dat het orgel werd verwijderd en een nieuwe plek in de Pieterskerk van Oirschot kreeg. Paula: *"Je kunt rustig zeggen dat Hans dat orgel van de ondergang heeft gered!".*

Zaken, orgels, muziek, organisten

Hans Straatman reisde voor zijn werk veel en maakte daarbij vaak gebruik van zijn muzikale kwaliteiten. *"Als er bij gesprekken met belangrijke klanten gelegenheid was om piano te spelen dan was een order gauw binnengehaald"*, vertelt Paula. Zo nam hij ook eens vriendin Dorthy de Rooij mee op zakenreis omdat hij inmiddels een contact had met een orgelbouwer daar, en zo kon zij daar een prachtig concert geven. Dat werkte ook andersom: organisten die in de Sint Jan kwamen spelen werden door Hans en Paula opgevangen en begeleid. Zo leerden ze veel belangrijke buitenlandse organisten kennen waarvan sommigen goede vrienden werden, zoals Guy Bovet en John Scott.
Verder deed Hans, naast het organiseren van concerten in de Sint Jan en in Boxtel, ook ander orgelgerelateerd werk, zoals een aantal jaren voor dagblad De Tijd recensies schrijven van het Haarlemse improvisatieconcours. En hij maakte met zijn Tandberg bandrecorder opnamen van alle Bossche orgelconcerten en ook in Haarlem en Amsterdam. Maar ook van bijvoorbeeld het Brabants Kamerkoor met Reinier Wakelkamp. Veel banden met bijzondere opnamen zijn bewaard gebleven bij Gerrit Janssen in Tilburg.

Na Hans' dood

Na het onverwacht overlijden van Hans in 1990 was huisvriend Maurice Pirenne, organist van de Sint-Janskathedraal, een grote steun voor Paula. Hij overreedde haar ook om door te gaan met haar werk voor de Niehoff Stichting.
Wat Paula bij haar werk voor de Stichting opviel was dat veel musici niet naar elkaars concerten komen luisteren. En als ze het wel doen zijn ze vaak kritisch. Ze vermoed dat het voor creatieve mensen moeilijk is te accepteren dat je een orgelstuk op heel veel manieren kunt uitvoeren, waarbij de discussie over wat beter is natuurlijk altijd een subjectieve is. Misschien staan de grootsten meer open voor andere interpretaties…
Zoals ook sommige orgeldocenten heel trots kunnen zijn op en enthousiast over hun goede orgelleerlingen. Zij vindt het fantastisch dat bijvoorbeeld Jacques van Oortmerssen twee jaar geleden speciaal kwam luisteren naar een zaterdagmiddagconcert in de Sint Jan van zijn veelbelovende pupil Laurens de Man.

Wat nu?

Paula vindt 50 jaar stichtingswerk mooi geweest. *"Ik kom nog wel naar de concerten, maar nu kom ik pas om vijf voor acht binnen. Alleen genieten! Zo ga ik ook elk jaar mee met de Stichting Internationale Orgelreizen, een week lang allemaal orgels in kerken…. Er zijn kennissen en vrienden die daar niets van begrijpen. 'Alleen maar orgelconcerten… verschrikkelijk…', zeggen die dan".*
Wel blijft Paula adviseren bij het kiezen van musici voor de tweejaarlijkse concerten op het Vool-kabinetorgel in de Bois-le-Duczaal van het Provinciehuis, waar nog steeds veel mensen naartoe komen.
Paula: *'Gelukkig wordt er tegenwoordig veel gedaan om het orgel meer bekendheid te geven, vooral bij de jeugd. Dat deed Hans destijds ook. Die nam middelbare schoolleerlingen mee naar de orgels in Boxtel. Maar het heeft nooit veel zoden aan de dijk gezet. Al die vijftig jaar was het een punt: hoe krijgen we meer bezoekers naar de concerten… Zolang het orgel in de kerk staat, geloof ik niet dat je de drempel kan verlagen.'*
Zij mist Hans nog steeds. Bladerend in de gastenboeken die ze al die jaren heeft samengesteld met programma's, krantenartikelen en persoonlijke brieven van vele organisten zoals Jean Langlais en Marie-Claire Alain: *'Pianospelen was zijn grootste liefde, maar het orgel was dat ook, als instrument.'*

* Deze kerk werd in 2003 gesloopt. Het Pels-orgel staat sindsdien in de Sint-Adelbertkerk te Delft.

Kennismaking met bisschop Gerard de Korte van 's-Hertogenbosch

In maart 2016 kwam vanuit het bisdom Groningen-Leeuwarden mgr. dr. Gerard de Korte als de nieuwe bisschop naar Den Bosch, het grootste bisdom van Nederland. Het bestuur van de Brabantse Orgelfederatie was benieuwd naar zijn visie op kerkmuziek en in het bijzonder de rol van de orgels daarbij. Op ons verzoek maakten we met hem kennis en gingen namens de BOF de adviseurs Ad van Sleuwen en Henk Kooiker met bestuurslid Wijtse Rodenburg naar 's-Hertogenbosch om met hem daarover te praten. Ook Freek van Genugten, beleidsmedewerker liturgie en kerkelijke kunst van het bisdom, was daarbij aanwezig.
In het geanimeerde gesprek werd uiteraard ook aandacht besteed aan de problematiek van het teruglopende kerkbezoek en de daaruit voortkomende kerksluitingen en dus 'wat te doen met de gebouwen en de orgels'.

Het gesprek start met een wederzijdse introductie waarbij de problemen meteen op tafel liggen. Henk Kooiker schetst situaties waar we mee geconfronteerd worden, zoals een gesloten kerk waar het orgel is blijven staan, een raam open staat, lekkages kunnen zijn of kerken waarvan ramen zelfs worden ingegooid: dat doet het orgel allemaal geen goed! De bisschop: *"Als er een kerksluiting plaatsvindt wordt er natuurlijk ook gekeken naar het orgel. Dat doen we samen met de KKOR"* (de door de bisschoppen in 1943 ingestelde Katholieke Klokken- en Orgelraad, red.). Freek vult aan: *"Alle orgels zijn ons even lief. Een paar kandelaars laten zich gemakkelijk ergens herbestemmen, maar orgels zijn lastiger".* Dat orgels vaak qua grootte, uiterlijk en dispositie volledig afgestemd zijn op de locatie waar ze staan is een complicerende factor. Het bisdom vindt dat de meest waardevolle instrumenten extra aandacht verdienen, waarbij Henk Kooiker wel wijst op de veranderende opvattingen over wat een waardevol orgel is. In elk tijdsgewricht hebben orgelbouwers zich ingezet om met de stand van de techniek van het moment goede instrumenten te bouwen. Daarbij is ook de markt voor gebruikte kerkorgels volledig ingestort; een kerkorgel is eigenlijk nauwelijks iets waard. De grootste kosten zitten nu in het verplaatsen, geven van vaak achterstallig onderhoud en het weer opbouwen op een nieuwe plaats. Het wordt er ook niet gemakkelijker op doordat de meeste kerkbesturen die met sluitingen bezig zijn zelf nauwelijks iets van orgels weten. Vandaar de inschakeling van de KKOR als een kerk met een orgel uit de dienst genomen wordt. Toch weet Kooiker dat er soms een orgel naar Polen verscheept wordt als zelfstandige actie van een parochiebestuur zonder dat de KKOR daarbij tijdig werd ingeschakeld. De Korte vindt het overigens prima dat een hier overbodig orgel terecht komt in een land waar veel mensen ter kerke gaan en waar geen geld is voor een nieuw orgel. Maar soms blijft de beslissing wat te doen met een gebouw en het orgel lang onduidelijk omdat het heel moeilijk is een passende herbestemming te vinden, zeker bij kerken èn orgels met een monumentenstatus.

Cathrien 's-Hertogenbosch

Op een vraag van Ad van Sleuwen over de Cathrienkerk die al bijna twee jaar dicht is en waar een schitterend Vollebregt-orgel staat, antwoordt De Korte: *"Dat gaat het Theater aan de Parade een aantal jaren huren tijdens de bouw van het nieuwe theater, om er voorstellingen te geven. Maar we weten nog niet wat er na die periode mee gebeurt. De parochie heeft daar wel wat ideeën over, maar dat zien we tegen die tijd wel".* Freek vult aan: *"Er zal een podium en een publiekstribune in worden gebouwd, maar het orgel en een groot deel van de inventaris blijft er".* De BOF vertegenwoordigers wijzen er wel op dat tijdens die huurperiode heel secuur met het daar aanwezige instrument moet worden omgegaan. Zo moet erop gewezen worden dat er niets mee mag gebeuren en dat er bijvoorbeeld gevaar is van te warm stoken bij een voorstelling, want dat grote temperatuurswisselingen funest zijn voor een orgel. Het is toch al slecht voor een orgel als het langere tijd niet gebruikt wordt.

Mentorschap

Daarom wijst Kooiker in het gesprek op de inspanningen van de BOF om een mentorschap voor orgels op te zetten, waarbij iemand, bij voorkeur een organist, de taak heeft om een of meerdere orgels in een regio in de gaten te houden. Dat houdt in af en toe bezoeken, bespelen en rapporteren aan het kerkbestuur als er iets mis is of dreigt te gaan. *"Wij proberen zo op onze manier die orgels een beetje te behoeden en overeind te houden, zonder dat we concurrent worden van de reguliere orgeladviseurs".*

Wijtse Rodenburg

'Orgelkerken'

Ad van Sleuwen probeert een lans te breken voor het idee om overtollige orgels bij elkaar te plaatsen in daarvoor geschikte kerken zodat ze in hun context van de kerk behouden blijven. Dit gebeurt bijvoorbeeld al in de Gertrudiskerk van Bergen op Zoom, waar naast het grote Ibach-orgel een aantal kleinere orgels verzameld en opgesteld staat. Daar worden geregeld concerten gegeven èn ze worden in diensten gebruikt. In Uden is daar ook een aanzet toe en in Helmond worden ook plannen gemaakt. Ook de Bossche Cathrien zou daar als gebouw heel geschikt voor zijn. Het bisdom stelt dat het probleem wel het geld is. Naast de wil moeten er voldoende middelen zijn om zoiets te realiseren.

Financiën

Geld speelt in het gesprek steeds een rol. De overheid investeert in de restauratie van monumentale orgels, terwijl niet lang daarna de kerk gesloten wordt. De Korte rekent voor: *"De katholieke kerk in Brabant heeft 290 kerkgebouwen verdeeld over 50 regioparochies, dat is 5 à 6 kerken per parochie. Als er een kerk sluit hoopt het kerkbestuur dat de opbrengt toegevoegd kan worden aan de middelen van de kerk, wat voor de toekomst hard nodig is. Er is een spanningsveld tussen een zo hoog mogelijke opbrengst en een vanuit kerkelijk perspectief zo goed mogelijke nieuwe bestemming".*

Kerkmuziek

Ad van Sleuwen brengt het gesprek op het belang van kerkmuziek bij het in stand houden van kerken. Als die kwalitatief van niveau is komen er meer mensen naar diensten. Daarbij zijn het orgel, de organist maar ook de koren essentieel. De Korte: *"Natuurlijk, koor en orgel maken de dienst feestelijk. Maar hoe lang kunnen we dat in stand houden? Koorzangers worden ouder, misschien hebben we straks alleen nog een organist en een cantor…"* Van Sleuwen benadrukt dat juist daarom de kwaliteit van die organist en cantor zo van belang is. Henk Kooiker valt hem bij met het voorbeeld van protestantse kerken waarbij een goede voorganger, goede diaconie en goede kerkmuziek zondags tot een hoge opkomst leiden. En hieruit volgt ook dat de opleiding van jonge musici zo belangrijk is.

Doe-orgel

Dat brengt het gesprek op de inspanningen die nodig zijn om kinderen te laten kennismaken met orgels. En dat de BOF goede ervaringen met een doe-het-zelf bouwpakket van een klein echt orgeltje heeft om kinderen uit te leggen wat een orgel is, hoe het werkt en klinkt. Als je ze daarna bij een echt kerkorgel laat zien wat er allemaal mee kan is er weer een stapje gezet voor het behoud van orgels in kerken. Als de bisschop aangeeft dat in protestantse kerken dat misschien wel zal werken, maar in de katholieke niet, krijgt hij meteen te horen dat we juist ook daar veel positieve ervaringen hebben. Al jaren in Oosterhout, sinds vorig jaar ook in Hilvarenbeek, Eindhoven, Boxmeer en Oostereind. De BOF heeft daarom nu zelf een zo'n 'Doe-orgel' aangeschaft om dit verder te stimuleren. (Zie ook blz. 24 en 25)

Toekomst

De bisschop is blij kennisgemaakt te hebben met de BOF als vereniging en zal ons weten te vinden bij het gezamenlijke belang. Verder staat hij zeker open voor voorstellen van de BOF om over de besproken problematiek bijeenkomsten te organiseren. Hij merkt nog wel even op: *"Maar de vragen zijn gemakkelijker dan de antwoorden".*

Gerard de Korte en muziek

De bisschop beantwoordt na het gesprek nog wat vragen over wat hij van muziek en orgels vindt…

U bent geboren in Vianen, uw vader was aannemer in de bouw, was er muziek in huis?
"Er was veel muziek: mijn vader speelde elektrisch orgel en piano. Wij kregen de kans om muzieklessen te volgen, maar mijn ouders waren te aardig waardoor we niet door hoefden te zetten. Daar heb ik nu wel spijt van. Later was ik jaloers op mijn zwager die een goede amateur-organist is.
Mijn vader had ook wel wat klassieke grammofoonplaten met vooral koormuziek. En natuurlijk de liturgische muziek die je spelenderwijs in de kerk hoorde. Pas later heb ik als middelbare scholier interesse ontwikkeld voor klassieke muziek, maar dat was toen nog voor populair werk, dat wat goed in het gehoor ligt, zoals Bach en Händel. Pas later ontdekte ik Brahms en vooral de melodieuze oratoria van Mendelssohn. Als ik een cd opzet is het meestal instrumentele klassieke muziek. Maar op moderne muziek zijn mijn oren minder getraind… "

En het orgel?
"Ja, ik heb als pastor van de kathedraal van Utrecht heel veel orgelmuziek gehoord. Wouter van Belle was daar organist, dat is prima… Verder heb ik wel wat protestants orgelwerk, ook met koren, dat kan ik ook vanuit de oecumene erg waarderen. Maar dat is het eigenlijk wel. Ik heb vanuit mijn werk weinig tijd om naar concerten te gaan. Maar als je een abonnement op een serie theatervoorstellingen hebt, verplicht dat je om uit te gaan, en dat is ook goed, maar meestal kies ik toch voor een andere manier van ontspannen in vrije avonduren, zoals een goed boek of zo.
Bij de orgelconcerten in de kathedraal van Utrecht was je blij als er vijftig mensen kwamen, maar bij het kerstconcert met koor zat het vol."

Veel muziek moet je leren waarderen door het vaak te horen. Heeft u dat bij het orgel ook niet ervaren?
"Oh, jawel hoor, maar vooral met goed in het gehoor liggende muziek, zoals 'Jesu bleibet meine Freude' van Bach. Of het 'Requiem' van Gabriel Fauré met koor, orkest en orgel.
Maar ik krijg echt kippenvel bij filmmuziek van de Italiaanse componist Ennio Morricone. Die muziek in de film The Mission is fantastisch… Of orkestwerk van Dvorak. Met popmuziek heb ik nooit iets gehad. Maar ja, eigenlijk ben ik natuurlijk historicus. Mijn interesse voor geschiedenis heb ik, in tegenstelling tot de muziek, niet van huis uit meegekregen. Dat verwondert me nog steeds; hoe je kom je aan bepaalde interesses…? Ook wat betreft de muziek: waarom heeft het werk van bijvoorbeeld Olivier Messiaen nooit bij mij binnen kunnen komen…? "
Het antwoord op deze vraag blijft in het midden, maar hij is toch nieuwsgierig naar het Bätz-orgel van de Grote Kerk dat hij morgen zal horen als hij daar twee cantates van Bach mag inleiden…

Tijdens deze excursie, in samenwerking tussen de Brabantse Orgelfederatie, De Orgelvriend en de KVOK kring Noord-Brabant, bezoeken wij 'recente' orgels in Nuenen en Eindhoven. Het jongste instrument is het Verschueren-orgel in Nuenen (De Regenboog) uit 1984, 33 jaar jong. Het Vierdag-orgel in Eindhoven (Johanneskerk) dateert uit 1973. De beide andere instrumenten van Van den Berg & Wendt (Emmauskerk) en Pels & Van Leeuwen (TU Eindhoven) dateren uit de 60-er jaren van de vorige eeuw.
's Ochtends bezoeken wij twee kleinere instrumenten die - ondanks teruglopend kerkbezoek - recent vanuit een andere kerk hier zijn geplaatst en waarvan de eerste in opzet is gewijzigd.
's Middags bezoeken wij eerst een middelgroot orgel dat recent met succes werd gerestaureerd en aangepast. De werkzaamheden aan deze drie orgels werden verricht door Orgelmakerij Steendam.
Wij sluiten de excursie af bij het grote orgel in het auditorium in de TU in Eindhoven. Daar dit ook bestemd is om met orkest te doen klinken, zullen tijdens het slotconcert niet alleen orgelwerken maar ook werk voor orgel en orkest klinken.

Van de te bespelen orgels worden twee cd's uitgegeven. Eén met orgelspel door Henk Kooiker en Annelies Willemse met werk dat zij tijdens de excursie ten gehore zullen brengen op de eerste drie orgels. Op de andere live opgenomen cd is het gehele concert te beluisteren dat met het orkest en het TU-orgel wordt gegeven. Deze live-cd wordt aan de excursiedeelnemers nagezonden en kan worden ingevoegd in het uitgereikte boekje van het TU-orgel. Orgelmaker Sicco Steendam zal ook aanwezig zijn om eventuele vragen te beantwoorden.

Deze excursie is mogelijk dankzij de medewerking van de diverse kerken en de TU/e, alsmede orgelmaker Steendam, en is mede gefaciliteerd door het TU-bestuur, dankzij wie ook de uitgave van het boekje en de cd mogelijk is gemaakt. Excursiedeelnemers betalen bij aanvang van de excursie de bijdrage van € 20,-. Daarvoor krijgen zij bij aanvang het programmaboekje uitgereikt, bezoeken de gehele excursie inclusief de bespelingen en het slotconcert, en ontvangen het boekje over het TU-orgel alsmede de twee cd's.

Aanmelding deelname

Indien u wilt deelnemen aan deze excursie, wordt u verzocht zich uiterlijk 3 mei per mail op te geven aan *excursie@brabantorgel.nl* onder vermelding van uw gegevens.
U kunt ook een briefkaart sturen aan:

Excursie Brabantse Orgelfederatie
De Naaldenmaker 6
5506 CD Veldhoven

Brabants Orgelrijkdom 2017

zaterdag 13 mei

Tijdschema van de excursie

09.45-10.00 uur	**De Regenboog Nuenen** Welkom en 'inchecken'.
10.00-11.00 uur	Toelichting op orgel, plaatsing en aanpassing en bespeling door Henk Kooiker.
11.30-12.30 uur	**Johanneskerk Eindhoven** Toelichting op orgel en bespeling door Henk Kooiker.
13.15-14.15 uur	**Emmauskerk Eindhoven** Toelichting op restauratie en aanpassing door Pieter Meijer. Bespeling door Annelies Willemse.
14.45 uur	**Auditorium Technische Universiteit Eindhoven** Toelichting op het orgel door prof. dr. ir. G.W.M. Kroese. Presentatie heruitgegeven boekje ***'Het orgel in de TU/e Eindhoven'*** door prof. dr. ir. G.W.M. Kroese.
15.00 uur	Concert door Jan Verschuren, universiteitsorganist, en het Serenata Symphonie Orkest o.l.v. Ernst Wauer.
16.00 uur	Uitreiking boekjes en cd's aan excursiedeelnemers.

voorjaars excursie

Het Verschueren-orgel in 'De Regenboog' te Nuenen

De Protestantse Gemeente Nuenen beschikt sinds 2014 over een Verschueren-orgel voor haar kerkelijk centrum De Regenboog. Het orgel, afkomstig van de Muziekschool te Emmen, werd geplaatst door Orgelmakerij Steendam. Het orgel werd in de Emmense Muziekschool in 1983/1984 gebouwd door de firma Verschueren te Heythuysen. Het tweemanualig instrument kreeg acht registers, waarvan de Bourdon van beide manualen was gecombineerd, de Nasard 2 2/3 vt en de Mixtuur II van Manuaal I waren oorspronkelijk gereserveerd en later bijgeplaatst door Verschueren. De windladen zijn op één niveau samengebouwd en het pedaalpijpwerk is ook in de kas opgenomen.
Het orgel verving een Van Vulpen-positief uit 1956, en werd onder advies van ir. Henk Kooiker hier geplaatst en door Orgelmakerij Sicco Steendam aangepast. De dispositie werd gewijzigd en uitgebreid. De Octaaf 2 vt (Manuaal II) en de Nasard 2 2/3 vt (Manuaal I) zijn van plaats verwisseld. Het pijpwerk van de discant van de Nasard werd vervangen door nieuw open pijpwerk in minder wijde mensuur. Op Manuaal II werd een Terts 1 3/5 vt vanaf a⁰ toegevoegd op een kantsleep. De gecombineerde Bourdon 8 vt van beide manualen werd op het tweede manuaal in de discant verzelfstandigd door bijplaatsen van een Roerfluit 8 vt uit de voorraad van de orgelmaker. De winddruk werd verhoogd tot circa 78 mm wk, de intonatie werd geheel herzien. Tevens is het orgel uitgebreid met een pneumatische tremulant voor het gehele werk. Het orgel werd hersteld, waarbij alle pulpeten zijn vervangen, de balg opnieuw beleerd, de mechaniek gereviseerd en de orgelkas werd behandeld met lijnolie.

Dispositie

Manuaal I C-g³

Bourdon	8 vt
Prestant	4 vt
Octaaf	2 vt
Mixtuur	2 st
met doorlopende 2 vt	

Manuaal II

Roerfluit	8 vt
C-h transmissie Bourdon 8 c¹-g³ 2014, gebruikt pijpwerk	
Roerfluit	4 vt
Nasard	2 2/3 vt
C-h gedekt; vanaf c¹ 2014, open	
Terts	1 3/5 vt
vanaf a, 2014, op kantsleep	

Pedaal C-d¹

Subbas	16 vt

Koppelingen:
Manuaal I – Manuaal II
Pedaal – Manuaal I
Pedaal – Manuaal II

Tremulant – *2014*
Calcant

Temperatuur gelijkzwevend
Toonhoogte: a¹ = 440 Hz
Winddruk: 78 mm wk

Wim van der Ros

advertentie

Er zijn orgels…. én er bestaan orgels van Steendam.

Jarenlang vakmanschap en liefde voor het vak laten de kwaliteit van onze handgemaakte orgels tot grote hoogten stijgen. De Steendamorgels worden tot 9 meter hoogte in eigen atelier afgebouwd, dus het plaatsen en afmonteren in uw kerk gaat veel sneller en bezorgt aanmerkelijk minder overlast. En... het is op die manier nog een stuk voordeliger ook! Duurzame, eersteklas materialen en een doordachte constructie geven elk Steendamorgel precies die kwaliteit en draagkrachtige toon, waar u naar zoekt.
Op maat gemaakt en exact volgens uw wensen.
Wij hebben een coöperatieve samenwerking met een team ervaren Tsjechische orgelbouwers. Onze orgels zijn in heel Nederland en in diverse buurlanden te vinden.
Tevens hebben wij tweedehands orgels die aangepast kunnen worden aan uw situatie. Wij geven zelfs 15 jaar garantie.
Een orgel van Steendam klinkt naar een nadere kennismaking. Belt u ons voor een geheel vrijblijvende afspraak of kijk op onze uitgebreide website.

ORGELMAKERIJ
STEENDAM

www.orgelmakerijsteendam.nl
Westerdijkstraat 21, 9983 PR Roodeschool
tel. 0595-412261

zaterdag 13 mei

2 Het Vierdag-orgel in de Johanneskerk Eindhoven

De Johanneskerk kreeg zijn naam - na de herindeling van de PKN in Eindhoven – na de verbouwing en heringebruikname van de voormalige Morgenster. Deze kerk beschikte over een positief van Fama & Raadgever.
Na zijn akoestische advies voor de verbouwing van de kerkzaal in Eindhoven kreeg ir. Henk Kooiker opdracht als orgeladviseur een passend, groter instrument te zoeken. Vanuit de organisten was de sterke wens een tweeklaviers instrument ter beschikking te hebben met minimaal een Subbas 16 vt op het pedaal. Door de verbetering van de muziekakoestiek zou een groter instrument dan het huidige eenklaviers positief ook het muzikale gebruik van de kerkzaal stimuleren. Henk Kooiker vond in Meeden een geschikt instrument. Dit betrof het orgel dat H.J. Vierdag in 1973 bouwde voor deze kerk. Na aankoop werd uiteindelijk Orgelmakerij Sicco Steendam opgedragen het instrument over te plaatsen. Na opmeten van de akoestiek van de kerk in Meeden concludeerde Kooiker dat herintonatie niet nodig was en het instrument is dus in die zin ongewijzigd geplaatst.
Sicco Steendam vernieuwde de pulpeten, het leer van de drie balgen en het ventielleer.

Dispositie

Hoofdwerk (C-g³)

Prestant	8 vt
(vanaf G in front)	
Roerfluit	8 vt
Octaaf	4 vt
Mixtuur	2-3 st

Nevenwerk

Holpijp	8 vt
Gedekt	4 vt
Gemshoorn	2 vt
Kromhoorn	8 vt
Tremulant	

Pedaal (C-f¹)

Subbas	16 vt

Koppelingen:
Manuaal I – Manuaal II
Pedaal – Manuaal I
Pedaal – Manuaal II

Stemming:
Werckmeister III
Toonhoogte: a¹=440 Hz

3 Het orgel in de Emmaüskerk te Eindhoven

De firma Van den Berg & Wendt bouwde in 1962/1963 een nieuw orgel voor de (gereformeerde) Emmaüskerk te Eindhoven. De kerk werd in 2014, toen PKN-kerk, gekocht en in gebruik genomen door de Nederlands Gereformeerde Kerk.
Orgelmakerij Steendam voerde in 2016 groot onderhoud uit waarbij het orgel werd gewijzigd. Om de klank te verbeteren is veel pijpwerk opgeschoven en aangevuld met materiaal uit voorraad. Een deel van het pijpwerk is vervangen door pijpwerk met een hoog tingehalte. De twee hoogste octaven van de Roerfluit 4 vt van het nevenwerk zijn vervangen door open, conische pijpen in een wijde mensuur. De Octaaf 2 vt en de Vlakfluit 2 vt zijn van manuaal gewisseld, waarbij het Hoofdwerk nu een volledig prestantenkoor heeft. De samenstelling van de vulstemmen is ingrijpend gewijzigd. De tongen van de Dulciaan zijn ontdaan van oxidatie-aanslag en de kelen werden gevlakt en tot en met het eengestreept octaaf beleerd. Ook op technisch gebied is een wijziging uitgevoerd: de verende slepen uit 1963 zijn vervangen door nieuwe klassieke eiken slepen met vilten afdichtingen. De twee balgen zijn aan de buiten- en binnenkant opnieuw beleerd. In mei 2016 is de restauratie voltooid met de laatste stem- en intoneerwerkzaamheden door Sicco Steendam. Het geheel is ook met zijn meerdere gebruiksmogelijkheden fraai geworden.

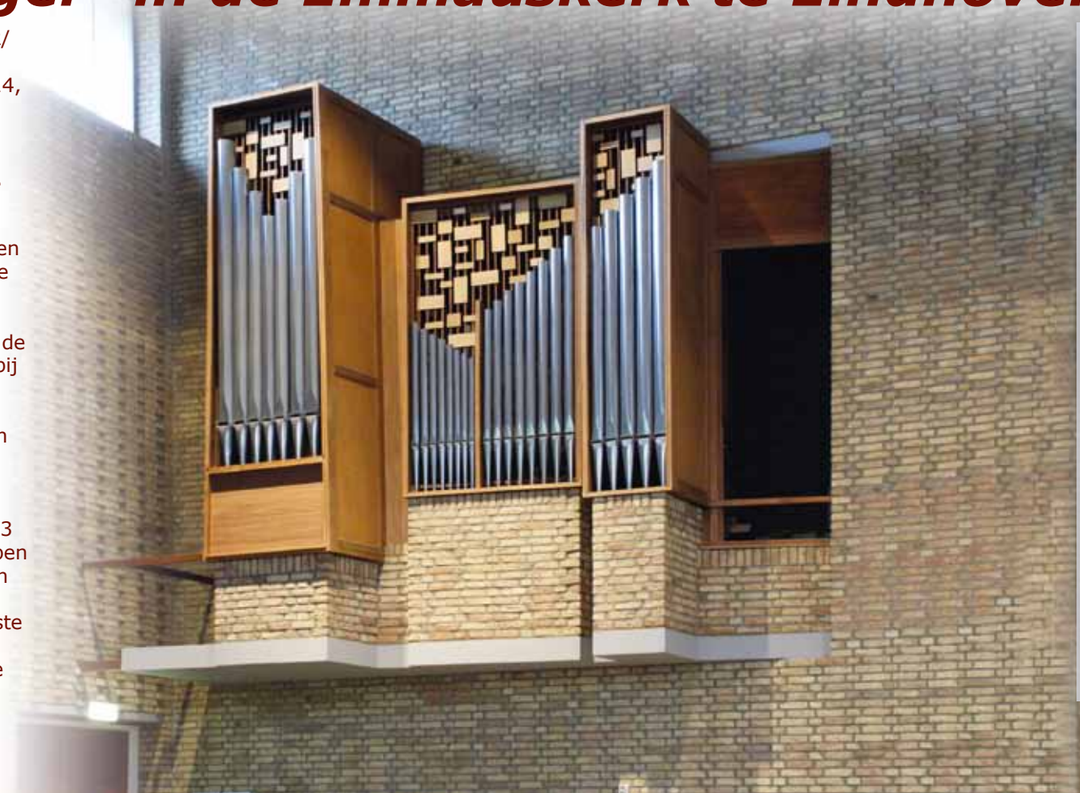

Dispositie

Hoofdwerk (C-g³)

Prestant	8 vt
Roerfluit	8 vt
Octaaf	4 vt
Octaaf	2 vt
Cimbel	1 st
Mixtuur	3-4 st

Nevenwerk

Holpijp	8 vt
Spitsgamba	8 vt
Roerfluit	4 vt
Nachthoorn	2 vt
Sifflet	1 vt
Sesquialter	2 st
Dulciaan	8 vt

Pedaal (C-f¹)

Subbas	16 vt
Prestant	8 vt
Quintadena	4 vt
Ruispijp	3 st
Fagot	16 vt

Koppelingen:
Manuaal I – Manuaal II
Pedaal – Manuaal I
Pedaal – Manuaal II

excursie

zaterdag 13 mei

Het Pels & Van Leeuwen-orgel in het auditorium van de TU/e Eindhoven

In 1966 voltooide Pels & Van Leeuwen - toen nog in Alkmaar gevestigd - het orgel in de toenmalige Technische Hogeschool te Eindhoven. Op initiatief van rector magnificus prof. dr. K. Posthumus werd dit orgel in het nieuwe auditorium geplaatst, mogelijk gemaakt dankzij een schenking van de N.V. Philips. Adviseurs waren de organisten Hub Houët en Feike Asma.

Bijzonder orgel

In de aanloop naar een definitief concept kwam de wens nadrukkelijk naar voren dat het orgel niet alleen als solo-instrument, maar ook in samenspel met orkest moest kunnen worden gebruikt. Tevens moest niet alleen het auditieve maar ook het visuele aspect van het orgel in deze omgeving een belangrijk element zijn. De bijzondere ruimte met zijn moderne transparante architectuur doet veelal dienst als kantine en ontmoetingsruimte. Het orgel zou ook het transparante element en een moderne vormgeving moeten krijgen. De klank zou niet het effect van 'het daverende kerkorgel', maar meer een speels en intiem karakter moeten hebben. Zo kwam men tot de opzet van een 'doorzichtig' orgel: uitgevoerd in perspex kassen. De dragende kolommen functioneren als windkanalen van de lager achter het orgel geplaatste windvoorziening. De vraag om orgelwerken uit diverse stijlperiodes te kunnen vertolken, leidde uiteindelijk tot een orgel met drie manualen en pedaal en een dispositie van 50 stemmen. Vanuit het auditorium ziet men links het hoofdwerk, middenboven het zwelwerk, middenonder het rugwerk en rechts de twee pedaalkassen. Zowel hoofd- als rugwerk beschikken over een tongwerk en chamade.

Gebruik van het orgel

Door de vele activiteiten die in het auditorium en de aangrenzende ruimtes plaatsvinden, is er weinig gelegenheid dit orgel te laten klinken. Uiteraard wordt het bij universitaire 'plechtigheden' gebruikt en daartoe is ook een universiteitsorganist aangesteld, een funktie die Jan Verschuren 10 jaar vervuld. Daarnaast werden vroeger op zondagmiddag orgelconcerten gegeven. Vorig jaar was er ter gelegenheid van 125 jaar N.V. Philips, 60 jaar TU/e en 50 jaar TU-orgel een jubileumconcert waaraan Jan Verschuren en het Philips Symfonie Orkest hun medewerking verleenden.

Slotconcert voorjaarsexcursie

Het slotconcert wordt gegeven door Jan Verschuren. Hij zal bij enkele werken, o.a. in een Orgelconcert van Francis Poulenc, samenspelen met het randstedelijk Serenata Symphonie Orkest.
Excursiedeelnemers krijgen het nieuwe boekje over het TU/e-orgel daarna uitgereikt.

Dispositie

Hoofdwerk (C-c⁴)

Quintadeen	16 vt
Prestant	8 vt
Roerfluit	8 vt
Octaaf	4 vt
Gedekte fluit	4 vt
Prestantquint	2 2/3 vt
Superoctaaf	2 vt
Sesquialter	2 st
Mixtuur	2 vt 6 st
Cymbel	1/2 vt 4 st
Dulciaan	16 vt
Trompet	8 vt
Schalmei	4 vt
	en chamade

Rugwerk

Gemshoorn	8 vt
Holpijp	8 vt
Prestant	4 vt
Roerfluit	4 vt
Speelfluit	2 vt
Quint	1 1/3 vt
Scherp	1 vt 4 st
Kromhoorn	8 vt
Trompetregaal	8 vt
	en chamade
Tremulant	

Zwelwerk

Openfluit	8 vt
Bourdon	8 vt
Salicional	8 vt
Voix Céleste	8 vt
Italiaanse Prestant	4 vt
Blokfluit	4 vt
Nasard	2 2/3 vt
Octaaf	2 vt
Terts	1 3/5 vt
Flageolet	1 vt
Mixtuur	1 1/3 vt 5 st
Bombarde	16 vt
Trompette	8 vt
Basson-Hobo	8 vt
Klaroen	4 vt
Tremulant	

Pedaal (C-g¹)

Prestant	16 vt
Subbas	16 vt
Prestant	8 vt
Gedekt	8 vt
Roerquint	5 1/3 vt
Octaaf	4 vt
Doublette	2 vt
Mixtuur	2 vt 4 st
Gedekte Trompet	32 vt
Bazuin	16 vt
Trombone	8 vt
Trompet	4 vt
Cornet	2 vt

Koppelingen:
Rugwerk - Hoofdwerk
Zwelwerk - Hoofdwerk
Zwelwerk - Rugwerk
Hoofdwerk - Pedaal
Rugwerk - Pedaal
Zwelwerk - Pedaal

Stemming: gelijkzwevend
Toonhoogte: a¹ = 440 Hz

Orgelnieuws

Wijziging directie J.C. van Rossum Orgelbouw

Per 1 januari van dit jaar heeft een directiewisseling plaatsgevonden bij Van Rossum Orgelbouw. Gerrit de Jong is nu voorzitter en Hans van Rossum bestuurslid van de Coöperatie. Gerrit de Jong is reeds vanaf augustus 2005 - direct na zijn schoolopleiding - begonnen bij Hans van Rossum. Vanaf 2008 doet hij ook tekenwerk voor o.a. de orgelrestauraties en verzorgt mensuurstaten. Hans van Rossum blijft met name de klankgeving verzorgen: *"dat is mijn ding"*.
Gerrit de Jong zal steeds meer gaan digitaliseren, wat hij ook reeds met tekeningen deed en waarvoor hij ook zijn opleiding heeft genoten. Overigens was Hans van Rossum één van de eerste orgelmakers die met digitale fotografie een visuele toelichting gaf bij o.a. offertes.
Momenteel wordt de restauratie afgerond van het Lindsenorgel (1843) uit de Sint-Augustinuskerk te Utrecht. Gelet op de kerkrestauratie (vallend stucwerk) zal het orgel voorlopig speelklaar in Wijk en Aalburg worden opgesteld.
Het afgelopen jaar werd o.a. groot onderhoud verricht aan het Wolfferts-orgel (1786) in de Grote of Sint-Maartenskerk in Zaltbommel. Hier functioneren de balgen weer goed en zijn deze weer trappende gemaakt. Ook werden de grootste 16-voets frontpijpen (een tiental) gerestaureerd omdat de voeten waren ingezakt en de ophanging van deze pijpen scheurden. De kernen hiervan hebben stutten gekregen. Voor Kees Mijderwijk in Utrecht werd afgelopen jaar zijn kabinetorgel van J.C. in der Maur (1854) gerestaureerd en gereconstrueerd.

advertentie

J.C. van Rossum Orgelbouwer
adviseren, begeleiden, restauratie, nieuwbouw

Nijverheidsstraat 13
4261 TK Wijk en Aalburg
T.: 0031 (0) 416 - 561790
F.: 0031 (0) 416 - 561874
M.: 06 - 53388734
M.: 06 - 81788851

E.: Info@rossumorgelbouw.nl
http://www.rossumorgelbouw.nl

Verschueren Orgelbouw
viert 125-jarig bestaan

Op zaterdag 5 november 2016 werd in Ittervoort met een feestelijk ‘Open huis’ het 125-jarig bestaan gevierd van Verschueren Orgelbouw. In oktober 2015 verhuisde de orgelmakerij van het ‘oude vertrouwde Heythuysen’ naar de huidige locatie in Ittervoort. Tijdens het ‘Open huis’ werd niet alleen het nieuw ontwikkelde studieorgel gepresenteerd, ook kon men kennismaken met het gehele bedrijf in al haar facetten waarbij alle medewerkers een toelichting gaven. Ook de nieuw gemaakte Doe-orgels, waarvan één bestemd voor de Brabantse Orgelfederatie, werden getoond en gedemonstreerd.

Korte historie

Leon Verschueren (1866-1957) startte in 1891 in Heythuysen zijn orgelmakerij met het vervaardigen van orgelonderdelen voor collega’s, maar vrij snel ging hij met zijn orgelmakerij over tot de bouw van complete, in eerste instantie mechanische, orgels. Enkele jaren later ging hij over naar orgels met pneumatische tractuur. Vier zonen werkten vanaf de twintiger jaren van de vorige eeuw in het bedrijf. Zoon Léon (II, 1903 - 1986) kreeg de algemene leiding in Heythuysen terwijl Emile (1909-1985) dat had in het filiaal in Tongeren (in België). De boekhouding werd vanaf 1946 gedaan door Ton (1911-1972) die tevens voor de export verantwoordelijk was. Zoon Frans (1914-1986) was verantwoordelijk voor de pijpenmakerij en de intonatie-afdeling. Het grootste orgel dat Verschueren in de jaren 1930 tot 1940 onder invloed van de ‘Orgelbewegung’ bouwde, was dat voor de Catharinakerk in Eindhoven. Met zijn 76 registers en de combinatie met het altaarorgel nog steeds een uniek en prachtig klinkend instrument.
Na de oorlogsjaren werkte de Franse intonateur Henri Grados (opgeleid bij Cavaillé-Coll/Convers) gedurende ruim 20 jaar jaarlijks enkele maanden in Heythuysen, waardoor ruime ervaring werd opgedaan met tongwerken in Franse faktuur. Vanaf 1953 worden opnieuw mechanische orgels vervaardigd in Heythuysen en in de zestiger jaren ontstaan instrumenten met een neo-barok karakter. Van 1977 tot 2010 werd de orgelmakerij geleid door de derde generatie in de persoon van Léon III, zoon van Frans Verschueren. Onder zijn leiding werd aansluiting gezocht bij principes van de historische orgelbouw.
Op basis van restauraties van orgels in o.a. Helmond en Gronsveld werden nieuwe instrumenten in historiserende stijl ontwikkeld. Vanaf het midden van de tachtiger jaren werden prestigieuze instrumenten gerealiseerd in Nederland, België, Duitsland, Finland, Italië, Noorwegen, Oostenrijk en Zweden.
Verschueren Orgelbouw Heythuysen B.V. staat bekend als een toonaangevende en internationaal opererende orgelmakerij. H.M. Koningin Beatrix heeft dit bij gelegenheid van het 100-jarig bestaan onderstreept door de toekenning van het predicaat ‘Bij Koninklijke Beschikking Hofleverancier’.

Geen vierde generatie

Daar er geen vierde generatie Verschueren was die de orgelmakerij zou voortzetten, is er in 2010 een juridische wijziging doorgevoerd. Op 1 november van dat jaar is de eigendom van de orgelmakerij overgedragen aan de ‘Stichting Verschueren Orgelbouw’ en sindsdien is Johan Zoutendijk aangesteld als statutair directeur. In het bestuur van de stichting hebben zitting mr. Gerrit van der Bijl, drs. Joost Grundeken RA en Ben van der Velde. Met het oog op een efficiënte bedrijfsvoering en een bij de huidige bedrijfsomvang passende werkomgeving is de orgelmakerij in oktober 2015 binnen de gemeente Leudal verhuisd van Heythuysen naar Ittervoort.

Jubileum met concert en ‘Open huis’

Een 125-jarig jubileum is niet alleen terugkijken maar vooral ook vooruitzien. Bij de opening refereerde de stichtingsvoorzitter Gerrit van der Bijl aan de historie van dit vanouds familiebedrijf, maar gaf tevens aan dat de orgelbouw in het algemeen en Verschueren Orgelbouw in het bijzonder springlevend is en dat vandaag ook velen in dit bedrijfspand nader kennis kunnen maken met het ambachtelijke werk van deze orgelbouwer. Veel orgelliefhebbers, leden van orgelcommissies, organisten en adviseurs kwamen ‘uit den lande’. Zij maakten een hele tour langs de platengieterij en pijpenmakerij, en maakten kennis met het Doe-orgel. Lydia Vroegindeweij stond met haar uitleg en documentatiemateriaal bij het t.z.t. voor de Brabantse Orgelfederatie bestemde Doe-orgel zoals dat al jaren door Orgelkids in den lande wordt gebruikt. Velen hebben het hier ook spelenderwijs ‘uitgeprobeerd’ *(Zie ook bladzijde 24-25).*
Medewerkers gaven toelichting bij gereedstaande onderdelen voor het nieuwe kathedraalorgel van Roermond of bij de restauratie van het Schonat-orgel van de Nieuwe Kerk in Amsterdam. Ook werd het prachtig klinkende nieuwe tweeklaviers studie-orgel gepresenteerd, gedemonstreerd en door diverse organisten bespeeld. Een diavoorstelling gaf een goed beeld van het werk van Verschueren. De voormalige speeltafel van het groot orgel van de Sint-Janskathedraal in ‘s-Hertogenbosch uit 1953 gaf een beeld van toen: een prachtig stuk cultureel en ‘industrieel’ erfgoed.
De jubileumviering werd afgerond met een slotconcert op het recent door Verschueren gereconstrueerde orgel van Franssen in de Munsterkerk te Roermond door de Parijse organist Daniël Roth. De felicitaties van de Brabantse Orgelfederatie aan Verschueren Orgelbouw en zijn medewerkers en alle goeds voor de toekomst!

Grote belangstelling in de werkplaats van Verschueren tijdens het ‘Open huis’.

De voormalige speeltafel van het groot orgel van de Sint-Janskathedraal in ‘s-Hertogenbosch uit 1953

advertentie

VERSCHUEREN
ORGELBOUW bv

BIJ KONINKLIJKE BESCHIKKING
HOFLEVERANCIER

Oceanië 4 – 6014 DB Ittervoort (NL)
T 00 31 (0) 475 491882
E info@verschuerenorgelbouw.nl
I www.verschuerenorgelbouw.nl

Wim van der Ros

Doe-orgel voor de BOF...

De Brabantse Orgelfederatie heeft in oktober vorig jaar het voornemen uitgesproken een ‘Doe-orgel’ aan te schaffen. In de najaarsvergadering van 2016 is door de aanwezige leden groen licht gegeven waarna de fondswerving op gang is gekomen.
Van meerdere fondsen, orgelkringen en particuliere leden zijn toezeggingen gedaan voor de aanschaf.
Dit Doe-orgel werd door Verschueren Orgelbouw te Ittervoort voor de BOF gebouwd.

Bouwpakket

Het Doe-orgel is een bouwpakket in een leskist. In de kist zitten de onderdelen waarmee kinderen onder begeleiding van bijvoorbeeld een organist of orgelbouwer zelf een orgel in elkaar kunnen zetten.
Het werk voor het bouwen van dit orgel kan in groepjes worden voorbereid. Daarna wordt het orgel in elkaar gezet en kunnen kinderen het orgel bespelen.
Bij het Doe-orgel is een lesbrief beschikbaar voor projecten in het basisonderwijs.

Dispositie

Manuaal (c^1-d^1-c^3)

Gedekt	8 vt
Open fluit	4 vt

Wim Janssen en Orgelkids

Het Doe-orgel is ontworpen door Wim Janssen, een voormalig medewerker van Verschueren Orgelbouw en is landelijk geïntroduceerd door Orgelkids (zie www.orgelkids.nl).
Links: Wim Janssen en Lydia Vroegindeweij van Orgelkids bij het ‘Open huis’ van Verschueren Orgelbouw.

Voorbeelden van Jeugd en Orgel projecten in oktober 2016.
1. en 2. Jac Peeters in de Petruskerk van Hilvarenbeek met een ander demonstratie-orgeltje. De kinderen verbazen zich over de balgen van het Van Hirtum-orgel.
3. en 4. Tannie van Loon in de Sint-Joriskerk in Eindhoven bij het Maarschalkerweerd-koororgel (1898). Vragen worden beantwoord en kinderen mogen zelf even spelen.
5. en 6. Tannie bij het grote Vermeulen-orgel boven op de tribune in dezelfde kerk. En natuurlijk even in het orgel kijken en al die honderden pijpen erin zien staan.

Ervaring

Op meerdere plaatsen in onze provincie is het Doe-orgel van Orgelkids al met succes ingezet. Zo wordt het in Oosterhout (met Ton Stevens) al jaren regelmatig gebruikt en is in het afgelopen jaar ook op andere plaatsen in onze provincie ingezet.
Het Doe-orgel is geen doel op zich, het is een middel dat bij (muziek-)lessen op de basisschool aan kinderen duidelijk maakt wat een pijporgel eigenlijk is voordat - b.v. een week later - een bezoek wordt gebracht aan een ‘echt’ groot orgel. in een kerk.

Eigen Doe-orgel

Het als Brabantse Orgelfederatie beschikken over een eigen Doe-orgel geeft ruimere mogelijkheden voor gebruik door de leden: orgelkringen en organisten. Het orgel kan gemakkelijk en intensief worden ingezet bij komende activiteiten en projecten.
Zo gaat het rouleren bij orgelkringen.
Als Brabantse Orgelfederatie promoten wij nadrukkelijk dit project ook bij onze orgelkringen die het orgel nog niet eerder gebruikten.
De Brabantse Orgelfederatie zal dit ook kaderen binnen het landelijke project ‘**Meer Muziek in de Klas**’.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

Bergeijk, Hofkerk

Eindhoven, Paterskerk

SLOOFF - ORGELBOUW

Kattendijk 1a * 2831 AA Gouderak
www.sloofforgelbouw.nl

nieuwbouw - restauratie - stemmen en onderhoud
van mechanische, pneumatische en electro-pneumatische orgels

Tel: +31(0)6 5154 2317
E-mail: info@sloofforgelbouw.nl

Elsendorp, Prot.kerk

Wouw, Lambertuskerk

Sound craftmanship

ELBERTSE
ORGELMAKERS

Zuidergracht 17 3763 LS Soest The Netherlands
Tel. +31 (0)35 - 601 25 92 Fax +31 (0)35 - 603 11 50

Flentrop Orgelbouw B.V.

Westzijde 57,
1506 EC Zaandam,
telefoon: 075-6168651
info@flentrop.nl
www.flentrop.nl

Voor grote nieuwbouwprojecten en restauraties (zoals Bolsward in 2016 en Den Bosch wat langer geleden) maar ook voor kleinere projecten, huisorgels, kistorgels en onderhoud zijn wij u graag van dienst.

In 2017 werken wij aan een groot nieuw orgel voor het Royal College of Music in Londen (waar de jeugd van nu op zal kunnen concerteren) en een nieuw orgel voor St. Florian in Oostenrijk. Ook werken we verder aan het nieuwe Contius-orgel voor Leuven.
Bijzonder restauratiewerk is onderhanden met het Hummel/Nitrowski-orgel uit Olkusz in Polen (1623).

Wij wensen de organisatie van de orgel-evenementen in Noord-Brabant ook dit jaar veel succes en goed bezochte en gewaardeerde concerten.

GEBR. VAN VULPEN
meesterlijke orgels

Tennesseedreef 16
3565 CJ Utrecht
Tel. +31 30 2313541
E-mail: vulpen@proximedia.nl

www.vulpen-orgel.nl
NIEUWBOUW - RESTAURATIES - STEMMEN - ONDERHOUD

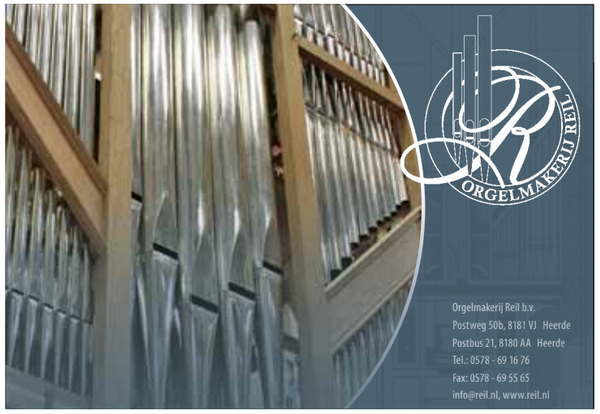

Alle informatie onder voorbehoud! Voor de laatste actuele informatie over de orgelconcerten in Noord-Brabant zie: **www.brabantorgel.nl**

april

Dinsdag 11 april

Waalwijk, St. Jan de Doperkerk
Aanvang 20.15 uur.
Toegang € 10,00. Scholieren € 5,00.
Willem Hörmann, orgel.

Woensdag 12 april

Tilburg, Heikesekerk
Aanvang 12.45 tot 13.30 uur.
Toegang vrij.
Studentenconcert van het Fontys Conservatorium.

Zaterdag 22 april

Etten-Leur, Van Goghkerk
Aanvang 15.30 uur.
Toegang gratis. Promenadeconcert.
Vrij in en uit lopen.
Michel Gottmer, orgel.

Zondag 23 april

's-Hertogenbosch, Kapel van het Jeroen Bosch Ziekenhuis
Aanvang 15.00 uur.
Toegang vrij met vrije gave.
Toon IJzerman, orgel.

Oosterhout, Sint-Jansbasiliek
Aanvang 15.00 uur.
Toegang € 8,-
Openingsmanifestatie Down in Town m.m.v. de JOSTI-band en
Frans Bullens, orgel.

Cuijk, Sint-Martinuskerk
Aanvang 16.00 uur.
Pieter Dirksen, orgel.
Muziek van Schildt Telemann Buxtehude (orgel) en Johann Jacob Froberger (clavecimbel).

Boxtel, Petrusbasiliek
Aanvang 20.15 uur.
Toegang € 8,-. *Na afloop een gratis drankje in de torenhal.*
Ad van Sleuwen, orgel.

Zondag 30 april

Venray, St. Petrus' Bandenkerk,
Aanvang 16.00 uur.
Toegang gratis. Vrije gave.
Tommy van Doorn, orgel.

mei

Zondag 7 mei

Breugel, Sint-Genovevakerk

Aanvang 16.00 uur.
Toegang gratis, collecte na afloop.
Jamie de Goei, orgel.
Julius Dreyfsandt zu Schlamm, gedichten.

Heeswijk, Abdij van Berne
Aanvang 16.00 uur. Toegang € 10,-
Jan Hage, orgel.
Duruflé, Alain, Andriessen en Welmers.

Tilburg, Het Cenakel

Aanvang 16.00 uur.
Toegang € 12,50, tot 30 jaar € 5,00
Iris de Koomen, sopraan
Annette Stallinga, alt
Gonny van der Maten, orgel.

Woensdag 10 mei

Tilburg, Heikesekerk

Aanvang 12.45 tot 13.30 uur.
Toegang vrij.
Studentenconcert van het Fontys Conservatorium.

Vrijdag 12 mei

Eindhoven, Christelijk Gereformeerde of Schootsekerk

Aanvang 20.15 uur.
Toegang gratis, collecte na afloop.
Gelegenheid tot nabespreking.
Ruud Huijbregts, stadsorganist.

Zaterdag 13 mei

Orgelexcursie
Nuenen en Eindhoven.
Vanaf 10.00 uur in Nuenen, De Regenboog.
Met de organisten Henk Kooiker, Pieter Meijer en Annelies Willemse. Afsluiting in het Auditorium van de Technische Universiteit Eindhoven met een concert door Jan Verschuren, universiteitsorganist, en het Serenata Symphonie Orkest o.l.v. Ernst Wauer.
Deelnemers aanmelden vóór 1 mei via excursie@brabantorgel.nl.
Excursiebijdrage € 20,- (incl. cd en nieuw TU/e orgelboek) te voldoen bij aanvang van excursie.
Meer info: zie pagina's 16-20.

Zondag 14 mei

Hilvarenbeek, Petruskerk
Aanvang 16.00 uur.
Gratis toegang.
Concert i.v.m. presentatie nieuwe cd van organist Ad van Sleuwen:
'Le Grand Siècle' Jacquis Boyvin,
'Premier Livre d'Orgue (1690).
Venti Musicali bestaande uit
Fien van Dingenen (blokfluit),
Willemijn van Baar (traverso),
Stephan van der Maas (barokhobo)
en Ad van Sleuwen (orgel).
M.m.v. Cathrien Hawkins (sopraan)
en Jaques Peeters (tenor).
Zie ook pagina 48.

Dinsdag 16 mei

Waalwijk, Witte kerkje, Besoyen.

Aanvang 20.15 uur.
Toegang € 10,00. Scholieren € 5,00.
Gerard Habraken, orgel.
Frank Lamm, gitaar.

Donderdag 18 mei

Chaam, Ledevaertkerk

Aanvang 20.00 uur.
Toegang gratis, met collecte.
Rob Nederlof, Catharina van der Schoot, Ruud Huijbregts en
Clemens Abers.
Deze vier organisten en klavecinisten bespelen afwisselend tegelijk 2, 3 of 4 instrumenten.
Johann Kühnau, Johann Ludwig Krebs, Marian Müller, Joseph Blanco en George Friedrich Händel.

Zaterdag 20 mei

Etten-Leur, Van Goghkerk
Aanvang 15.30 uur.
Toegang gratis. Promenadeconcert.
Vrij in en uit lopen.
Marc Schippers, orgel.

Zondag 21 mei

Boxtel, Petrusbasiliek

Aanvang 20.15. uur.
Toegang € 8,-. *Na afloop een gratis drankje in de torenhal.*
Arno van Wijk, orgel.

Ottersum, Johannes de Doper,
Aanvang 16.00 uur.
Toegang gratis. Vrije gave.
Tannie van Loon, orgel. *De organist is te zien op een groot scherm.*

Dinsdag 23 mei

's-Hertogenbosch, Sint-Janskathedraal
Aanvang 20.00 uur.
Toegang € 10,- en t/m 15 jaar gratis.
Véronique van den Engh, orgel.

Donderdag 25 mei

Wouw, Lambertuskerk
Aanvang 16.00 uur
Toegang € 10,-
Erwin van Bogaert, orgel
m.m.v. Dominica Eyckmans, altviool en Ernest Maes, hoorn.
O.a. Hoock, Roelstraete, Buxtehude en Andriessen.

Zondag 28 mei

Oosterhout, Sint-Jansbasiliek
Aanvang 15.00 uur. Toegang € 7,50 (jongeren en studenten gratis).
Capella Catharina, met op orgel:
Jan Willems, Frans Bullens en
Ton Stevens.
"Every keyboard you can get", muziek op alle toetsinstrumenten van de Basiliek

juni

Zaterdag 3 juni

's-Hertogenbosch, Sint-Janskathedraal
Aanvang 16.00 uur tot 16.30 uur, orgelbespeling.
Toegang gratis, met collecte.
Toon IJzerman (1998), orgel.

Zondag 4 juni

Goirle, Kerk Sint Jan

Aanvang 16.00 uur.
Toegang € 7,- en 65+ € 5,-
Jan Verschuren,
Loret-Vermeersch-orgel (1856).

Heeswijk, Abdijkerk

Aanvang 16.00 uur.
Toegang € 15,-
Pinksterconcert: Ton van Eck, orgel m.m.v. Maarten Elzinga en Arthur Kerklaan, trompet.

Dinsdag 6 juni

's-Hertogenbosch, Sint-Janskathedraal
Aanvang 20.00 uur.
Toegang € 10,- en t/m 15 jaar gratis.
Willem Hörmann, orgel.

Bavel, Parochiekerk O.L.Vr. Tenhemelopneming

Aanvang 20.15 uur.
Toegang gratis, vrije gave na afloop.
Concert rond 2 orgels, met o.a.
Drik Hoogstede en Paul Henken.
Met magische klanken van de harp.

Woensdag 7 juni

Breda, Grote of O.L.V. Kerk
Aanvang 12.45 uur.
Toegang gratis, vrije gift na afloop.
Marc Schippers, orgel.

Zaterdag 10 juni

Helmond, Lambertuskerk
Aanvang 11.30 tot 12.00 uur.
Marktconcert. Toegang gratis.
Jan van de Laar, orgel.

's-Hertogenbosch, Sint-Janskathedraal

Aanvang 16.00 uur tot 16.30 uur, orgelbespeling.
Toegang gratis, met collecte.
Alexander de Bie (2001), orgel.

agenda 2017

Zondag 11 juni

Grave, Sint-Elisabethkerk

Aanvang 16.00 uur.
Toegang gratis. Vrije gave.
Geert Verhallen, orgel.

Teeffelen, Sint-Benedictuskerk

Aanvang 16.00 uur.
Toegang gratis. Vrije gave.
Mark van Platen, orgel.

Helmond, Lambertuskerk
Aanvang 20.00 uur.
Toegang gratis, vrije bijdrage.
Opening van de orgelserie 2017.
Jan van de Laar, orgel.

Maandag 12 juni

Oosterhout, Sint-Jansbasiliek
Aanvang 20.00 uur.
Benefietconcert met YRDV, en schoolkoor en orkest van het Stedelijk Gymnasium o.l.v. Jan Willems, (jong & kerkmuzikaal).

Woensdag 14 juni

Breda, Grote of O.L.V. Kerk
Aanvang 12.45 uur.
Toegang gratis, vrije gift na afloop.
Iddo van der Giessen, orgel.

Tilburg, Heikesekerk
Aanvang 12.45 tot 13.30 uur.
Toegang gratis.
Studentenconcert van het Fontys Conservatorium.

Zaterdag 17 juni

Helmond, Lambertuskerk

Van 11.30 - 12.00 uur marktconcert.
Toegang gratis.
Jan van de Laar, orgel.

Bergen op Zoom, Gertrudiskerk
Aanvang 16.00 uur.
Toegang € 8,- en vrienden € 4,-.
Janno den Engelsman, orgel
& Charlotte Stoppelenburg, sopraan.
'Rondom Hendrik Andriessen'

's-Hertogenbosch, Sint-Janskathedraal
Aanvang 16.00 uur tot 16.30 uur.
Toegang gratis, met collecte.
Steven Knieriem (2001), orgel.

Zondag 18 juni

Etten-Leur, Lambertuskerk
Aanvang 15.00 uur.
Toegang gratis.
Bas Koster en Toon IJzerman, orgelstudenten.

's-Hertogenbosch, kapel van het Jeroen Bosch Ziekenhuis

Aanvang 15.00 uur.
Toegang vrij met vrije gave.
Tom Hoornaert, orgel.

Cuijk, Sint-Marinuskerk
Aanvang 16.00 uur.
Tineke Steenbrink, orgel.
Telemann, Bach en Rijpstra.

Helmond, Lambertuskerk
Aanvang 20.00 uur.
Toegang gratis met collecte.
Tommy van Doorn, orgel.

Dinsdag 20 juni

's-Hertogenbosch, Sint-Janskathedraal
Aanvang 20.00 uur.
Toegang € 10,- en t/m 15 jaar gratis.
Rien Donkersloot, orgel.

Waalwijk, Herv. Kerk a/d haven

Aanvang 20.15 uur.
Toegang € 10,00. Scholieren € 5,00.
Marc Schippers, orgel,
met instrumentalist.

Woensdag 21 juni

Breda, Grote of O.L.V. Kerk
Aanvang 12.45 uur.
Toegang gratis, vrije gift na afloop.
Szymon Olszanski, orgel.

Tilburg, Heikesekerk
Aanvang 19.30 uur.
Toegang gratis.
Marc Schippers, orgel.
Eindexamen orgel Fontys Conservatorium: La Nativité du Seigneur, Olivier Messiaen.

Zaterdag 24 juni

Helmond, Lambertuskerk
Aanvang 11.30 tot 12.00 uur.
Marktconcert. Toegang gratis.
Jan van de Laar, orgel.

Bergen op Zoom, Gertrudiskerk
Aanvang 15.00 uur.
Toegang € 8,- en vrienden € 4,-.
Strijkersensemble Kulturskole Sandness uit Noorwegen met improvisaties door organist Hayo Boerema.

's-Hertogenbosch, Sint-Janskathedraal
Aanvang 16.00 uur tot 16.30 uur.
Toegang gratis, met collecte.
Niels de Klerk (1997), orgel.

Zondag 25 juni

Boxtel, Sint-Petrusbasiliek
Aanvang 15.00 uur.
Toegang € 8,-.
Kees van Houten, jubileumconcert (60 jaar organist), met Marion Strijk, sopraan.
Na afloop gelegenheid voor een felicitatie, een woordje, drankje en hapje.
Zie ook pag.50.

Waalre, Agnus Dei Kerk
Aanvang 15.00 uur.
Gratis toegang met vrije bijdrage.
Henk Kooiker, Flentrop-orgel.

Oirschot, Sint-Pieterskerk
Van 16.00 tot 16.30 uur.
Gratis toegang.
Gerard Hafkenscheid, orgel.

Wouw, Lambertuskerk

Aanvang 16.00 uur
Toegang € 10,-
Frans Bullens, orgel
m.m.v. Jessy Nijman, dwarsfluit.
Stradella, Schumann, Mendelssohn, Stern, Karg-Elert.

Woensdag 28 juni

Breda, Grote of O.L.V. Kerk

Aanvang 12.45 uur.
Toegang gratis, vrije gift na afloop.
Javier Serrano Godoy, orgel.

juli

Zaterdag 1 juli

Helmond, Lambertuskerk
Aanvang 11.30 tot 12.00 uur. Marktconcert. Toegang gratis.
Jan van de Laar, orgel.

Bergen op Zoom, Gertrudiskerk
Aanvang 16.00 uur.
Toegang € 8,- en vrienden € 4,-.
Ute Gremmel-Geuchen (D), orgel.
Duitse romantische muziek.

's-Hertogenbosch, Sint-Janskathedraal
Aanvang 16.00 uur tot 16.30 uur, orgelbespeling. Gratis toegang.

Heeswijk, Abdij van Berne
Aanvang 16.00 uur.
Toegang € 10,-
Arjan Veen, orgel.

Zaltbommel, Sint-Maartenskerk
Aanvang 16.00 uur.
Gratis toegang met collecte.
Orgelleerlingen van Hugo Bakker en Wout van der Linden.

Geldrop, Brigidakerk
Aanvang 16.15 uur. Toegang gratis.
Tommy van Doorn, orgel,
met Fontys koperblazers.

Zondag 2 juli

Heeswijk, Abdijkerk
Aanvang 16.00 uur.
Toegang € 10,-.
Tobias Horn (Stuttgart), orgel.
Bach, Mendelssohn en Liszt.

Sint-Oedenrode, Sint-Martinuskerk
Aanvang 16.00 uur.
Toegang gratis, met collecte.
Duo Italia: Ugo Sforza (orgel) en Domenico Strada (viool).
Een Italiaans concert.

Tilburg, Jozef- of Heuvelse Kerk

Aanvang 16.00 uur.
Toegang € 7,- en 65+ € 5,-
Smits-orgel en Loret-orgel,
Rob Nederlof, orgel
m.m.v. Lex Bergink, hobo.

Helmond, Lambertuskerk
Aanvang 20.00 uur.
Toegang gratis, vrijwillige bijdrage.
Wouter van Belle, orgel.

Dinsdag 4 juli

's-Hertogenbosch, Sint-Janskathedraal
Aanvang 20.00 uur.
Toegang € 10,- en t/m 15 jaar gratis.
Jetty Podt, orgel.

Zaterdag 8 juli

Helmond, Lambertuskerk
Aanvang 11.30 tot 12.00 uur. Marktconcert. Toegang gratis.
Jan van de Laar, orgel.

Boxtel, Petrusbasiliek
Aanvang 14.00 uur.
Toegang gratis, vrijwillige bijdrage.
Tommy van Doorn, orgel.

Oosterhout, Sint-Jansbasiliek
Aanvang 14.30 uur tot 15.15 uur.
Toegang gratis. Marktconcert met vrije inloop, populair programma.
Organisten/kerkmusici van de St. Jansbasiliek en de Capella Catharina.

Sint-Oedenrode, Sint-Martinuskerk

Aanvang 15.30 uur.
Toegang vrij, collecte na afloop.
Bert Augustus, org.tit.
en Els Althuizen, blokfluit.

Bergen op Zoom, Gertrudiskerk
Aanvang 16.00 uur.
Toegang € 8,- en vrienden € 4,-.
Frank Heye (Gent), orgel.
Muziek van Belgische componisten op drie orgels.

's-Hertogenbosch, Sint-Janskathedraal
Van 16.00 uur tot 16.30 uur.
Toegang gratis, met collecte.
Kees Doornhein, orgel.

Geldrop, Brigidakerk
Aanvang 16.15 uur.
Gratis toegang met collecte.
Pieter-Jelle de Boer, orgel.

Zaltbommel, Sint-Maartenskerk
Aanvang 20.00 uur.
Entree € 8,00 en donateurs € 5,00
Kinderen tot 12 jaar gratis.
Openingsconcert Hugo Bakker, orgel.

Zondag 9 juli

Etten-Leur, Lambertuskerk

Aanvang 15.00 uur.
Entree € 7,00. Donateurs € 4,50,
65+ en CJP € 6,00, tot 12 jaar gratis.
Ruud Huijbregts, orgel, met solist.

Breugel, Sint-Genovevakerk
Aanvang 16.00 uur.
Toegang gratis, collecte na afloop.
Pieter-Jelle de Boer, orgel.

Dinsdag 11 juli

Waalwijk, St. Jan de Doper

Aanvang 20.15 uur.
Toegang € 10,00. Scholieren € 5,00.
Nóra Dudás, orgel.

Zaterdag 15 juli

Helmond, Lambertuskerk
Aanvang 11.30 tot 12.00 uur.
Marktconcert. Toegang gratis.
Jan van de Laar, orgel.

Oosterhout, Sint-Jansbasiliek
Aanvang 14.30 uur tot 15.15 uur.
Toegang gratis. Marktconcert met vrije inloop, populair programma.

Sint-Oedenrode, Sint-Martinuskerk
Aanvang 15.30 uur.
Toegang vrij, collecte na afloop.
Marc Schippers, orgel en
Enide Lebrocquy, sopraan.

's-Hertogenbosch, Sint-Janskathedraal
Van 16.00 uur tot 16.30 uur.
Toegang gratis, met collecte.
Marco den Toom, orgel.

Geldrop, Brigidakerk
Aanvang 16.15 uur.
Gratis toegang met collecte.
Wietze Meinardi, orgel.

Zaltbommel, Sint-Maartenskerk

Aanvang 20.00 uur.
Entree € 8,00 en donateurs € 5,00
Kinderen tot 12 jaar gratis.
Laurens de Man, orgel.

Zondag 16 juli

Cuijk, Sint-Martinuskerk
Aanvang 16.00 uur.
Pieter Dirksen, orgel & Schola Cantorum Arnhem met Jan Boogaarts.
François Couperin, Messe.

Sint Anthonis, Kerk van H. Antonius Abt

Aanvang 16.00 uur..
Toegang gratis. Vrije gave.
Jan Verschuren, orgel.

Helmond, Lambertuskerk
Aanvang 20.00 uur.
Toegang gratis, vrijwillige bijdrage.
Anne-Gaëlle Chanon (F), orgel.

Dinsdag 18 juli

's-Hertogenbosch, Sint-Janskathedraal
Aanvang 20.00 uur.
Toegang € 10,- en t/m 15 jaar gratis.
Zsuzsa Elekes (H), Budapest, orgel.

Zaterdag 22 juli

Helmond, Lambertuskerk
Van 11.30 - 12.00 uur marktconcert.
Toegang gratis.
Jan van de Laar, orgel.

Boxtel, Petrusbasiliek
Aanvang 14.00 uur.
Toegang gratis, vrijwillige bijdrage.
Mark Christiaanse, orgel.

Oosterhout, Sint-Jansbasiliek
Aanvang 14.30 uur tot 15.15 uur.
Toegang gratis. Marktconcert met vrije inloop, populair programma.

Etten-Leur, Van Goghkerk

Aanvang 15.30 uur.
Toegang gratis. Promenadeconcert.
Rowan van der Westen, orgel.

Sint-Oedenrode, Sint-Martinuskerk
Aanvang 15.30 uur.
Toegang gratis, met collecte.
Tannie van Loon, orgel.

's-Hertogenbosch, Sint-Janskathedraal
Van 16.00 uur tot 16.30 uur.
Toegang gratis, met collecte.
Maarten Havinga, orgel.

Geldrop, Brigidakerk

Aanvang 16.15 uur.
Gratis toegang met collecte.
Laurens de Man, orgel.

Zaltbommel, Sint-Maartenskerk
Aanvang 20.00 uur.
Entree € 8,00 en donateurs € 5,00
Kinderen tot 12 jaar gratis.
Bernard Winsemius, orgel.

Zondag 23 juli

Deurne, Sint-Willibrorduskerk

Aanvang 16.00 uur.
Toegang gratis, met vrije bijdrage.
Gerrit Hoving, orgel.

Oirschot, Petrusbasiliek
Aanvang 15.30 uur tot 16.00 uur.
Toegang gratis.
Gerard Hafkenscheid, orgel.

Zaterdag 29 juli

Oosterhout, Sint-Jansbasiliek
Aanvang 14.30 uur tot 15.15 uur.
Toegang gratis. Marktconcert.
Orgelmuziek van Ad Wammes door Joost den Nooijer en Kerstin Wolf.

Sint-Oedenrode, Sint-Martinuskerk
Aanvang 15.30 uur.
Toegang gratis, met collecte.
Bas Koster, orgel.

's-Hertogenbosch, Sint-Janskathedraal
Van 16.00 uur tot 16.30 uur.
Toegang gratis, met collecte.
Jan-Sjoerd van der Vaart, orgel.

Zaltbommel, Sint-Maartenskerk
Aanvang 16.00 uur.
Toegang gratis met vrije bijdrage.
An van Tuijl, orgel.

Geldrop, Brigidakerk
Aanvang 16.15 uur.
Gratis toegang met collecte.
Gijs van Schoonhoven, orgel.

Zondag 30 juli

Oirschot, Sint-Pieterskerk

Aanvang 16.00 uur.
Gratis toegang met collecte.
Willeke Smits (Utrecht), orgel.

augustus

Dinsdag 1 augustus

's-Hertogenbosch, Sint-Janskathedraal
Aanvang 20.00 uur.
Toegang € 10,- en t/m 15 jaar gratis.
James O'Donnell (UK), Westminster Abbey, London, orgel.

Woensdag 2 augustus

Ottersum, Johannes de Doper
Aanvang 20.00 uur.
Toegang gratis. Vrije gave.
Jos Maters, orgel. De organist is te zien op een groot scherm.

Zaterdag 5 augustus

Oosterhout, Sint-Jansbasiliek
van 14.30 uur tot 15.15 uur.
Toegang gratis. Marktconcert met vrije inloop, populair programma.

Sint-Oedenrode, Sint-Martinuskerk
Aanvang 15.30 uur.
Toegang gratis, met collecte.
Iddo van der Giessen, orgel.

's-Hertogenbosch, Sint-Janskathedraal
Van 16.00 uur tot 16.30 uur.
Gratis toegang.
Geerten van de Wetering, orgel.

Geldrop, Brigidakerk
Aanvang 16.15 uur.
Gratis toegang met collecte.
Tannie van Loon, orgel.

Zaltbommel, Sint-Maartenskerk
Aanvang 20.00 uur.
Entree € 8,00 Donateurs € 5,00
Kinderen tot 12 jaar gratis.
Sander van Marion, orgel.

Zondag 6 augustus

Breda, Grote of O.L.V. Kerk
Aanvang 12.00 uur.
Toegang € 5,-
Manuel Tomadin, orgel.
'Bach en de Noord-Duitsers'

Udenhout, Lambertuskerk

Aanvang 16.00 uur.
Toegang € 7,- (65+ € 5,-).
Stephan van de Wijgert, Loret-orgel.

Zaterdag 12 augustus

Boxtel, Petrusbasiliek
Aanvang 14.00 uur.
Toegang gratis, vrije bijdrage.
Marc Schippers, orgel.

Oosterhout, Sint-Jansbasiliek
Aanvang 14.30 uur tot 15.15 uur.
Toegang gratis. Marktconcert met vrije inloop, populair programma.

Sint-Oedenrode, Sint-Martinuskerk
Aanvang 15.30 uur.
Toegang gratis, met collecte.
Arjan Mooij, orgel.

's-Hertogenbosch, Sint-Janskathedraal
Van 16.00 uur tot 16.30 uur.
Toegang gratis, met collecte.
Bert Augustus, orgel.

Geldrop, Brigidakerk
Aanvang 16.15 uur.
Gratis toegang met collecte.
Geerten van de Wetering, orgel.

Zaltbommel, Sint-Maartenskerk
Aanvang 20.00 uur.
Entree € 8,00 en donateurs € 5,00
Kinderen tot 12 jaar gratis.
Sietze de Vries, orgel.

Zondag 13 augustus

Breda, Grote of O.L.V. Kerk
Aanvang 12.00 uur.
Toegang € 5,-
Aart Bergwerff, orgel.
'Bach en de Italianen'

Dinsdag 15 augustus

's-Hertogenbosch, Sint-Janskathedraal
Aanvang 20.00 uur.
Toegang € 10,- en t/m 15 jaar gratis.
Tommy van Doorn, orgel.

Zaterdag 19 augustus

Oosterhout, Sint-Jansbasiliek
Aanvang 14.30 uur tot 15.15 uur.
Marktconcert met vrije inloop, laagdrempelig programma.

Sint-Oedenrode, Sint-Martinuskerk
Aanvang 15.30 uur.
Toegang gratis, met collecte.
Istvan Eperjesy, orgel.

's-Hertogenbosch, Sint-Janskathedraal
Aanvang 16.00 uur tot 16.30 uur, orgelbespeling.
Toegang gratis, met collecte.
Laurens de Man, orgel.

Geldrop, Brigidakerk
Aanvang 16.15 uur.
Gratis toegang met collecte.
Euwe en Sybolt de Jong, orgel.

Zaltbommel, Sint-Maartenskerk
Aanvang 20.00 uur.
Entree € 8,00 Donateurs € 5,00
Kinderen tot 12 jaar gratis.
André Knevel, Canada, orgel.

Alle informatie onder voorbehoud! Voor de laatste actuele informatie over de orgelconcerten in Noord-Brabant zie: **www.brabantorgel.nl**

agenda 2017

Zondag 20 augustus

Breda, Grote of O.L.V. Kerk
Aanvang 12.00 uur.
Toegang € 5,-
Pieter Dirksen, orgel.
'Bach en de Fransen'

Oirschot, Sint-Pieterskerk
Van 16.00 tot 16.30 uur.
Gratis toegang.
Gerard Hafkenscheid, orgel.

Zaterdag 26 augustus

30e orgelexcursie van de Midden-Brabantse Orgelkring, dit jaar naar België.
De tocht gaat naar Van Peteghem-orgels in Aartselaar en Schelle met in de namiddag een bezoek aan het Harmonium Art Museum in Klein Willebroek, met als afsluiting het Dillens-Delhaye-orgel in de Sint-Carolus Borromeuskerk te Antwerpen.
Zie ook bladzijde 35.

Helmond, Lambertuskerk
Van 11.30 - 12.00 uur marktconcert.
Toegang gratis.
Jan van de Laar, orgel.

Oosterhout, Sint-Jansbasiliek
Aanvang 14.30 uu- tot 15.15 uur.
Toegang gratis. Marktconcert met vrije inloop, populair programma.

's-Hertogenbosch, Sint-Janskathedraal
Van 16.00 uur tot 16.30 uur.
Toegang gratis, met collecte.
Norbert Bartelsman, orgel.

Zaltbommel, Sint-Maartenskerk
Aanvang 16.00 uur.
Toegang gratis, met vrije bijdrage.
Bas Koster, orgel.

Geldrop, Brigidakerk
Aanvang 16.15 uur.
Gratis toegang met collecte.
Willem Hörmann, orgel.

Deurne, Sint-Willibrorduskerk
Aanvang 20.30 uur.
Toegang gratis, met vrije bijdrage.
Nacht van het Witte Doek.
Stomme film met geïmproviseerde orgelbegeleiding.

Zondag 27 augustus

Breda, Grote of O.L.V. Kerk
Aanvang 12.00 uur.
Toegang € 5,-
Emmanuel van Kerckhoven, orgel.
'Bach en de Belgen'

Gennep, Protestantse Kerk en Lambertuskerk (Limburg)
Aanvang 15.00 uur in Protestantse Kerk. Er wordt gewandeld van de ene naar de andere kerk.
In het kader van 400 jaar stadhuis.
Toegang gratis. Vrije gave.
Geert Verhallen, orgel.

Oirschot, Sint-Pieterskerk
Aanvang 16.00 uur.
Gratis toegang met collecte.
Jan van de Laar, orgel.

Boxtel, Petrusbasiliek

Aanvang 20.15 uur.
Toegang € 8,00. Na afloop een gratis drankje in de torenhal.
Willeke Smits, orgel.

Dinsdag 29 augustus

's-Hertogenbosch, Sint-Janskathedraal
Aanvang 20.00 uur.
Toegang € 10,- en t/m 15 jaar gratis.
Michael Hedley, orgel.

september

Zaterdag 2 september

Helmond, Lambertuskerk
Aanvang 11.30 tot 12.00 uur.
Marktconcert. Toegang gratis.
Jan van de Laar, orgel.

Oosterhout, Sint-Jansbasiliek

Aanvang 14.30 uur tot 15.15 uur.
Toegang gratis. Marktconcert met vrije inloop, populair programma.

's-Hertogenbosch, Sint-Janskathedraal
Van 16.00 uur tot 16.30 uur.
Toegang gratis, met collecte.
Axel Wenstedt, orgel.

Zaltbommel, Sint-Maartenskerk
Aanvang 20.00 uur.
Volwassenen € 8,00 Donateurs € 5,00
Kinderen tot 12 jaar gratis.
Bachconcert, Wout van der Linden.

Zondag 3 september

Etten-Leur, Lambertuskerk
Aanvang 15.00 uur.
Toegang: donateurs € 4,50, volwassenen € 7,00, 65+ en C.P.J. € 6,00 en kinderen tot en met 12 jaar gratis.
Peter van de Velde, orgel
en Nadja Nevolovitsch, viool.

Heeswijk, Abdijkerk
Aanvang 16.00 uur.
Toegang € 10,-.
Haig Vosguerichian (Jerusalem), orgel.
Buxtehude, Bach en Brahms.

Tilburg, Sint-Dionysiuskerk (Goirkesekerk)

Aanvang 16.00 uur.
Toegang € 7,- en 65+ € 5,-
Tannie van Loon, Smits-orgel (1904).

Helmond, Lambertuskerk
Aanvang 20.00 uur.
Toegang gratis, vrijwillige bijdrage.
Geerten Liefting, orgel.

Zaterdag 9 september

Nationale Orgeldag*/ Open Monumentendag
16e Nationale Orgeldag. Tevens de zaterdag van Open Monumentendag. Actuele informatie over de Brabantse activiteiten: zie de orgelagenda op www.brabantorgel.nl.

Bergen op Zoom, Gertrudiskerk

Deurne, Sint-Willibrorduskerk
Toegang gratis.
Amateurorganisten tijdens de Nationale Orgeldag.

Hooge Zwaluwe, Prot. Kerk

De kerk is open van 10.00 tot 17.00 uur met allerlei activiteiten en regionale organisten verzorgen orgelbespelingen.

Hooge Zwaluwe, Onze Kerk

Het Van Petteghem-Franssen-orgel in Restaurant 'Onze Kerk', wordt bespeeld.

Sint-Oedenrode, Sint-Martinuskerk
Van 10.30 -16.00 uur.
m.m.v. Ton Lunenburg.
Het monumentale Smits-orgel is van dichtbij te bewonderen en door liefhebbers onder begeleiding te bespelen.

Helmond, Lambertuskerk
Van 11.30 - 12.00 uur marktconcert.
Toegang gratis.
Jan van de Laar, orgel.
Veel activiteiten en presentaties.

Boxtel, Petrusbasiliek
Aanvang 14.00 uur.
Toegang gratis, vrijwillige bijdrage.
Tommy van Doorn, orgel.

Helmond, Lambertuskerk
Van 16.00 - 16.30 uur marktconcert.
Toegang gratis.
Jan van de Laar, orgel.
Veel activiteiten en presentaties.

's-Hertogenbosch, Sint-Janskathedraal
Van 16.00 uur tot 16.30 uur.
Toegang gratis, met collecte.
Stephan van de Wijgert, orgel.

Zaltbommel, Sint-Maartenskerk
Aanvang 16.00 uur.
Bob van der Linde, orgel.

Zondag 10 september Open Monumentendag

Etten-Leur
Van 12.00 tot 16.00 uur doorlopend orgel-expositie, orgeldemonstraties en orgelbespelingen.
Tevens een feestelijk moment vanwege het 300-jarig bestaan van het orgel in het Trouwkerkje (1717-2017) en het 40-jarig bestaan van de orgelkring Jacobus Zeemans. Zie ook pag. 54.

's-Hertogenbosch, Kapel Jeroen Bosch Ziekenhuis
Aanvang 15.00 uur.
Orgelbespeling.

Overangel, Sint-Antoniuskerk
Aanvang 16.00 uur.
Toegang gratis. Vrije gave.
Wouter van der Wilt, orgel.

Venray, St. Petrus' Bandenkerk,
Aanvang 16.00 uur.
Toegang gratis. Vrije gave.
Marcel Verheggen, orgel.

Dinsdag 12 september

's-Hertogenbosch, Sint-Janskathedraal
Aanvang 20.00 uur.
Toegang € 10,- t/m 15 jaar gratis.
Jacques van den Dool,
en Jamie de Goei.
Voormalig en huidig organist Hervormde Kerk, 's-Hertogenbosch.
Jubileumconcert op de twee orgels.

Waspik, Hervormde Kerk

Aanvang 20.15 uur.
Toegang € 10,00. Scholieren € 5,00.
Tannie van Loon, orgel,
m.m.v. Saxofoonkwartet Olav Dorst.

Zondag 17 september

's-Hertogenbosch, Kapel Jeroen Bosch Ziekenhuis
Aanvang 15.00 uur.
Toegang vrij met vrije gave.
Jan Vermeire, orgel,
met een tweede musicus.

Cuijk, Sint-Martinuskerk
Aanvang 16.00 uur.
Andrés Cea Galán (Sevilla), orgel.
Muziek van Correa, Cabanilles, Louis Couperin, Liberty en anoniem.

Oirschot, Petrusbasiliek
Aanvang 16.00 uur.
Gratis toegang met collecte.
Kees van Houten (60 jaar organist), met Marjon Strijk, sopraan.

Helmond, Lambertuskerk
Aanvang 20.00 uur.
Toegang gratis, vrije bijdrage
Bart Wuilmus (Herentals, B), orgel.

Vrijdag 22 september

Bergen op Zoom, Gertrudiskerk, 'Ibach-Festival'

Aanvang 19.30 uur.
Klank- en Woordspel rondom orgels.

Zaterdag 23 september

Bergen op Zoom, Gertrudiskerk, 'Ibach-Festival'
Aanvang 11.00 uur:
Kinderprogramma
'Spieken bij het carillon en de orgels'.

Aanvang 16.00 uur: Kees van Houten, met Marjon Strijk, sopraan.
Toegang € 8,00, voor Vrienden € 4,00.
Leipziger koralen van Bach.
Zie ook pagina 49.

Aanvang 20.30 uur:
Toegang € 10,00, Vrienden € 5,00.
Filmvoorstelling (Stomme film) met live geïmproviseerde filmmuziek door Geerten Liefting, orgel.

Breda, Grote of O.L.V. Kerk
Eerste 'Internationale OrgelStorm Festival Breda'
Zie bladzijde 50.
Opening festival.
Open orgelochtend.
Om 20.00 uur concert.

Zaltbommel, Sint-Maartenskerk
Aanvang 20.00 uur.
Volwassenen € 8,00 Donateurs € 5,00
Kinderen tot 12 jaar gratis.
Hugo Bakker, Zaltbommel, orgel.
"Slotconcert concertserie: Orgel met koperblazers".

**Zie ook www.nationaleorgeldag.nl en www.openmonumentendag.nl*

oktober

Zondag 24 september

Bergen op Zoom, Gertrudiskerk, 'Ibach-Festival'
Aanvang 09.30 uur: Eucharistieviering.
Muziek van Daan Manneke o.a. Spatium, middag: 'Rondom Oscar van Hemel en andere Brabantse componisten'.

Hilvarenbeek, Petruskerk

Aanvang 15.00 uur.
"VOORZET-CONCERT' voor kinderen, ouders en leerkrachten.
Het Hilvarenbeeks Klarinet-Ensemble onder leiding van Maarten Jense, en Ad van Sleuwen (orgel).
Werken van o.a. C.Ph.E. Bach en het orgelconcert van Francis Poulenc.

Tilburg, Het Cenakel, Kempenbaan
Aanvang 16.00 uur.
Toegang € 12,50, tot 30 jaar € 5,00
Iris de Koomen, sopraan
Annette Stallinga, alt
Gonny van der Maten, orgel.

Wouw, Lambertuskerk
Aanvang 16.00 uur
Toegang € 10,-
Jan Walraven, orgel
m.m.v. Kitty de Bruijn, blokfluit

Boxtel, Petrusbasiliek
Aanvang 20.15. uur. Toegang € 8,-
Na afloop een gratis drankje in de torenhal.
Henk Veldman, orgel met Marjon Strijk, sopraan. Pop(ulair) concert.

Deurne, Sint-Willibrorduskerk
Aanvang 20.30 uur.
Toegang gratis, met vrije bijdrage.
Heezer Vocaal Ensemble
Arjan Mooij, orgel
Margot Pagels, sopraan.

Maandag 25 september

Breda, Grote of O.L.V. Kerk
Eerste 'Internationale OrgelStorm Festival Breda'
Zie bladzijde 50.
Aanvang 20.00 uur.
Orgelconcert.

Dinsdag 26 september

Breda, Grote of O.L.V. Kerk
Eerste 'Internationale OrgelStorm Festival Breda'
Aanvang 20.00 uur.
Play it Cool!
Kerstin Wolf en Joost de Nooijer.
Orgelwerken van de Nederlandse componist Ad Wammes.

Woensdag 27 september

Breda, Grote of O.L.V. Kerk
Eerste 'Internationale OrgelStorm Festival Breda'
Aanvang 20.00 uur.
Orgelconcert.

Donderdag 28 september

Breda, Grote of O.L.V. Kerk
Eerste 'Internationale OrgelStorm Festival Breda'
Aanvang 20.00 uur.
Aart Bergwerff, Sandra en Jeroen van Veen, Mike del Ferro.
De Canto Ostinato van de Nederlandse componist Simeon ten Holt.

Vrijdag 29 september

Breda, Grote of O.L.V. Kerk
Eerste 'Internationale OrgelStorm Festival Breda'
Aanvang 20.00 uur.
Christian Schmitt, orgel.
De virtuoze vertolking van romantische muziek.

Zondag 1 oktober

Etten-Leur, Lambertuskerk
Aanvang 15.00 uur.
Toegang € 7,00, donateurs € 4,50, , 65+ en C.J.P. € 6,00 en kinderen tot en met 12 jaar gratis.
Michel Gottmer, orgel en Muziekvereniging Constantia.

Waalre, Agnus Dei Kerk

Aanvang 15.00 uur.
Gratis toegang, vrijwillige bijdrage.
Leen Nijdam, op het Flentrop-orgel.

Nuenen, H.Clemenskerk

Aanvang 15.30 uur.
Gratis toegang, vrijwillige bijdrage.
Ad van Sleuwen, orgel en
Fien van Dingenen, blokfluit.

Heeswijk, Abdij van Berne
Aanvang 16.00 uur. Toegang € 15,-
HOT jazz trio: Berry van Berkum, orgel. Steven Kamperman, klarinet.
Dion Nijland, contrabas.

Helmond, Lambertuskerk
Aanvang 20.00 uur.
Toegang gratis, vrijwillige bijdrage.
Jan van de Laar, orgel.

Dinsdag 3 oktober

Brabantse dag jeugd, orgel en beiaard.
Zie pagina 57.

Oosterhout, Sint-Jansbasiliek
Dierendag-evenement.
Oosterhoutse basisscholen bezoeken de Sint-Jansbasiliek om kennis te maken met het Maarschalkerweerd-orgel.

Zaterdag 7 oktober

Orgelexcursie
van de Brabantse Orgelfederatie naar Grave, Escharen en Cuijk.

Vanaf 10.00 uur in Grave.
Deelname, inclusief programmaboekje en cd, € 20,-.
Deelnemers wordt verzocht zich een week van tevoren aan te melden middels een e-mail aan ***excursie@brabantorgel.nl.***
Meer info: zie bladzijden 36-39.

Sprang, Hervormde Kerk

Aanvang 20.00 uur.
Toegang € 10,00. Scholieren € 5,00.
Frans Bullens, orgel.
Tourdion o.l.v. Rick Muselaers
Eelco Kooiker (klavecimbel) en
Martijn Verbrugh (barokcello).

Zondag 8 oktober

Oosterhout, Sint-Jansbasiliek
Aanvang 15.00 uur. Toegang € 7,50 (jongeren en studenten gratis).
Dierendagconcert: orgelsprookje 'De Leeuw is los!!!' met lichtbeelden.
Ton Stevens, orgel
met Cees Rijnders, verteller

Diessen, Sint-Willibrorduskerk

Aanvang 16.00 uur.
Toegang € 7,- en 65+ € 5,-
Joost Vermeiren (orgel) m.m.v. Carine Rinkes (blokfluit) (beiden komen uit Peer B.), Van Hirtum-orgel (1859) rest.: Van Rossum (2011)

Horst, Sint-Lambertuskerk
Aanvang 16.00 uur.
Toegang gratis. Vrije gave.
Tannie van Loon, orgel. *De organist is te zien op een groot scherm.*

Nistelrode, Sint-Lambertuskerk

Aanvang 16.00 uur.
Toegang gratis. Vrije gave.
Jamie de Goei, orgel.

Oirschot, Sint-Pieterskerk
Van 16.00 tot 16.30 uur.
Gratis toegang.
Gerard Hafkenscheid, orgel.

Zondag 15 oktober

Boxtel, Petrusbasiliek
Aanvang 20.15. uur. Toegang € 8,-
Na afloop een gratis drankje in de torenhal.
Tommy van Doorn, orgel.

Zondag 22 oktober

Breugel, Sint-Genovevakerk
Aanvang 16.00 uur.
Toegang gratis, collecte na afloop.
Rowan van der Westen, orgel.
Yvonne Mulder, gedichten.

Zondag 29 oktober

Handel, Parochiekerk O.L.V. Maria Tenhemelopneming

Aanvang 14.00 uur
Toegang vrij.
Laurens de Man, orgel.

november

Zondag 5 november

Heeswijk, Abdijkerk
Aanvang 16.00 uur.
Toegang € 10,-
Matteo Imbruno, orgel.
Bach, Mendelssohn en Franck.

Zondag 12 november

Sint-Oedenrode, Sint-Martinuskerk
Aanvang 16.00 uur.
Toegang € 10,00.
Martien Maas (vleugel), Arjan Mooij en Bert Augustus (koor- en Smits-orgel).
Canto Ostinato (Simeon ten Holt)
op twee orgels en vleugel.

Zondag 19 november

's-Hertogenbosch, Kapel Jeroen Bosch Ziekenhuis
Aanvang 15.00 uur.
Toegang vrij met vrije gave.
Paul de Maeyer, orgel.

Etten-Leur, Trouwkerkje

Aanvang 15.00 uur.
Toegang € 7,00, donateurs € 4,50, , 65+ en C.J.P. € 6,00 en kinderen tot en met 12 jaar gratis.
Leo van Doeselaar, orgel.

Zaterdag 26 november

Brabantse open kerkendag met alle *'Hoeders van de Brabant-Bokaal'*
www.brabantbokaal.nl

Deurne, Sint-Willibrorduskerk
Aanvang 16.00 uur.
Toegang gratis, met vrije bijdrage.
Ars Musica Venray, koormuziek;
Harry Bootsma, orgel.

december

Zaterdag 9 december

Helmond, Lambertuskerk
Van 16.30 - 17.00 uur.
Toegang gratis, vrijwillige bijdrage.
Jan van de Laar, orgel.
Adventsmuziek.

Zondag 10 december

Breugel, Genovevakerk
Toegang gratis, collecte na afloop.
Quodlibet o.l.v. Marion de Wit
Véronique van den Engh, orgel
Catherine Witvliet-de Mooij, gedichten.

Oosterhout, Sint-Jansbasiliek
Toegang € 7,50 (jongeren en studenten gratis). Kerstconcert.
A Festival of Lessons & Carols (YRDV, Capella Catharina)
De organisten Jan Willems, Frans Bullens & Ton Stevens samen met het Raamsdonksveerse jongerenkoor YRDV en de Capella Catharina.

Zondag 17 december

Heeswijk, Abdijkerk
Aanvang 16.00 uur. Toegang € 15,-
Jubileumconcert 65 jaar Berne Abdijconcerten en Kerstconcert
Collegium Vocale Eindhoven o.l.v. Ruud Huijbregts
met Laurens de Man, orgel.

Zaterdag 23 december

Helmond, Lambertuskerk
Van 16.30 - 17.00 uur.
Toegang gratis, vrijwillige bijdrage.
Jan van de Laar, orgel.
Kerstmuziek.

www.brabantorgel.nl
Alle informatie onder voorbehoud! Voor de laatste actuele informatie over de orgelconcerten in Noord-Brabant zie:

Orgelkringconcerten 2017

JBZ kapel 's-Hertogenbosch

Jeroen Bosch Ziekenhuis

Kamermuziek- en orgelconcerten

Het Jeroen Bosch Ziekenhuis organiseert iedere derde zondag van de maand om 15.00 uur in de kapel van het ziekenhuis een kamermuziek- of orgelconcert in samenwerking met de 'Stichting Kamermuziek 's-Hertogenbosch' en de 'Brabantse Orgelfederatie'.

De orgelconcerten zijn in 2017 op 23 april, 18 juni, 17 september en 19 november. Daarna in 2018 op 18 februari, 15 april en 17 juni.

De concerten zijn gratis, maar een vrijwillige bijdrage wordt op prijs gesteld. Na afloop van ieder concert wordt u een kop koffie of thee aangeboden.

Voor meer informatie: www.jeroenboschziekenhuis.nl/concerten

Abdij van Berne Heeswijk

BERNE ABDIJCONCERTEN

sinds 1952

Zondag, aanvang 16.00 uur.
Toegang € 10,- (m.u.v. * € 15,-)

7 mei — **Jan Hage** (Dom Utrecht)

4 juni* — **Ton van Eck** (Haarlem) m.m.v. **Maarten Elzinga** en **Arthur Kerklaan, trompet**

2 juli — **Tobias Horn** (Stuttgart)

3 september — **Haig Vosguerichian** (Jerusalem)

1 oktober* — **HOT jazz trio: Berry van Berkum, orgel, Steven Kamperman, klarinet, Dion Nijland, contrabas**

5 november — **Matteo Imbruno,** (Oude Kerk Amsterdam)

17 december* — ***Kerstconcert Jubileum 65 jaar Abdijconcerten*** **Collegium Vocale Eindhoven o.l.v. Ruud Huijbregts, Laurens de Man**, orgel (Utrecht)

Abdijstraat 49, Heeswijk

Sint-Martinuskerk Sint-Oedenrode

- **zondag 2 juli, 16.00 uur**
  Ugo Sforza, orgel, Domenico Strada, viool.
  Italiaans concert.
- **zondag 12 november, 16.00 uur**
  Martien Maas (vleugel), Arjan Mooij en Bert Augustus (koor- en Smits-orgel):
  Canto Ostinato (Simeon ten Holt) op twee orgels en vleugel.

Voor de concerten van de **zomercyclus op zaterdagmiddagen in juli en augustus** (aanvang 15.30 uur) en op 9 september Nationale Orgel- en Monumentendag: zie de orgelconcertagenda in dit blad.

Alle concerten zijn gratis met vrijwillige gave na afloop, m.u.v. 12 nov.: € 10,00.

Zie voor het complete programma ook:
www.sintmartinusparochie.nl/smitsorgel

Orgelkring 'Jacobus Zeemans' Etten-Leur

Toegangsprijzen: donateurs € 4,50 volwassenen € 7,00, 65+ en CJP € 6,00 en kinderen t/m 12 jaar gratis.

Promenadeconcerten op zaterdagen aanvang 15.30 uur in de Van Goghkerk op
22 april: ***Michel Gottmer***
20 mei: ***Marc Schippers***
22 juli: ***Rowan van der Westen***
Toegang gratis.

Zondag 18 juni, 15.00 uur
Lambertuskerk
Toegang gratis.
Orgelconcert door Bas Koster en Toon IJzerman, orgelstudenten.

Zondag 9 juli, 15.00 uur
Lambertuskerk
Ruud Huijbregts (orgel) & solist.

Zondag 3 september, 15.00 uur
Lambertuskerk
Peter van de Velde (organist Kathedraal Antwerpen) & Nadja Nevolovitsch (viool)

Zondag 10 september, 15.00 uur
Van Goghkerk
Van 12.00 tot 16.00 uur, toegang gratis.
Open Monumentendag,
en (voor ons nog) ***Nationale Orgeldag.***
Een feestelijk programma vanwege het 300-jarig bestaan van het orgel in het Trouwkerkje (1717-2017) en het 40-jarig bestaan van de orgelkring Jacobus Zeemans.

Zondag 1 oktober, 15.00 uur
Lambertuskerk
Michel Gottmer (orgel) & Muziekvereniging Constantia

Zondag 12 november, 15.00 uur
Trouwkerkje
Leo van Doeselaar (orgel)

www.facebook.com/orgelkringjacobuszeemans

www.jacobuszeemans.nl

'Gregorius van Dijk' Land van Cuijk en Noord Limburg

Gratis toegang, vrije gave.

Zondag 30 april 16.00 uur.
Venray St. Petrus' Bandenkerk (L.)
Tommy van Doorn, orgel

Zondag 21 mei* 16.00 uur.
Ottersum Joannes de Doper (L.)
Tannie van Loon, orgel

Zondag 11 juni 16.00 uur.
Grave Sint-Elisabethkerk
Geert Verhallen, orgel

Zondag 16 juli 15.00 uur.
Sint Anthonis Sint-Anthonis Abtkerk
Jan Verschuren, orgel

Woensdag 2 augustus* 20.00 uur.
Ottersum Joannes de Doper (L.)
Jos Maters, orgel

Zondag 27 augustus 15.00 uur.
Gennep Protestantse Kerk *(start)*
en Sint-Martinuskerk (L.)
Wandeling van de ene naar de andere kerk. In het kader van 400 jaar stadhuis.
Geert Verhallen, orgel

Zondag 10 september 16.00 uur.
Venray St. Petrus' Bandenkerk (L.)
Marcel Verheggen, orgel

Zondag 8 oktober* 16.00 uur.
Horst Lambertuskerk (L.)
Tannie van Loon, orgel

*Bij de concerten met een * is de organist te zien op een groot scherm.*

Brigidakerk Geldrop

Toegang vrij. Collecte.
Aanvang 16.15 uur.

zaterdag 1 juli
Tommy van Doorn, orgel met Fontys koperblazers.

zaterdag 8 juli
Pieter-Jelle de Boer, orgel.

zaterdag 15 juli
Wietze Meinardi, orgel.

zaterdag 22 juli
Laurens de Man, orgel.

zaterdag 29 juli
Gijs van Schoonhoven, orgel.

zaterdag 5 augustus
Tannie van Loon, orgel.

zaterdag 12 augustus
Geerten van de Wetering, orgel.

zaterdag 19 augustus
Euwe en Sybolt de Jong, orgel.

zaterdag 26 augustus
Willem Hörmann, orgel.

Lambertuskerk Wouw

Orgelconcerten

aanvang 16.00 uur
Entree: € 10,00

Donderdag 25 mei
Erwin van Bogaert, orgel
m.m.v. Ernest Maes, hoorn
en Dominica Eyckmans, altviool.
Met werken van o.a. Roelstraete, Hoock, Buxtehude en Andriessen.

Zondag 25 juni.
Frans Bullens, orgel
m.m.v. Jessy Nijman, dwarsfluit
Met werken van o.a. Stradella, Stern, Schumann, Mendelssohn en Karg-Elert.

Zondag 24 september.
Jan Walraven, orgel
m.m.v. Kitty de Bruijn, blokfluit
Met werken van Sweelinck, Noordt, Albert de Klerk en Padre da Bergamo. Blokfluit: Selma e Salaverde, Matthias Maute, Una sorpresa musicale.

www.orgelfondswouw.nl

Sint-Lambertuskerk Helmond

Robustelly-orgel

Concerten op zondag om 20.00 uur.
Vrije toegang, collecte bij uitgang.

11 juni — **Opening orgelserie 2017 Jan van de Laar *(stadsorganist)***

18 juni — **Tommy van Doorn *(Sint-Petrusbasiliek, Boxtel)***

2 juli — **Wouter van Belle *(Kathedraal, Utrecht)***

16 juli — **Anne-Gaëlle Chanon *(Compiègne, Fr.)***

3 september — **Geerten Liefting *(Prijswinnaar Haarlem 2016)***

17 september — **Bart Wuilmus *(Herentals, B)***

1 oktober — **Jan van de Laar**

Zat. 9 december **Adventsmuziek**
Zat. 23 december **Kerstmuziek**
(16.30-17.00 uur) **Jan van de Laar**

Op zaterdagen van 10 juni t/m 22 juli en 26 augustus en 2 september:
Marktbespeling van 11.30 tot 12.00 uur.

Zaterdag 9 september:
Nationale Monumenten- en Orgeldag:
Bespelingen om 11.30 uur en 16.00 uur.
Vele andere activiteiten en presentaties.

www.robustelly-society-helmond.com

Sint-Genovevakerk Breugel Vollebregt-orgel

Gratis toegang, collecte na afloop.
Aanvang 16.00 uur.

De concerten op het Vollebregt-orgel (1854) hebben als thema 'Orgel en Poëzie', orgelmuziek en gedichten in bonte afwisseling, waarbij woord en muziek op elkaar wordt afgestemd.

Zondag 7 mei
Jamie de Goei – orgel
Julius Dreyfsandt zu Schlamm – gedichten

Zondag 9 juli
Pieter-Jelle de Boer – orgel
Geen gedichten.

Zondag 22 oktober
Rowan van der Westen– orgel
Yvonne Mulder – gedichten

Zondag 10 december (15.00 uur)
Quodlibet o.l.v. Marion de Wit
Véronique van den Engh – orgel
Catherine Witvliet-de Mooij – gedichten

Secretariaat: Klaas Woltjerweg 50
9636 BE Zuidbroek
Tel: 0598-755031
E-mail: sovob@gmx.com

Sint-Maartenskerk Zaltbommel

Orgelconcerten op zaterdag.

Avondconcerten toegang € 8,-
Kinderen tot 12 jaar gratis.
Donateurs € 5,-
Middagconcerten vrije gave.

1 juli, *16.00 uur.* **Leerlingenconcert** — Zaltbommel
8 juli, 20.00 uur. **Hugo Bakker** — Zaltbommel
15 juli, 20.00 uur. **Laurens de Man** — Utrecht
22 juli, 20.00 uur. **Bernard Winsemius** — Amsterdam
29 juli, *16.00 uur.* **An van Tuijl** — Zaltbommel
5 augustus, 20.00 uur. **Sander van Marion** — Scheveningen
12 augustus, 20.00 uur. **Sietze de Vries** — Groningen
19 augustus, 20.00 uur. **André Knevel** — Canada
26 augustus, *16.00 uur.* **Bas Koster** — Gouda
2 september, 20.00 uur. **Wout van der Linden, Bach-concert** — Brakel
9 september, *16.00 uur.* **Nationale Orgel- en Monumentendag Bob van der Linde** — Hilversum
23 september, 20.00 uur. **Hugo Bakker met koperblazers** — Zaltbommel

www.MuziekkringBommelerwaard.nl

Sint-Jansbasiliek Oosterhout

ORGELCONCERTEN op het MAARSCHALKERWEERD-ORGEL
Toegang € 7,50. Jongeren gratis.

Zondag 23 april, 15.00 uur.
Toegang € 8,00. Openingsmanifestatie ***'Down in Town'*** m.m.v. de JOSTI-band en Frans Bullens, orgel.

Zondag 28 mei, 15.00 uur.
'Every keyboard you can get'
Muziek op alle toetsinstrumenten van de Basiliek met Capella Catharina/ Jan Willems/Frans Bullens/Ton Stevens.

Maandag 12 juni, 20.00 uur.
Benefietconcert met YRDV en schoolkoor en orkest van het Stedelijk Gymnasium o.l.v. Jan Willems.

Zaterdag 29 juli, 14.30 uur.
Orgelmuziek van Ad Wammes
door Joost den Nooijer en Kerstin Wolf.

Dinsdag 3 oktober.
Dierendag project basisscholen.

Zondag 8 oktober, 15.00 uur.
Dierendag concert
Orgelsprookje met lichtbeelden ***'De Leeuw is los!!!'*** met Ton Stevens op orgel en Cees Rijnders, verteller.

Zondag 10 december, 15.00 uur.
Gratis toegang. ***A Festival of Lessons & Carols*** met YRDV en Capella Catharina.

Op alle **zaterdagen** van 8 juli t/m 2 september* om 14.30 uur: gratis markt-inloopconcerten met lichtvoetige programmering.
**Op 19 augustus is de locatie: H. Johannes de Doper te Oosteind.*

www.stichtingludens.nl

Sint-Petrusbasiliek Boxtel

Aanvang 20.15 uur.
Entree € 8,-

Zondag 23 april
Ad van Sleuwen, orgel

Zondag 21 mei
Arno van Wijk, orgel

Zondag 25 juni Aanvang 15.00 uur!
Kees van Houten, jubileum-concert (60 jaar organist), met Marjon Strijk, sopraan.
Na afloop woordje, drankje en hapje.

Zondag 27 augustus
Willeke Smits, orgel

Zondag 24 september
Henk Veldman, orgel;
met Marjon Strijk, sopraan. *Popconcert*.

Zondag 15 oktober
Tommy van Doorn, orgel

Matinee-concerten op zaterdag
Aanvang 14.00 uur.
Toegang gratis, vrijwillige bijdrage na afloop.

8 juli: Tommy van Doorn
22 juli: Mark Christiaanse
12 augustus: Marc Schippers
9 september:Tommy van Doorn

Orgelkringconcerten 2017

Sint-Willibrorduskerk Deurne

Zondag 23 juli, 16.00 uur.
Gerrit Hoving, orgel.

Zaterdag 26 augustus, 20.30 uur.
Nacht van het Witte Doek,
stomme film met orgelbegeleiding.

Zaterdag 9 september, 16.00 uur.
Nationale Orgeldag
Amateurorganisten.

Zondag 24 september, 16.00 uur.
Heezer Vocaal Ensemble
Arjan Mooij, orgel
Margot Pagels, sopraan.

Zondag 26 november, 16.00 uur.
Ars Musica Venray, koormuziek;
Harry Bootsma, orgel.

Naast deze concerten waarbij orgels gebruikt worden zijn er veel meer concerten te vinden op:

www.willibrorduskerkdeurne.nl/concerten.html

Sint-Martinuskerk Cuijk, Severijn-orgel

Zondagmiddag. Aanvang 16.00 uur.

23 april
Pieter Dirksen, orgel en clavecimbel.
Muziek op orgel van Schildt, Telemann en Buxtehude, op clavecimbel van Johann Jacob Froberger.

18 juni
Tineke Steenbrink, orgel.
Muziek van Telemann, Bach en Rijpstra.

16 juli
Pieter Dirksen, orgel
& Schola Cantorum Arnhem
met Jan Boogaarts.
Muziek van François Couperin:
Messe pour les Paroisses.

17 september
Andrés Cea Galán (Sevilla)
Muziek van Correa, Cabanilles,
Louis Couperin, Liberty en anoniem.

meer info:
www.severijn-orgel.nl

Sint-Janskathedraal 's-Hertogenbosch

Dinsdagavondconcerten

Aanvang 20.00 uur.
Entree € 10,00.
Jongeren t/m 15 jaar gratis.

23 mei
Véronique van den Engh
(Sint-Janskathedraal, 's-Hertogenbosch)

6 juni
Willem Hörmann
(Sint-Cathrienkerk, 's-Hertogenbosch)

20 juni
Rien Donkersloot
(Sint-Joriskerk, Amersfoort)

4 juli
Jetty Podt
(Stevenskerk, Nijmegen)

18 juli
Zsuzsa Elekes
(Hongarije, Budapest)

1 augustus
James O'Donnell
(Westminster Abbey, London)

15 augustus (20.30 uur!)
Tommy van Doorn
(Petrusbasiliek, Boxtel)

29 augustus
Michael Hedley
(Sint-Nicolaasbasiliek, Amsterdam)

12 september
Jacques van den Dool
& Jamie de Goei
Voormalig en huidig organist
Hervormde Kerk, 's-Hertogenbosch.
Jubileumconcert op de
twee orgels van de Kathedraal.

Zaterdagmiddagconcerten

Van juni tot half september
inloopconcerten van 16.00-16.30 uur.
Toegang vrij. Collecte.
Met in juni vier jonge aankomende talenten:

3 juni
Toon IJzerman (1998)

10 juni
Alexander de Bie (2001)

17 juni
Steven Knieriem (2001)

24 juni
Niels de Klerk (1997)

www.orgelconcerten-hendrik-niehoff.nl

Grote Kerk Breda

In juni woensdagmiddagen om 12.45 uur:
Jong Talent-lunchconcerten.

In augustus 's zondags 12.00 uur:
Bach-concerten.

Van 23 tot 30 september:
OrgelStorm Internationaal Orgelfestival.

Stichting Orgelkring Waalwijk

Toegang € 10,- , scholieren € 5,-
Aanvang 20.15 uur.

Dinsdag 11 april
St. Jan de Doper te Waalwijk.
Willem Hörmann, orgel. ('s-Hertogenbosch)

Dinsdag 16 mei
Witte kerkje te Waalwijk.
Gerard Habraken, orgel. (Eindhoven)
Frank Lamm, gitaar. (Loon op Zand)

Dinsdag 20 juni
Herv. Kerk a/d Haven te Waalwijk
Marc Schippers, orgel. (Utrecht)
Met instrumentalist.

Dinsdag 11 juli
St. Jan de Doper te Waalwijk.
Nóra Dudás, orgel. (Hongarije-A'dam)

Dinsdag 12 september
Hervormde Kerk te Waspik.
Tannie van Loon, orgel. (Eindhoven)
Saxofoonkwartet Olav Dorst (Den Bosch)

Zaterdag 7 oktober (20.00 uur!)
Hervormde Kerk te Sprang.
Frans Bullens/orgel. (Dongen)
Tourdion o.l.v. Rick Muselaers
Eelco Kooiker (klavecimbel) en
Martijn Verbrugh (barokcello)

www.orgelkringwaalwijk.nl

Stadskerk Cathrien Eindhoven

Muziek in de Cathrien

CONCERTEN 2017.
Toegang € 7,-
(CJP houders en studenten vrije toegang)

Het hele jaar koor-, kamer- of orgelconcerten op zaterdagmiddag 15.00 uur (behalve in de maanden juli en augustus).

Renovatie Verschueren-orgel...
Bij het ter perse gaan van dit magazine werd bekend dat de renovatie van het orgel van de Catharinakerk in april van start gaat. Bekeken wordt of de orgelconcerten op een andere locatie plaats kunnen vinden.

Hoogtepunten:

24 juni: 3e Eindhovense Bachdag.

September: feestelijke concerten in het kader van 150 jaar Catharinakerk

Zie voor alle concerten
en de actuele stand van zaken:
www.muziekindecathrien.nl

Ledevaertkerk Chaam

Donderdag 18 mei
Aanvang 20.00 uur.
Gratis toegang, vrije gave.
De organisten en klavecinisten Rob Nederlof, Catharina van der Schoot, Ruud Huijbregts en Clemens Abers geven een concert, waarbij afwisselend tegelijk op 2, 3 of 4 instrumenten gespeeld wordt.
Werken van: Johann Kühnau, Johann Ludwig Krebs, Marian Müller, Joseph Blanco en George Friedrich Händel.

www.ledevaertkerk.nl

Gertrudiskerk Bergen op Zoom

Orgelconcerten:
Aanvang 16.00 uur.
Entree € 8,- en Vrienden € 4,-

Zaterdag 17 juni
Janno den Engelsman, orgel
& Charlotte Stoppelenburg, sopraan.
'Rondom de componist Hendrik Andriessen'

Zaterdag 24 juni, aanvang 15.00 uur.
Strijkersensemble Kulturskole Sandness uit Noorwegen met improvisaties door organist Hayo Boerema

Zaterdag 1 juli
Ute Gremmel-Geuchen (D), orgel
Duitse romantische muziek

Zaterdag 8 juli
Frank Heye (Gent), orgel.
Muziek van Belgische componisten op 3 orgels

Nationale Orgeldag,
Open Monumentendag:
Zaterdag 9 september

Ibach-Festival

Vrijdag 22 september 19.30 uur
Klank- en Woordspel rondom de orgels.

Zaterdag 23 september 11.00 uur
Kinderprogramma 'Spieken bij het carillon en de orgels'
Om 16.00 uur Marjon Strijk (sopraan) en Kees van Houten (orgel) Bach!
Toegang € 8,00, voor Vrienden € 4,00.
Om 20.30 uur Stomme film met Geerten Liefting: improvisaties op het orgel.
Toegang € 10,00, voor Vrienden € 5,00.

Zondag 24 september
09.30 uur Eucharistieviering.
Muziek van Daan Manneke o.a. Spatium,
's middags
'Rondom Oscar van Hemel en andere Brabantse componisten'

www.gertrudiscultuurstichting.nl

Midden-Brabantse Orgelkring

Toegang € 7,00 en 65+ € 5,00

Zondag 14 mei 16.00 uur
Petruskerk, Hilvarenbeek (Vrijthof)
Gratis toegang.
CD presentatie Ad van Sleuwen
Premier Livre d'Orgue (1690)
JACQUIS BOYVIN (1649-1706)
Venti Musicali: Ad van Sleuwen (orgel), Fien van Dingenen (blokfluit), Stephan van der Maas (barokhobo), Willemijn van Baar (traverso), Cathrien Hawkins (sopraan) en Jaques Peeters (tenor)
Prijs CD: € 15,00 te bestellen bij
Stichting Erard te Weebosch
tel.: 0497-542341
e-mail: advansleuwen@gmail.com

Zondag 4 juni 16.00 uur
Kerk Sint Jan, Goirle (Kerkstraat)
Solist: Jan Verschuren (Sassenheim)

Zondag 2 juli 16.00 uur
Sint-Jozefkerk (Heuvelsekerk), Tilburg (Heuvelring)
Solist: Rob Nederlof (orgel)
m.m.v. Lex Bergink (hobo)

Zondag 6 augustus 16.00 uur
Lambertuskerk, Udenhout (Slimstraat)
Solist: Stephan van de Wijgert (A'dam)

Zaterdag 26 augustus 07.45-20.00 uur
30e orgelexcursie (België)
Schelle – St. Petrus en Pauluskerk, A.F. Van Peteghem (1979)
Klein-Willebroek - Harmonium Art Museum Antwerpen - St. Carolus Borromeuskerk, C. Dillen (1722) rest. Schumacher (2014)
Deelnamekosten: € 55,00 incl. busreis, programmaboekje en lunch.

Zondag 3 september 16.00 uur
Sint-Dionysiuskerk/Goirkesekerk, Tilburg (Goirkestraat)
Solist: Tannie van Loon (Eindhoven)

Zondag 2 oktober 16.00 uur
Willibrorduskerk, Diessen (Kerksingel)
Solist: Joost Vermeiren (orgel) m.m.v. Carine Rinkes (blokfluit) (Peer B.)

Voor informatie en aanmelding:
telefoon 013 5435762 of e-mail:
brabantseorgelklanken@home.nl

Het Cenakel Tilburg

Kempenbaan, Het Cenakel 1

Verrassende Orgelklanken

Tweeluik 2017

Zondag 7 mei 16.00 uur
Iris de Koomen – sopraan
Annette Stallinga – alt
Gonny van der Maten – orgel

Zondag 24 september 16.00 uur
Iris de Koomen – sopraan
Annette Stallinga – alt
Gonny van der Maten – orgel

Entree per concert € 12,50
Jongeren tot 30 jaar € 5,00

Meer informatie: **www.cenakel.nl**

Orgelexcursie zaterdag 26 augustus 2017 naar België: Aartselaar, Schelle, Klein-Willebroek en Antwerpen.

Aartselaar

De Midden-Brabantse Orgelkring gaat bij haar jaarlijkse orgelexcursie dit keer eerst naar de Sint Leonarduskerk in Aartselaar in België. Jozef De Leeuw is onze gastheer. Het éénklaviers orgel aldaar werd in 1778-79 gebouwd door Egidius Franciscus Van Peteghem en in 1788 voegde dezelfde orgelmaker een positief toe. Na aankomst drinken we koffie/thee met gebak. Daarna zal organist Ad van Sleuwen alle klankkleuren van het orgel laten horen.

Schelle

Na een korte busrit arriveren we bij de Sint Petrus en Pauluskerk in Schelle (gastvrouw Judith Cools, voorzitter Kerkraad) waar orgelbouwer Argidius Franciscus Van Peteghem in 1779 een tweeklaviers orgel zonder pedaal bouwde. Vanuit de muziekacademie van Niel/Hemiksem/Schelle worden orgellessen op dit orgel gegeven door organiste Annelies Focquaert. Annelies Focquaert of Ad van Sleuwen zal het orgel aan ons laten horen.

Harmonium Art Museum

Na de lunch rijden we naar het Harmonium Art Museum in Klein Willebroek. Dit museum is geopend sedert september 2002 en is ontstaan uit de verzameling van Ben Roemendaal die zijn passie voor het harmonium langs deze weg met het grote publiek wou delen. Sinds juli 2009 is het harmoniummuseum gevestigd in de voormalige kerk O.L.V. Onbevlekt Ontvangen, Volksstraat, Klein Willebroek. Verschillende harmoniums waaronder het Franse 'drukwind-systeem' en het Amerikaans 'zuigwindsysteem' zijn in ruim aantal te bewonderen en ook te horen. Ad van Sleuwen zal hier zeker enkele instrumenten bespelen. Jaarlijks worden hier diverse concerten door befaamde solisten gegeven.

Antwerpen

Als afsluiting van de dag rijden we naar de Carolus Borromeuskerk in Antwerpen met het daar aanwezige Calorus Dillens-orgel (1722) J.J. Delhaye (1810) en gerestaureerd door Schumacher (2014).
Dankzij de bezielende geestdrift van de Kerkfabriek van Sint-Carolus Borromeus kunnen de zuivere klanken uit het Dillens-Delhaye orgel opnieuw klinken. Door de restauratie beschikt Antwerpen nu over een bijzonder oogstrelend en intiem barokinstrument waar velen van kunnen genieten.

Organisatie Midden-Brabantse Orgelkring

De deelname kost € 55,00 incl. busreis, programmaboekje en lunch. Het vertrek is vanuit Tilburg 's morgens vroeg. Na inschrijving (uiterlijk 15 juli 2017) ontvangt u nader bericht over opstaptijden en -plaatsen.
Informatie en aanmelden: 013-5435762
of e-mail: brabantseorgelklanken@home.nl

Najaars excursie

naar Grave, Escharen en Cuijk op zaterdag 7 oktober

De najaarsexcursie 2017 van de Brabantse Orgelfederatie, in samenwerking met De Orgelvriend en de KVOK kring Noord-Brabant, voert de deelnemers naar vier historische orgels. Wij beginnen 's ochtends bij het recent gerestaureerde Smits-orgel in de Sint-Elisabethkerk te Grave, waarna wij in de Sint-Lambertuskerk in Escharen één van de oudste orgels van deze regio bezoeken. 's Middags bezoeken wij Cuijk. Allereerst het in 2014 gerestaureerde Van Hirtum-orgel in de Protestantse Kerk, daarna het Severijn-orgel in de Sint-Martinuskerk. Hier wordt het slotconcert van de excursie gegeven door titulair organist Pieter Dirksen.

Van de te bespelen orgels wordt een cd uitgegeven. Hierop is het orgelspel door Tommy van Doorn, Henk Kooiker en Piet Dirksen te beluisteren met werk dat zij ook tijdens de excursie ten gehore zullen brengen.

De deelnemers aan deze excursie betalen bij aanvang van de excursie de excursiebijdrage van € 20,-. Daarvoor krijgen zij bij aanvang het programmaboekje uitgereikt, bezoeken de gehele excursie inclusief de bespelingen en het slotconcert, en ontvangen aan het eind van de excursie de cd.

Aanmelding deelname

Indien u wilt deelnemen aan deze excursie, wordt u verzocht zich uiterlijk 26 september per mail op te geven aan *excursie@brabantorgel.nl* onder vermelding van uw gegevens.
U kunt ook een briefkaart sturen aan:

Excursie
Brabantse Orgelfederatie
De Naaldenmaker 6
5506 CD Veldhoven

Deze excursie is mogelijk dankzij de medewerking van de diverse kerken.

Tijdschema van de excursie

09.45-10.00 uur	**Sint-Elisabethkerk te Grave** Welkom en 'inchecken'.
10.00-11.15 uur	Welkom door pastoor René Aartsen, toelichting op het orgel Bespeling door Tommy van Doorn
11.30-12.30 uur	**Sint-Lambertuskerk te Escharen** Toelichting op het orgel door pastoor René Aartsen Bespeling door Tommy van Doorn
13.30-14.30 uur	**Protestantse Kerk van Cuijk** Toelichting op restauratie en aanpassing door Henk Kooiker Bespeling door Henk Kooiker
14.45 uur	**Sint-Martinuskerk te Cuijk** Toelichting op het orgel door Johan Zoutendijk Concert Pieter Dirksen, titulair organist van het Severijn-orgel.
16.00 uur	Uitreiking boekjes en cd's aan excursiedeelnemers.

1 Het Smits-orgel in de Sint-Elisabethkerk te Grave

Wim van der Ros

1846

De orgelmaker F.C. Smits plaatste hier in 1846 een nieuw orgel. In zijn ontwerp was een zelfstandig pedaal met 8 stemmen opgenomen, maar het drieklaviers orgel had bij oplevering 30 stemmen en een aangehangen pedaal. De kas is vermoedelijk van de hand van J. Beuijssen uit Boxmeer.

1866

Toen in 1866 een deel van de kerk instortte ging het rugpositief verloren. Hierna restaureerden de Gebrs. Gradussen het orgel (zonder herbouw van het rugwerk) en herplaatste dit - met verwijdering van het derde klavier - op een nieuw orgelbalkon. F.C. Smits II herstelde het orgel in 1883, terwijl de Gebrs. Smits in 1919 het orgel herstelden en wijzigden. Zij vervingen de Prestant 4 vt en de Sifflet 4 vt (discant) van het Echowerk door een Salicionaal 8 vt en een Voix Céleste 8 vt (discant).

1974-1981

In 1974 werd het orgel in verband met een kerkrestauratie gedemonteerd en opgeslagen bij de firma Verschueren. In 1981 werd het instrument onder advies van Hans van der Harst door Verschueren gerestaureerd en herplaatst op een nieuw balkon. In de nieuwe balustrade werd een schijnrugwerk geplaatst. De klaviatuur werd weer met een derde (loos) manuaal uitgebreid. Verschueren plaatste daarbij een Prestant 4 vt op de plaats van de Salicionaal en de Voix Céleste werd vervangen door een Fluit 2 vt. Het orgel heeft vier spaanbalgen.

2016

Bij de restauratie/groot onderhoud van 2016 is de orgelkas schoongemaakt en waar nodig hersteld. De register- en speelmechaniek is ontdaan van overmatige speling en voor het echowerk is – voor het optimaliseren van het afregelen van de toetsen – een winkelbalk aangebracht. Vilt van de toetskussens werd waar nodig vervangen. Alle conducten zijn gerepareerd en waar nodig vervangen door nieuwe van orgelmetaal met minimaal 10% tin. Voor de balgentreder werd een nieuw bankje vervaardigd.
Al het pijpwerk werd afgenomen zodat ook de pijpenstokken afgenomen konden worden. De slepen werden hersteld en de afdichtingsringen eventueel vernieuwd. Beschadigd pijpwerk werd hersteld en de ophanging van de grootste pijpen verbeterd. Waar de tongwerken last hadden van corrosie in de koppen, werden ernstig aangetaste koppen vervangen en lichte aangetaste delen schoongemaakt en met copallak ingestreken; de kelen werden gepolijst en de tongen gepoetst. Met het respecteren van de huidige winddruk en de toonhoogte werd de klankgeving nagelopen. Bij onregelmatigheden in aanspraak, timbre of volume werd dit aangepast. Het orgel is weer evenredig zwevend gestemd.

Dispositie

Hoofdwerk C-f³

Bourdon B/D	16 vt
Prestant	8 vt
Holpijp	8 vt
Viola	8 vt
Prestant	4 vt
Dulcena	4 vt
Octaaf	2 vt
Mixtuur	2-3 st
Bombarde	16 vt
Trompet B/D	8 vt

Echowerk

Veldfluit-Baarpijp B/D	8 vt
Holpijp	8 vt
Echo D	8 vt
Prestant	4 vt
Salicet	4 vt
Fluit	2 vt
Hobo-Dulciaan B/D	8 vt
Vox Humana	8 vt

Pedaal C-d¹
Aangehangen

Koppelingen:
Manuaalkoppel
Pedaal – Hoofdwerk

Temperatuur
evenredig zwevend.
Toonhoogte
a¹= 415,3 Hz
Winddruk 85 mm Wk

najaars excursie

zaterdag 7 oktober

Brabants Orgelrijkdom 2017

2 Het Brammertz(?)-orgel in de Sint-Lambertuskerk te Escharen

In 1843 plaatste Smits een bestaand orgel in Escharen. Het zou gebouwd zijn rond 1730. Mogelijk is het oorspronkelijk van de hand van Johan-Jacob Brammertz. Het is in 1743 en 1759 gerestaureerd door Paulus van Eijsdonck. Toen het orgel door Smits in het huidige kerkgebouw werd geplaatst, werd de bas van de Holpijp 8 vt vernieuwd, werd de Sexquialter gewijzigd in een Flageolet, kregen de tongwerken nieuwe bekers en werd een discantregister vervangen door een strijker. Smits bracht tevens een aangehangen pedaal aan (C-d). Rond 1860 breidde Smits de klavieromvang uit naar C-f³ door het bijplaatsen van een laatje voor de vijf hoogste tonen en plaatste een nieuw manuaalklavier.
Vermeulen uit Weert restaureerde het orgel in 1954 waarbij o.a. de klaviatuur van de achter- naar de voorzijde werd geplaatst. Na de kerkrestauratie van 1999 volgde in 2002 de restauratie van het orgel door Verschueren Orgelbouw. De klaviatuur werd weer teruggeplaatst naar de achterzijde en het orgel werd, weliswaar achter de balustrade, iets naar voren geplaatst. Naast restauratie van de windladen en de spaanbalg werd de kas hersteld en prachtig geschilderd en verguld. Ook werd een nieuw pedaalklavier aangebracht. Het pijpwerk, grotendeels vroeg 18e eeuws, is hersteld en waar nodig aangevuld.

Dispositie

Manuaal CD–f³

Holpijp		8 vt
Praestant	¹)	8 vt
Salicionaal	²)	8 vt
Praestant		4 vt
Fluit		4 vt
Octaaf		2 vt
Sifflet		1 vt
Cimbel		2 st
Trompet B/D		8 vt
Dulcian		4 vt

Pedaal (C-e)
Aangehangen

Tacet
Toonhoogte a¹ = 415 Hz
Winddruk 63 mm Wk
Temperatuur
1/8 komma

¹) discant vanaf e'
²) CD-cis' gecombineerd met fluit 4 vt

3 Het Van Hirtum-orgel in de Protestantse Kerk van Cuijk

Het orgel in deze kerk werd in 1830 door Bernard van Hirtum gebouwd. In 1880 werd door E. Leichel de windvoorziening vernieuwd en een deel van het pijpwerk vervangen. J.W. Claveaux restaureerde in 1956 het orgel dat in de Tweede Wereldoorlog oorlogsschade had opgelopen. Bij deze restauratie werden de windlade en delen van de mechanieken vernieuwd en werd ook pijpwerk vervangen. Bij de reconstructie door Albert de Graaf in 1980 werd o.a. een niet oorspronkelijk pedaalklavier vervangen door een bestaand kistpedaal van Van Hirtum, werd de windlade gerestaureerd en de dispositie hersteld met aanvulling van een tongwerk (naar Hilvarenbeek). Alleen het pijpwerk van de bas van de Holpijp, het groot octaaf van de Fluit 4 vt en de Gemshoorn 2 vt is nog van Van Hirtum. Na rook- en waterschade werd het orgel in 1986 door Pels & Van Leeuwen schoongemaakt en gerestaureerd. In 2014 werd het onder advies van Henk Kooiker gerestaureerd door Pels & Van Leeuwen Orgelbouwers. Daarbij is een authentieke balginstallatie aangebracht en zijn de mechanieken waar nodig hersteld. De lingualen zijn van corrosie ontdaan terwijl ook een herintonatie werd uitgevoerd. Krimpscheuren in de kas zijn hersteld. De revitalisatie van dit bescheiden Van Hirtum-orgel maakt het bezoeken van dit instrument meer dan waard.

Dispositie

Manuaal C–f³

Holpijp	8 vt
Vlooldigamba D	8 vt
Praestant	4 vt
Fluit	4 vt
Octaaf	2 vt
Gemshoorn	2 vt
Flagiolet	1 1/2 vt
Cornet D	3 st
Mixtuur	3 st
Fagot B	8 vt
Clarionet D	8 vt

Pedaal (C-f⁰)
Aangehangen

4 Het Severijn-orgel in de Sint-Martinuskerk te Cuijk

Het orgel van de Sint-Martinuskerk in Cuijk is een van de oudste van Noord-Brabant. Het werd rond 1648 gebouwd door de uit Maastricht afkomstige Andries Severijn (c.1600-1673), voor een kerk te Luik waar hij zich als orgelbouwer had gevestigd. Het ging hierbij hoogstwaarschijnlijk om een in eerste aanleg eenklaviersorgel, gebouwd voor de Sint-Laurentiusabdij, dat al spoedig daarna door Severijn met rugwerk en echowerk werd uitgebreid.
Na de sluiting van de abdijen onder de Franse bezetting in 1796 werd dit orgel in 1803 door de Martinusparochie van Cuijk gekocht en geplaatst door Peter Torley. De inwijding was in 1804.
Een groot deel van de 19e en het begin van de 20e eeuw had Smits uit Reek het orgel in onderhoud, waarbij ook diverse aanpassingen werden doorgevoerd. Zo verdween in 1861 de kas van het rugwerk, waarbij de rugwerklade als borstwerk in de hoofdwerkkas werd geplaatst.
In 1913 werd het orgel naar het nieuwe kerkgebouw overgebracht, waarbij de luiken verdwenen en het pedaal en het echowerk sneuvelden.
In 1927 restaureerde de firma Vermeulen het orgel waarbij o.a. een nieuw vrij pedaal werd toegevoegd.
In 1955 vond een eerste restauratie door Verschueren plaats. Daarbij werd de oorspronkelijke dispositie hersteld.
In 1992 werd door dezelfde orgelmaker een grondige restauratie en reconstructie van de oorspronkelijke 17e eeuwse staat van het orgel gerealiseerd. De rugwerklade herkreeg zijn oude plaats in een nieuwe rugwerkkas, terwijl een echowerk werd toegevoegd. Nieuw lofwerk, vergulding en nieuwe luiken completeerden deze reconstructie.
In 2015/2016 werd door Verschueren Orgelbouw groot onderhoud uitgevoerd. Met name de geconstateerde loodoxidatie bij veel pijpen maakte dit urgent. Honderden pijpen werden schoongemaakt, waarbij soms pijpvoeten moesten worden opengezaagd en hersteld en in enkele gevallen zelfs worden vervangen. Ook werd (reversibele) copallak aangebracht tegen de inwerking van zure condens. Ook werden de loden conducten vervangen door nieuwe met een legering die minder gevoelig is voor aantasting. Het herstel vond plaats onder advies van Jan Boogaarts en de Rijksdienst Cultureel Erfgoed (Rudi van Straten). Het orgel klinkt met zijn 1/5-komma middentoonstemming en zijn unieke klankkarakter weer als vanouds.

Dispositie

Groot orgel CD–g³

Prestant		8 vt
Bordon		8 vt
Octave		4 vt
Fluit		4 vt
Quintfluit		3 vt
Superoctave		2 vt
Tiers	¹)	1 3/5 vt
Nazatt		1½ vt
Mixtur		4 st
Cimbal	¹)	3 st
Sexquialtera		2 st
Cornet		4 st
Trompet B/D		8 vt
Claron		4 vt

Posityf

Holpyp		8 vt
Prestant	¹)	4 vt
Nazatt		3 vt
Octave	¹)	2 vt
Tiers	¹)	1 3/5 vt
Quintfluit	²)	1 1/2 vt
Mixtur	¹)	3 st
Cimbal	¹)	2 st
Cromhorn B/D	¹)	8 vt
Tremulant		

Echo c¹-c³

Bordon	¹)	8 vt
Prestant	¹)	4 vt
Nazatt	¹)	3 vt
Octave	¹)	2 vt
Tiers	¹)	1 3/5 vt
Trompet	¹)	8 vt

Pedaal C-c¹

Bordon	¹)	16 vt
Fluit	¹)	8 vt
Trompet		8 vt
Claron	³)	4 vt

Overige registers:
Nagtegael
Vogelkens
Tambour

Koppelingen:
Groot Orgel - Posityf (schuifkoppel)
Koppel Pedaal

Speelhulpen:
Tremblant.

Toonhoogte
a¹ = 415,3 Hz
Temperatuur
1/5 komma
Winddruk 76 mm Wk

¹) = 1992
²) = grotendeels 1992
³) = 1955

In gesprek met **Martyn Smits,** hoofd Fontys Conservatorium

De Sint-Jozef- of Heuvelsekerk in Tilburg waar orgelstudenten van het conservatorium kunnen studeren op het grote Smits-orgel (links op de tribune) of het Loret-orgel op het koor (rechts vooraan).
Hier werd op 8 april ook dit achtste jaarmagazine van de Brabantse Orgelfederatie gepresenteerd en het eerste exemplaar overhandigd aan Prof. Ernst Hirsch Ballin.

In Brabants Orgelrijkdom 2016 spaken we met Ad van Sleuwen, de scheidende docent aan het Fontys Conservatorium, en met Ruud Huijbregts, zijn opvolger. Dit jaar een gesprek met Martyn Smits, sinds januari 2014 hoofd van het Fontys Conservatorium te Tilburg.

Heb je muziek van huis uit meegekregen?
"Van thuis uit is muziek altijd enorm gestimuleerd. Mijn moeder zong in verschillende koren en deed er af en toe een solo. Mijn vader zat meer in de achterkant van het muziekbedrijf als penningmeester van verschillende verenigingen, bijvoorbeeld – toen was ik nog niet geboren - van de vermaarde Trommelaeren van Roesendaele.
We zongen thuis veel en ik had een mooie rode melodica. Hierop speelde ik op mijn 7e stukken na die ik op een cassettebandje van mijn moeder hoorde. Het bleken klassieke highlights van Bach en Mozart te zijn. Daar is mijn verwondering voor muziek begonnen."

Wanneer werd je echt 'gepakt' door de muziek en wist je wat je wilde gaan studeren?
"Toen ik nog op de basisschool zat, ben ik bij het kinderkoor van de Sint-Josephkerk in Roosendaal gegaan. Ik bleek echter meer interesse te hebben in de begeleiding van het orgel. Ik mocht op mijn 12e op orgelles. Mijn ouders kochten een Eminent en ik kon thuis aan de slag. Toen ik 14 jaar was, ben ik organist van het kinderkoor geworden en viel ik ook in bij het gemengd koor. Vanaf dat moment mocht ik ook op het grote orgel (Anneessens) van de kerk spelen. Dit heeft de liefde voor het instrument wel vergroot."

Hoe ging het met je studie?
"In het laatste jaar van de middelbare school ben ik naar de Vooropleiding van het Fontys Conservatorium in Tilburg gegaan. Daar leerde ik dat er nog wel wat werk aan de winkel was om het bespelen van het orgel op een goed niveau te krijgen. Ondertussen was ik ook repetitor van Mannenkoor Concordia in Roosendaal geworden, waardoor het van blad lezen enorm vooruitging.
Na het VWO werd ik aangenomen aan het conservatorium in Tilburg om bij wijlen Bram Beekman te studeren. Naast Hoofdvak Orgel heb ik er ook een Bachelor en Masterstudie Hoofdvak Muziektheorie behaald en een Diploma Kerkmuziek. Tijdens mijn conservatoriumtijd ben ik organist in de Moeder Godskerk in Roosendaal geworden en dirigeerde ik inmiddels het mannenkoor. Hierdoor kwam ik met heel veel uitlopende muziek in aanraking, van gregoriaans tot mannenkoren uit opera's, van missen en motetten tot arrangementen van musicals voor mannenkoor.
Na het Fontys Conservatorium in Tilburg heb ik aan het Conservatorium van Amsterdam en aan de Universiteit van Amsterdam een researchmaster muziektheorie voltooid. Ten slotte rond ik nu bijna mijn studie Wijsbegeerte af aan de Universiteit van Antwerpen met een thesis over muziek en ethiek."

Hoe verliep dat naar je huidige functie binnen Fontys?
"Tijdens mijn studie in Tilburg mocht ik al de muziektheorielessen verzorgen aan de vooropleiding. Het lespakket werd in de jaren daarna snel uitgebreid naar de Bachelor en Master. In de laatste 17 jaar dat ik werkzaam ben aan het Fontys Conservatorium heb een uitlopende hoeveelheid vakken gedoceerd: solfège, harmonie, analyse, contrapunt, onderzoek, historiografie, beschouwing & reflectie, muziekfilosofie en kunsttheorie. De afgelopen 10 jaar ben ik er ook steeds meer coördinerend en beleidsmatig werk bij gaan doen. Zo heb ik de onderzoekspoot opgezet van de minor Kunst, Cultuur en Onderzoek, ben ik 4 jaar lid geweest van de kenniskring van het lectoraat Arts in Society en heb ik een groot vernieuwingstraject binnen het conservatorium geleid. Uiteindelijk ben ik in januari 2014 als hoofd van het conservatorium begonnen en doe ik daar sinds dit jaar ook de Academie voor Muziek- en Musicaltheater als onderwijsmanager bij."

En heb je naast je functie binnen Fontys nog andere activiteiten en hobby's?
"Naast mijn werk aan het Fontys Conservatorium in Tilburg ben ik jarenlang actief geweest als (bestuurs-) lid van de Nederlands-Vlaamse Vereniging voor Muziektheorie en als redactielid van het bijbehorende Tijdschrift voor Muziektheorie. Daarnaast heb ik veel gedirigeerd, georganiseerd en geconcerteerd met/bij koren en orkesten, waarbij het dirigeren van de door mijzelf gereconstrueerde, verloren gewaande opera Fingal (van Arnold Krug, voor mannenkoor, solisten en orkest) en het dirigeren van de Johannes Passion van Bach tot de hoogtepunten behoorden. Ook het oprichten van mijn eigen koor SacraMusica, waarmee ik in 10 jaar tijd meer dan 90 thematische diensten heb gedaan op het snijvlak van muziek, kunst, religie en filosofie, behoort tot de zaken waar ik best trots op ben! De reeks 'Orgel meets …' die ik na het winnen van de Roosendaalse Cultuurprijs in de Sint-Janskerk mocht inrichten, heeft me ook hele interessante ontmoetingen opgeleverd tussen het orgel (Vermeulen) daar en Rockband, DJ, Musical, Piano, Slagwerk, Dans, Film, etc. Ten slotte heb ik onder meer in het kader van Spirit in Roosendaal, maar ook voor Schouwburg de Kring in Roosendaal, vele lezingen gegeven over onderwerpen die verband houden met klassieke muziek, spiritualiteit en filosofie. Naast muziek en filosofie is mijn grootste hobby toch wel het beklimmen van de grote cols in de Alpen op mijn wielrennersfiets."

Wat moet naar jouw mening ingezet worden om jeugd bij muziek en bij orgel te betrekken?
"Bij het begin beginnen! Muziek moet overal terug in het primair onderwijs als standaard vak, gegeven door muziekprofessionals. Daarnaast zal er een bewustwordingsproces op gang gebracht moeten worden bij verantwoordelijken van iedere gemeente. Een bewustwording, dat muziek in de samenleving zorgt voor sociale cohesie en meer kleur in de wijk. Muziek, spelen en luisteren, draagt bij aan een ethische sensibiliteit die noodzakelijk is om op een goede manier samen te leven. Een muzikale samenleving is een samenleving die 'luistert' naar elkaar, is een samenleving die 'communiceert' en 'harmoniseert' met elkaar, waar gastvrijheid, openheid en bereidheid om naar de ander en vanuit het perspectief van de ander te luisteren, centraal staan. Dit zijn fundamentele waarden die essentieel zijn voor een samenleving en die een hoop andere problematieken van sociale en culturele aard oplossen.
Het is dan ook hard nodig, dat gemeentes hiervan overtuigd raken en hier concrete plannen aan verbinden. Dat hoeft van mij niet perse in de vorm van een herstel van de muziekschool/centrum voor de kunsten, maar dat kan ook op andere manieren. Zolang hierbij het primair en secundair onderwijs, de amateurmuziekverenigingen, de gemeente en een aantal goed geoutilleerde professionals zich verenigen, is er hoop.
Muziek zou wellicht de sociale functie kunnen overnemen die kerken vele jaren gehad hebben (en gelukkig soms nog hebben), namelijk het affectief verbinden van mensen rondom 'iets' – in dit geval 'klank', muziek – dat emotioneel en expressief zeer krachtig is, zoals het geloof. De 'leegstaande' kerk zou zelfs op die manier ingezet kunnen worden als ontmoetingsplaats. Op die manier kan het orgel hier ook een rol in spelen."

Tot slot: wat krijgen studenten Fontys mee in hun 'bagage' om hier hun bijdrage aan te leveren?
"Vanzelfsprekend is het ook aan professionele muziekopleidingen om hun studenten voor te bereiden op die belangrijke taak om muziek in de samenleving 'levend' te houden. Om dit nog beter te kunnen doen, hebben we in Tilburg een geheel nieuwe conservatoriumopleiding gemaakt die in september 2017 zal starten onder de naam Academy of Music and Performing Arts (AMPA). Instrument, Samenspel en Interdiscipline zijn de belangrijkste pijlers van waaruit studenten vertrekken. Gedurende de opleiding maken we studenten bewust van het feit, dat muziek altijd in een context plaatsvindt. Het is vanuit die bewustwording, die we via vakken als Beschouwing & Reflectie, Muziekfilosofie, etc. tot stand brengen, dat studenten de diepe, sociale en ethische betekenis van muziek herkennen naast de muzikale betekenis en het amusementsgehalte. Samenspel op basis van een hoog individueel instrumentaal niveau en in connectie met andere (kunst-)disciplines, staat symbool voor 'samenspel' in de samenleving met gelijkgestemden en 'anderen'. Muziek is op die manier bij uitstek een spiegel voor hoe een samenleving kan functioneren. De samenleving als 'symfonie', als 'samen klinken'; wanneer dat gepaard gaat met 'sympathie' – 'samen voelen', gedeelde pathos – lijkt me dat een uitstekend startpunt voor toekomstige muziekkunstenaars. Ik hoop dan ook dat we een muzikale, kleurrijke toekomst tegemoet gaan, waarin 'luisteren' (elkaar 'verstaan'), emoties delen en de ander ontmoeten op basis van gedeelde muzikale interesses belangrijke waarden zijn."

Interview met Hans Strootman....

Componistenverhalen: een zeldzame service bij de orgelconcerten in Eindhoven.

Hans Strootman verzorgt sinds 2008 lezingen voorafgaand aan orgelconcerten in de Sint-Cathrienkerk in Eindhoven. Niet over de muziek, het orgel of de organist, maar hij vertelt het levensverhaal van een componist die bij het concert gespeeld gaat worden. Niets is mooier dan daarbij anekdotes te vertellen die Hans zelf in contacten met sommige beroemdheden van hen hoorde of die hij bij zijn naspeuringen ter plekke meemaakte. Zo beschrijft hij vooral Franse componisten uit de 19e en 20e eeuw èn de context waarin zij hun muziek maakten.
Dat o.a. grootheden als Jehan Alain, Hendrik Andriessen, Claude Debussy, Marcel Dupré, César Franck, Eugène Chigout, Alexandre Guilmant, Franz Liszt, Max Reger, Robert Schumann, Louis Vierne en Charles-Marie Widor voor hem gesneden koek zijn is voor de toehoorders in het zaaltje in de kerk naast de sacristie vanzelfsprekend. Een min of meer vast publiek van zo'n 25 geïnteresseerden komt luisteren hoe Hans in drie kwartier vooraf aan het orgelconcert uit zijn hoofd (!) de componist tot leven wekt. Gratis, want inbegrepen bij de concertbijdrage.
En voor diegenen die dat niet live kunnen of willen meemaken: de meeste lezingen zijn inmiddels op initiatief van ds Chris Mondt, voormalig bestuurslid van 'Muziek in de Cathrien' opgenomen. Die vond het *'een cultuurschat die niet verloren mocht gaan'*.
Ze zijn te beluisteren op de website www.hansstrootmanlezingen.nl.

Eindhoven

Hans kwam als kind in 1949 in Eindhoven terecht omdat zijn vader, die bij het spoor werkte, vanuit Utrecht werd overgeplaatst naar het zuiden. De eerste anekdote komt aan het begin van het interview naar boven omdat Hans' vader in oorlogstijd betrokken was bij activiteiten bij het spoor tegen de Duitsers en hij daarbij in contact kwam met Hendrik Andriessen, de organist van de Cathrienkerk. Zo bleek later. Hans heeft inmiddels drie lezingen gegeven over deze musicus-componist.
De familie Strootman, die uit Drenthe afkomstig was, kwam in Eindhoven terecht. Dat ze hervormd waren gaf soms wat problemen in het katholieke Eindhoven. Hans' ouders kerkten in de in 1955 gebouwde Opstandingskerk waar het prachtige Van Vulpen-orgel uit 1958 stond. Dat orgel bleef onder zijn aandacht, ook toen het in 1999 verplaatst werd naar de Christelijke Gereformeerde Kerk aan de Schootsestraat.
Hans vertelt weer een mooi verhaal: *"Ik voetbalde bij Eindhoven. Om daar te mogen voetballen moest je bij de kapelaan komen. Die vroeg niet of je kon voetballen, maar of je katholiek was… Mijn katholieke voetbalvrienden uit de straat hadden mij getraind om de juiste antwoorden te geven. Ook ik ging wel eens met ze mee naar de Tivolikerk. Die kon ik vanuit mijn zolderkamer zien. Daar stond een prachtig Verschueren-orgel uit 1941, mijn eerste echte aanraking met orgels. Richard Kroes was daar organist, de leermeester van Ruud Huijbregts, de huidige stadsorganist. Ik ging daar vaak naar de Mis, dan kon ik mijn vrienden vertellen wie de dienst gedaan had, dan hoefden zij niet… Ik snapte er als hervormde jongen allemaal niets van wat daar gebeurde, maar dat orgel was fantastisch. Met name de totaalklank sprak mij aan. Zoals Franck zei: 'Dit is mijn orkest'. Franck bedoelde daar overigens niet de Sainte Clotilde mee, maar zijn orgel van de Marais."* De Tivolikerk is inmiddels afgebroken, maar het orgel is gelukkig behouden. Het werd door Nico van Duren in 2005 als koororgel opgebouwd in de Sint-Petruskerk van Uden.

Studie

Hans begint na zijn studie aan de kweekschool als onderwijzer eerst in Vlaardingen, maar al snel ging hij terug naar Brabant. Vanaf 1967 gaf hij les aan de 5e en 6e klas in Veldhoven. Maar na enige tijd bevredigde hem dat toch niet en hij schreef zich in bij M.O. geschiedenis.
Niet als zijn vader was geschiedenis altijd al zijn hobby. Hans: *"Het leuke was dat er toen een baan vrij kwam als geschiedenisleraar bij mijn oude lyceum, het Gemeentelijk Lyceum Eindhoven. Daar liepen al mijn oude geschiedenisleraren nog rond en die vonden het geweldig dat ik, als oud-leerling, weer terugkwam".*
Hans deed naast zijn baan in de avonduren de doctoraal studie over de fraters die in Suriname onderwijs deden. *"Een mens kan veel als hij gemotiveerd is."*

Albert Schweitzer

Dan komt het gesprek weer op zijn orgelliefde. Omdat z'n vader bij het spoor werkte konden hij en zijn gezin vrij reizen door Europa. Vooral in het gebied Elzas-Lotharingen in Frankrijk kwam hij vaak omdat ze daar Duits spraken, een taal waar hij als Drenth geen moeite mee had. Hans' grootvader was handelsreiziger en die logeerde in dat gebied regelmatig bij de moeder van Albert Schweitzer. Omdat de Spoorwegen daar een berghut hadden kwam Hans daar als kind met zijn vader terecht. *"Schweitzer was voor mij daarom een heel bekend man. Zo moest ik in de eerste klas van het lyceum een spreekbeurt houden: over Albert Schweitzer natuurlijk. Dan vertelde ik dat wanneer Schweitzer naar Lambarene ging hij een toetsenbord van hout had om zijn vingers te oefenen… Een collega van mij kon zich dat na 25 jaar nog steeds herinneren. Leuk is dat, hè?"* Wat Hans daar allemaal te weten kwam kon hij later in zijn lezing over Widor/Schweitzer gebruiken.

Frankrijk

Frankrijk is hem altijd blijven trekken. *"De Spoorwegen hadden aan de Rivièra een huis met camping vlakbij het strand. Daar was ik meteen aan verslingerd. Ik speelde klarinet en daar hadden we een jazzbandje. Met steeds andere muzikanten die, onder de naam Society, heerlijk met een glas wijn erbij muziek maakten. Ik heb in de zomer van 1961 daar ook Pierre Cochereau ontmoet die in Nice net directeur van het conservatorium was geworden. Hij was toen al jaren een van de organisten van de Notre Dame en speelde in het oude centrum van Nice orgelconcerten waar ik naar toe ging. Dat heb ik jarenlang gedaan."*
Maar ook in Parijs kwam Hans heel veel. Dat begon eigenlijk met een busreis vanuit Eindhoven waarbij de chauffeur ook toeristische informatie moest geven, maar daar niets van terechtbracht. Hans stelde hem voor om op de reisleiders-stoel de microfoon over te nemen. De chauffeur vond het best en vertelde bij thuiskomst hoe dat gegaan was. Het reisbureau vroeg Hans daarna of hij interesse had om dat vaker te doen.
Zo begon zijn twaalfjarige carrière als reisleider naar Parijs. Zo werden heel wat schoolvakanties gevuld met deze liefhebberij die nog wat opbracht ook.
En had hij gelegenheid om tussendoor in Parijs de orgelconcerten te bezoeken en daar kontakten te leggen. *"Zo heb ik ook met Olivier Messiaen contact gekregen. 's Middags zat die dan zijn eigen werk te repeteren en hij speelde in de Trinité soms wel vier keer op zaterdag. Ik wandelde eens daar in de buurt met hem toen zei hij: 'Kijk, hier heeft Guilmant gewoond…'. Dat is leuk! We stonden eens in de lege stationshal van wat nog Musée D'Orsay moest worden en toen kwam het gesprek op Widor, wat die allemaal in de Eerste Wereldoorlog gedaan had om kunst uit de handen van de Duitsers te houden… Die man wist zo ontzettend veel! Een fascinerend mens was dat."* Hans heeft nog de tijd mogen meemaken waarbij op orgelmuziekgebied in Parijs veel te beleven viel. Hij heeft vele beroemdheden horen spelen, zoals Jeanne Demessieux in de Saint-Esprit en in de Madeleine. En hij bezocht ze ook, zoals Langlais en Marshal, beide blinde organisten. Zo kreeg hij een innige band met de libanees Naji Hakim die destijds organist van de Sacre Coeur was en leerling van Langlais en opvolger van Messiaen in de Trinité. Nu is bijvoorbeeld de Saint-Augustin, waar Gigout speelde, dicht, net als steeds meer kerken, ook in Parijs, waar prachtige orgels staan.

De lezingen

In het Messiaen-jaar 2008 vroeg Ruud Huijbregts, die muziekles gaf aan Hans' zoon Rutger, hem of hij bij de concertreeks in de Cathrien bij het eerste concert iets over de componist wilde vertellen. Dat vond hij een uitdaging en het ging hem goed af. Hij ging ermee door en kon gedurende dat hele jaar telkens bij de grote werken van Messiaen meer uitweiden over de periode en omstandigheden waarin zo'n werk tot stand gekomen was. Hij had hem tenslotte zelf gekend en intussen veel over hem gelezen. En zo ging dat eigenlijk het jaar daarna door, ook met andere componisten. Hans Strootman heeft nadien zo'n vijftig keer een inleiding gegeven waarvan er intussen ongeveer 35 zijn opgenomen. Die zijn op z'n website te beluisteren. Allemaal doorspekt met leuke persoonlijke anekdotes die Hans al die jaren heeft kunnen verzamelen. *"Ik zet de mens in zijn tijd neer"*, zegt Hans daarover. En hij heeft alle boeken over de componisten die hij te pakken kan krijgen en heeft ook vaak contact met de schrijvers.

Veelzijdig en muziek

Hans heeft heel veel interesses, doet behalve aan geschiedenis aan poëzie, schrijven, hij tekent sinds een aantal jaren, maar zijn grootste passie is toch naar muziek luisteren. Als we het daar over hebben kan hij het niet laten weer een mooi verhaal te vertellen. Hij mocht in de negentiger jaren, dat was voor de aanslag op de Twin Towers, regelmatig gratis meevliegen met een vriend van hem die captain was. Hij zat dan eerste klas en vloog mee op en neer naar New York, Chicago of Baltimore. En dan maar kijken of hij last minute een kaartje kon krijgen bij een concert. *"Er is daar altijd wat te doen"*.
Zo versierde hij eens een plaatskaart bij een Mahler concert met Bernard Haitink als dirigent in de Carnagie Hall. Door puur toeval kwam hij in gesprek met een Nederlands echtpaar waar hij logeerde en zo kwam Hans in contact met hem. Hans heeft veel baat gehad van allerlei gratis vervoer tijdens zijn leven.
Ook in Londen kwam hij als jongeman omdat de boot vanuit Harwich ook onder de Spoorwegen viel en daar kon hij ook voor niets mee oversteken.
Zo speelde hij als 'Dutchy' met zijn klarinet mee bij jazzoptredens in de Oxford Club 100. Naar Londen is hij ook als gids bij busreizen veel geweest.
Hans rondt het gesprek af met *"Zolang ik me goed voel blijf ik gewoon doen, wat ik nu doe. Af en toe zo'n lezing, maar niet meer bij elk concert. Dat zou ten koste gaan van de kwaliteit".*

Zaterdag 28 januari gaf Hans Strootman de lezing 'Reger, hartstochtelijke dwarsheid' voorafgaand aan het orgelconcert door Jelena Bazova op het Verschueren-orgel van de Stadskerk Sint Cathrien in Eindhoven.

Interview met Engbert Tienkamp

Sinds 2009 vult Engbert Tienkamp de rol in van secretaris van onze Vereniging Brabantse Orgelfederatie. Na acht jaar (2 ambtstermijnen) heeft hij de wens geuit te willen stoppen in deze functie. Reden om met hem terug te blikken.

Zijn jeugd en het orgel

Op mijn vraag hoe zijn orgelliefde is begonnen, geeft Engbert Tienkamp aan dat hij in zijn jeugd de lange preken in de protestantse kerk benutte om te genieten van de aanblik van het orgel, wat hem ook nieuwsgierig maakte om te kijken 'wat er achter zit'. Toen hij vanaf zijn tiende in Groningen woonde kroop hij tijdens de preek in de Noorderkerk wel eens stiekem onder en achter het orgel, met de windmachine en alle technieken erbij. Bij vrienden thuis hadden ze wel een harmonium maar hij moest het ontberen. Daarom ging hij op de middelbare school in wiskunde - ook een vak dat hem boeide - bijles geven aan medeleerlingen om zo te sparen voor een gebruikt harmonium en voor orgellessen. Met een bijdrage van zijn ouders lukte dat.

Zo kon hij vanaf 1955 orgelles gaan volgen bij de organist van de Oosterkerk. Na twee jaar werd dat gevolgd door lessen van Wim van Beek op de toenmalige muziekschool, het latere conservatorium in Groningen. *"Toen Mense Ruiter een nieuw orgel bouwde in de Westerkerk aldaar heb ik veel meegekeken en aardige discussies gehad met Mense Ruiter zelf. Ik ben bijles blijven geven om ook mijn orgellessen te kunnen vervolgen, meestal op het orgel van de Martinikerk. Ik heb ook meegewerkt aan de organisatie van Avondtmusyck Martinikerk."*

Naar het zuiden

"Na mijn studie Technische Natuurkunde aan de RUG kreeg ik mijn plekje bij Philips in Eindhoven bij de productontwikkeling van professionele studio tv-camera's. Met name het optische deel en de kleurenverwerking moesten toen verder ontwikkeld en verbeterd worden. Dat vroeg veel rekenwerk waarvoor ik ook zelf programma's leerde ontwikkelen. Het is wel leuk om te zeggen dat er in het begin drie mensen voor één kleurencamera nodig waren voor de techniek. Dat werd één technicus die drie camera's in bedwang hield. Mijn latere job was die technicus overbodig te maken door de cameratechniek te automatiseren. Ik denk nog met plezier terug aan de patenten die ik op mijn naam kreeg en waarvoor ik iedere keer van Philips 'de bekende dollar' ontving. In 1970 zijn we verhuisd naar west-Brabant en was ik één keer per maand organist in de Hervormde Kerk in Made. Vier jaar later verhuisden we naar Hooge Zwaluwe en werd daar de Hervormde Kerk, een monumentaal bouwwerk van Jacob van Campen uit 1641, één keer per maand mijn plekje.

Na de kerkrestauratie van 1986 is in 1990 achter het fraaie oude front van Standaart een eenklaviers orgel van Knipscheer uit 1865 geïnstalleerd. In 1995 volgde het bovenwerk en in 2005 een zelfstandig pedaal. Alle werkzaamheden werden verricht door Mense Ruiter Orgelmakers."

Het Prins Bernhard Cultuurfonds

"Begin jaren negentig werd ik bestuurslid van het Prins Bernhard Cultuurfonds - NoordBrabant, het PBC. Het bestuur ziet alle fondsaanvragen waarbij ik mij met name richtte op orgelrestauraties en daarbij meer achtergrondinformatie verkreeg. Mede door mijn vrouw Will kreeg ik ook steeds meer aandacht voor de beeldende kunst."

Op mijn vraag naar zijn huisorgel geeft Engbert aan dat een van zijn Philips-collega's een huisorgel had. In die tijd had Engbert een abonnement op het orgeltijdschrift de Mixtuur waarin regelmatig iets stond over huisorgels. Hij raakte geïnteresseerd in de huisorgels van J.C. In der Maur. *"Na diverse zoektochten, ook met Hans van Rossum, kwam eind jaren tachtig een secretaireorgel van In der Maur beschikbaar in Stad aan 't Haringvliet. Onder advies van Arend Jan Gierveld is het toen gerestaureerd door Fama en Raadgever. Maar terug naar het PBC. Door mijn breder zicht vanuit het PBC op het werk van al die enthousiastelingen die zich inzetten voor culturele evenementen, uitvoeringen en bv restauraties, werden Will en ik enthousiast en vonden het zinvol om d.m.v. een fonds op naam, het Tienkamp-Kuijten Fonds, de cultuur te ondersteunen. We hebben ons met name gericht op orgelprojecten in Noord-Brabant. De doelstelling is nu wat verbreed met kleinschalige culturele evenementen. Daarbij kan je denken aan het samenwerkingsverband van koren in 'Babel'."*

De BOF-periode

Terugkijkend op zijn ambtsperiode bij de BOF geeft Engbert aan dat hij trots is hoe wij als BOF ons inzetten voor met name jeugd en orgel. *"Het is een project dat nog meer handjes en voetjes moet krijgen en dat mede door de aanschaf door de BOF van het Doe-orgel een sterke stimulans krijgt. Ook ben ik trots op onze excursies die vaak leiden naar orgels waar je doorgaans niet zo gemakkelijk komt en waarvan je later thuis via de door de BOF uitgegeven cd nog kan nagenieten. En nu is het weer een uitdaging het Festival Nieuwe Muziek in 2018 een goede invulling te geven."*

Op zijn initiatief en dankzij zijn inzet hebben we als vereniging nu ook veel zaken 'in de cloud' staan. Engbert Tienkamp gaat zeker niet op zijn lauweren rusten. Al jaren zet hij zich in voor de gemeente Drimmelen binnen een adviesorgaan voor de WMO, met name voor mensen met beperkingen. *"Gaandeweg is dat steeds meer tijd gaan vergen, maar het is wel ontzettend dankbaar werk."*

Mede namens de leden bedanken wij Engbert Tienkamp voor zijn geweldige inzet voor onze vereniging.

Interview: Wim van der Ros

Achter dit fraaie front uit 1911 van Standaart in de Hervormde Kerk van Hooge Zwaluwe staat het oorspronkelijk eenklaviers Knipscheer-orgel dat in 1865 gebouwd werd voor de Ned. Herv. Kerk te Noordwijk aan Zee. Het is in 1986 door Mense Ruiter Orgelmakers gerestaureerd en samengesteld tot dit fraaie instrument. In 1990 hebben zij er een Bovenwerk aan toegevoegd en in 2006 een vrij Pedaal. Engbert Tienkamp bespeelt het regelmatig.

Groot onderhoud en restauratie van de orgels in de Stadskerk Sint Cathrien te Eindhoven.

Midden maart dit jaar gaf de gemeente Eindhoven, als eigenaar van de kerk en de orgels, op basis van een plan in delen, opgesteld binnen het Collegium Musicum Eindhoven door Henk Kooiker, opdracht aan de firma Orgelbau Klais Bonn tot restauratie van de orgels.

Krappe planning

Gezien de wens van de gemeente Eindhoven de orgels te kunnen presenteren voor het 150-jarig bestaan van de monumentale kerk, zal het werk gereed zijn voor 1 september dit jaar. Voor orgelmaker en adviseurs een zeer krappe planning!
Het adviesursteam bestaande uit Ruud Huijbregts, als stadsorganist en organist van de Sint Cathrien, Henk Kooiker en Jan Orbons wordt ondersteund door Prof. Dr. Ir. Gerrit Kroesen. De gemeente Eindhoven, is opdrachtgever en projectleider.
De werkzaamheden omvatten vooral technisch herstel en vernieuwing van onbetrouwbaar werkende elektrische systemen. Op basis van plannen uit voorgaande jaren van met name Jan Orbons is in overleg met Ruud Huijbregts door Henk Kooiker een plan opgesteld, bestaand uit enige onafhankelijk van elkaar uit te voeren werkzaamheden. De twee speeltafels, de grote 4-klaviers op de orgeltribune en de 2-klaviers beneden bij het altaarorgel, worden geheel gereviseerd en van nieuwe elektrotechniek en elektronica voorzien.

Glasvezelkoppeling

De koppeling tussen de twee orgels, de oorspronkelijke unieke opzet uit 1936 was een op beide speeltafels te bespelen dubbelorgel, wordt op advies van Professor Kroesen nu gerealiseerd door een glasvezelverbinding te leggen tussen de orgels. Daarmee wordt de gevoeligheid voor storingen o.a. door bliksemінslag opgeheven.
Op advies van Ruud Huijbregts zullen in de kerk 4 punten worden aangelegd, waarop de gereviseerde speeltafel van het altaarorgel kan worden aangesloten en is de orgelcombinatie ook in dit opzicht dan geschikt voor veel meer muzikale mogelijkheden en concerten.
Daarnaast wordt een modern geheugensysteem, een zogenaamde Setzer met 7 maal 999 combinaties aangebracht, zodat de orgels voor concerten op internationaal niveau worden gebracht.
Ten slotte wordt de pneumatiek van de orgels gereviseerd, onder meer door het vervangen van alle membranen en balgjes voor de speel- en registertractuur.
Omdat het pijpwerk in goede staat verkeert wordt daaraan niet gewerkt en daardoor kon aan het door de gemeente Eindhoven gestelde budgetmaximum worden voldaan.

Concerten

Als gevolg van de werkzaamheden in de periode tot september worden de zaterdagmiddagconcerten van 'Muziek in de Cathrien' afgestemd op de wel beschikbare instrumenten: het kistorgel, het fraaie harmonium en de vleugel.

Onze adviseur Henk Kooiker dit jaar 50 jaar organist

Toen Henk Kooiker in 2009 van Rijnsaterwoude naar Waalre verhuisde, kreeg hij al snel het verzoek van het bestuur van de Brabantse Orgelfederatie om de cd's voor de BOF op te nemen en mee te werken bij de organisatie van orgelexcursies. Inmiddels is Henk al vele jaren als adviseur zeer nauw betrokken bij het reilen en zeilen van onze vereniging. Dat het dit jaar precies 50 jaar geleden is dat hij zijn eerste 'betaalde aanstelling' kreeg als organist was mede reden om met hem terug te blikken.

Al jong achter het orgel en zijn aanstellingen

Al op zijn 4e jaar moest Henk 'blind' op tafel vingeroefeningen doen en moest hij achter het harmonium om te leren spelen. Zijn vader, als amateurorganist verbonden aan de Grote Lindt te Zwijndrecht, vond dat een must voor zijn zoons. Toen zij verhuisden naar Den Haag kwam er een groot pedaalharmonium (een 'Hofberg'!) in huize Kooiker en speelde Henk, hoewel hij het nog niet mocht en er eigenlijk niet bij kon, toch al snel pedaal. In 1962 volgde op 14-jarige leeftijd zijn aanstelling tijdens de zomermaanden tot organist van het orgel in Suawoude (later werd dit in 2005 onder advies van Henk gerestaureerd en overgeplaatst naar Alphen aan de Rijn. Hij denkt nog met plezier terug aan de muzieklessen van Willem Blanken op HBS Overvoorde in Den Haag en de lessen harmonie en contrapunt. Op zijn vraag om les te gaan nemen bij Simon C. Jansen kreeg hij het advies om bij Koos Bons in Maassluis in de leer te gaan die hem opleidde voor het Staatsexamen. De studie akoestiek en elektrotechniek aan de TH in Delft werd gecombineerd met de orgelstudie, waarbij hij ook improvisatie bij Walter Kraft en interpretatie bij Michel Chapuis studeerde.
In 1967, nu dus 50 jaar geleden, werd hij cantor-organist van de Engelse Kerk in Den Haag en 2e organist in de Bethelkapel. Dat een jaar later de Salvatorkerk in Morgenstond volgde was slechts een tussenstap. Per 1 december 1970 werd hij 'weggekocht' bij de Engelse Kerk en werd eerst hulp- en later hoofdorganist van het Cavaillé Coll-orgel in de Waalse Kerk daar. Ook werd hij verantwoordelijk voor het beheer van dit orgel. Hoewel na zijn pensionering 'organiste titulaire émerite', heeft hij nog steeds het beheer over het orgel en speelt hij op eigen verzoek nog eenmaal per maand een dienst in Den Haag. Nu is Casper de Jonge hier 5 jaar als vakorganist de 1e organist. Sinds 2007 is Henk, naast hoofdorganist Leen Nijdam, organist op het Flentrop-orgel in de Agnus Dei Kerk in Waalre.

De eerste orgeladviezen

Zijn staatsexamen orgel deed Henk in 1971. Maar naast het bespelen van het orgel boeide ook het geheel van het instrument, de techniek van het orgel en de klankgeving hem altijd. Toen zijn ouders in Appelscha woonden vroeg ds. Kraan aan zijn vader: 'Je zoon heeft verstand van orgels, ik wil hier een goed orgel hebben'. Henk: *"Zo staat er daar sinds 1979 een mooi maar bescheiden tweeklaviers Reil-orgel. Het Courtain-orgel in Suawoude, waar ik ooit begon als 'organist voor de zomermaanden', werd beperkt gerestaureerd door Flentrop zonder verdere wijzigingen aan te brengen, waarbij Onno Wiersma mij het volledige vertrouwen gaf en ik het bestek ook heb geschreven. Het werd in 2005 onder mijn advies gerestaureerd door Van Vulpen en in stijl aangepast en geplaatst in de Maranathakerk in Alphen aan de Rijn. Van Onno Wiersma heb ik met name in Leiden bij de Waalse Kerk (1987) geleerd hoe je pijpen moet opmeten en inventariseren en de bestudering van pijpinscripties."*

Akoestiek en transmissie

"Halverwege mijn studie ben ik verhuisd naar Leiden en daar zijn we getrouwd. Ook daar ben ik nog een aantal jaren organist geweest van de Waalse Kerk te Leiden en daar ook de doopdiensten van onze kinderen gespeeld. Ik ben in 1972 afgestudeerd in 'akoestiek en transmissie van informatie' op weergave van diffuus geluid. Na enkele jaren werkzaam te zijn geweest bij een bedrijf met elektronische beveiligings- en parkeersystemen tipte mijn schoonvader me dat het bedrijf Jacot een nieuwe directeur nodig had voor zijn audiobedrijf. Na een heel testcircuit werd ik daar aangesteld en toen de eigenaar na twee jaar met pensioen ging, heb ik – waar ik eerder de 'eerste rechten' had bedongen – dat bedrijf overgenomen. Toen telde het 15 man personeel, toen ik het 12 jaar geleden verkocht ruim 50 man. Ik verzorgde met mijn bedrijf o.a. de geluids- en video-installaties van de Eerste en Tweede Kamer, de Raad van State, de veiling in Aalsmeer en de Hakkelaarsbunker. Ook voor de ingewikkelde audio-visuele opzet voor de conferenties van de VN hadden wij de licenties. Ik heb ook het bedrijf Kooiker & Dietrich in Enschede verder uitgebouwd, waarin wij binnen het vakgebied van de elektro-akoestiek professionele editingsystemen verkochten. Van daaruit heb ik destijds van Dick van Schuppen in Veenendaal het echte vak en de kneepjes van het editten geleerd. Mede vanuit die ervaring zet ik me graag in voor en verzorg ik de cd-opnames van de Brabantse Orgelfederatie."

Orgeladviseur

Op mijn vraag naar zijn meest boeiende projecten in zijn rol als orgeladviseur, antwoordt Henk *"Ik heb prima herinneringen aan Onno Wiersma, de toenmalige orgeladviseur van de Rijksdienst Monumentenzorg. Van het met hem samenwerken heb ik veel geleerd. Hij deed ook veel werk achter de schermen. Hij had echter niets met o.a. elektronische systemen. Een geweldig interessant object was natuurlijk de reconstructie van het Cavaillé-Coll-orgel in de Philharmonie in Haarlem voor de Rijksdienst voor de Monumentenzorg en als adviseur van de gemeente Haarlem. Ik ontwierp daarbij de barkermachines en het elektronische setter- en geheugensysteem.*
Enkele van de vele restauraties en reconstructies waar ik als adviseur optrad zijn o.a. het Maarschalkerweerd-orgel van het Concertgebouw in Amsterdam, het 17e eeuwse Van Assendelft-orgel in de Waalse Kerk te Leiden, het nieuwe Van Vulpen-orgel in de nieuwe kerk van de Gereformeerde Gemeente Gouda en recent het Furtwängler en Hammer-orgel in de Jeruzalemkerk te Amsterdam. Dit laatste in mijn functie (sinds eind 2013) van orgeladviseur van de orgelcommissie van de Protestantse Kerken van Amsterdam."

Cd-opnames en nog meer...

Zoals Henk Kooiker aangeeft heeft hij al meer dan 120 opnames van cd's op zijn naam staan. Voor de Brabantse Orgelfederatie heeft hij - volledig belangeloos! - inmiddels van meer dan 70 orgels in Brabant de opname verzorgd voor meer dan 20 cd's. Dat hij daarnaast zich bij ons inzet voor het verrichten van quick scans van orgels, de opleiding verzorgt voor het 'beheer en monitoren' van orgels en al diverse malen de kascontrole deed, dat alles maakt dat we hem dus zeer erkentelijk zijn voor zijn inzet!

interview Wim van der Ros

Ad van Sleuwen speelt **Premier Livre d'Orgue van Jacques Boyvin**

Hilvarenbeek

Op zondagmiddag 14 mei wordt in de Petruskerk in Hilvarenbeek een dubbel-cd gepresenteerd, de eerste sinds de restauratie in 2015 door orgelmaker Hans van Rossum. Dit orgel is het grootste orgel dat Van Hirtum ooit bouwde (1841/1843). Hij was er zelf ook vele jaren organist. Bij een grote verbouwing van de kerk in 1904-1905 werd het orgelbalkon afgebroken en het orgel tegen een zijwand in de toren geplaatst, waarbij o.a. de bovenkas 'gedraaid' op de onderkas werd geplaatst en zijvelden werden verwijderd. Ook werd toen de dispositie gewijzigd. In 1919 werden de vier spaanbalgen vervangen door een magazijnbalg. In 1969 werd een restauratie/reconstructie uitgevoerd door Gebr. Vermeulen en werd het orgel op een nieuw orgelbalkon geplaatst. Bij de restauratie van o.a. het pijpwerk in 2005 door orgelmaker Hans van Rossum werd de oorspronkelijke toonhoogte van a^1=392 Hz hersteld en de winddruk verlaagd naar 63 mm Wk. Bij de recente restauratie is de windvoorziening met vier spaanbalgen gereconstrueerd, de klavieren en mechanieken gerestaureerd en het orgel naar voren in de balustrade geplaatst.

Twee dubbel-cd's

Op dit ook hernieuwd klinkende orgel speelde Ad van Sleuwen voor de dubbel-cd werk in van Jacques Boyvin. Deze Franse orgelcomponist (1649-1706), geboren in Parijs, was vanaf 1674 organist van de kathedraal van Rouen. Zijn drieklaviers orgel inspireerde Boyvin voor zijn twee Livres d'Orgue. Deze bevatten orgelsuites die ieder bestaan uit meerdere delen. Zij kunnen dienen als studie voor compositie, als improvisatievoorbeeld of als misdelen. Een achttal suites uit Premier Livre d'Orgue plus een anoniem Magnificat vullen de beide cd's. Alle werken komen uit op twee dubbel-cd's.
De presentatie van de eerste dubbel-cd* is zondag 14 mei 2017 om 16.00 uur tijdens een concert in de Petruskerk in Hilvarenbeek alwaar de opnamen ook hebben plaatsgevonden. Het concert wordt verzorgd door Venti Musicali bestaande uit Fien van Dingenen (blokfluit), Willemijn van Baar (traverso), Stephan van der Maas (barokhobo) en Ad van Sleuwen (orgel). Verder verlenen sopraan Cathrien Hawkins en tenor Jaques Peeters hun medewerking. De toegang is gratis. De dubbel-cd met het Second Livre d'Orgue komt in het najaar van 2017 uit.

** De eerste dubbel-cd is voor € 15,00 te bestellen bij de Stichting Erard te Weebosch, telefonisch 0497-542341 of per e-mail: advansleuwen@gmail.com. Zie ook* ***www.advansleuwen.nl***

Kees van Houten

60 jaar concertorganist

Dit jaar is het 60 jaar geleden dat Kees van Houten werd benoemd tot organist van de Sint-Lambertuskerk in Helmond. Hij mocht al op 17-jarige leeftijd het prachtige Robustelly-orgel het 'zijne' noemen. En met kerst 1957 gaf hij – samen met Hub Houët – zijn eerste orgelconcert. Hij zal zijn jubileum vieren met een tournee door het land met De Leipziger Orgelkoralen van Bach. Niet alle 18 bewerkingen zal hij ten gehore brengen, maar van iedere koraalmelodie één, in totaal dus 12 stukken. De koraalmelodieën zullen steeds voorafgaande aan iedere bewerking worden gezongen door de sopraan Marjon Strijk. De toehoorders krijgen de koraalteksten en een korte uitleg over de stukken ter hand gesteld. Het eerste jubileumconcert is op zondag 25 juni in Boxtel. Daar zal Kees van Houten werken van Rheinberger, Bach en Frank spelen.

Na de piano de eerste orgellessen

In Helmond geboren en daar de schoolperiode doorgemaakt, zat Kees vaak bij een vriendje achter de piano. *"Maar thuis hadden we er geen. Toen ik aangaf die piano leuk te vinden, hebben ze er thuis ook één gekocht. Zo speelde ik vanaf mijn 9e en op mijn 12e gaf ik al aan dat ik de muziek in wilde, en dan wel de piano! Nu wilde het toeval dat mijn vader in het kerkkoor van de Heilig Hartkerk zong. En toen die kerk in 1956 werd afgebroken, ging pa in het kerkkoor van de Sint Lambertus zingen, zo'n 100 meter verderop. Daar was toen Bert Vleeshouwers dirigent en organist. Die had aangegeven dat hij wel een hulporganist wilde hebben. En waar één van de geestelijken van mijn vader wist dat ik piano speelde, vroegen ze mij als hulporganist. Zo ben ik in 1956 in de Sint-Lambertuskerk begonnen om de mis te begeleiden. De voor- en naspelen deed Bert zelf. Maar toch, voor mij bleven Chopin, Schubert, Beethoven en Mozart de componisten, die wilde ik graag spelen. Inmiddels kreeg ik orgelles van Bert, maar ik speelde nog nauwelijks pedaal. Toen Bert na een jaar ging trouwen en benoemd werd als schoolmusicus in Limburg, zei men: 'Nou, dan benoemen we Kees tot organist'. En dat terwijl ik tot dat moment alleen maar speelde om hen uit de brand te helpen... En als honorarium kreeg ik vanuit de parochie 'gratis orgelles' bij Hub Houët. Sindsdien mocht ik me organist noemen van het Robustelly-orgel in Helmond. Toen bij de eerste orgel-lessen bij Houët thuis ook Bach weer aan de orde kwam, vond ik dat nog steeds saai. Beethoven en Mozart was toch veel mooier. Maar dat veranderde heel snel. En het was met kerst 1957 dat ik samen met Hub Houët een concert gaf in de Catharinakerk in Eindhoven, dit jaar dus 60 jaar geleden. Het eerste grote soloconcert gaf ik kort daarna in de Schootsestraatkerk in Eindhoven."*

De conservatoriumstudie

"Als ik dan naar het conservatorium zou gaan, waarom zou ik dan naast piano ook geen hoofdvak orgel doen? En toen ik na een jaar bij Hub Houët toelatingsexamen deed voor het conservatorium, mocht ik in Tilburg ook hoofdvak orgel gaan studeren. Hoofdvak piano heb ik bij Paul Niessing gedaan; de onderwijsakte B haalde ik in 1963. Het was in 1965 dat ik mijn solistendiploma orgel haalde."

En andere docenten? *"Toebosch was destijds mijn docent op het conservatorium voor improvisatie. Hij liet graag de fantasie opbloeien vanuit een opgegeven thema. Daar stak je ideeën van op. Improviseren was geen componeren in zijn ogen. Daarin was Cor Kee totaal anders dan Toebosch. Je moest van Kee de vorm beheersen, een goede improvisatie moest in zijn ogen ook een zekere structuur hebben. Dus de vormbeheersing van bijvoorbeeld de fuga en de passacaglia, dat was bij hem nadrukkelijk vereist."*

Je hebt ook een paar keer meegedaan aan Bolsward? *"De eerste driemaal dat het Nationaal Orgelimprovisatieconcours in Bolsward werd gehouden, heb ik daaraan meegedaan. De eerste maal won Nico van den Hooven, Arie Keijzer won de tweede keer en Jan Jongepier het derde concours. In 1965 won ik daar de koraalprijs. Op het concours in St. Albans in Engeland heb ik een tweede prijs behaald, André Isoir ging toen met de eerste prijs naar huis."*

Hoofdvakdocent orgel in Utrecht

Na de studie in Tilburg gaf Kees van Houten naast privé-lessen orgel en piano ook les op de muziekscholen van Vught en Tilburg. *"Ik heb toen in 1972 naar aanleiding van een advertentie gesolliciteerd naar het docentschap aan het conservatorium in Utrecht. Het was het jaar waarin Cor Kee afscheid nam van Utrecht en Stoffel van Viegen gestopt was. Nico van den Hooven en Theo Teunissen gaven daar ook les. Er waren toen zo'n 20 tot 30 sollicitanten voor Utrecht. Ze gaven daar toen aan dat ze een keer iemand 'uit een andere hoek' - niet van protestantse komaf - zochten én iemand met een mooi orgel. Het was toch wel uniek dat uiteindelijk de keus op mij viel en men dus voor iemand uit het zuiden koos. In Utrecht ging toen wel een wat andere wind waaien. Wij waren toen met z'n vieren verantwoordelijk voor orgel: Nico van den Hooven, Theo Teunissen, Jan Welmers en ik. Eigenlijk totaal verschillend, maar wel aanvullend. We vormden toen gedurende zo'n 15 jaar een hechte club. Met name heb ik getracht daar een minder strenge manier van omgaan met de muziek bij te brengen. Meer vanuit het roomse 'vrijheid-blijheid-gevoel'. De studenten meer zelf laten ontdekken. Ik gaf daar vier dagen in de week les en ging meestal met de trein naar Utrecht. Maar ik bleef ook concerten geven. Wanneer ik 's avonds elders een concert moest geven, ging ik met de auto en reed ik 's middags uit Utrecht naar bijvoorbeeld Groningen of Rotterdam. Na het vertrek van Nico van den Hooven, die een paar jaar later overleed, en het vertrek van Theo Teunissen en Jan Welmers, ben ik in 1992 in Utrecht gestopt. Daardoor kreeg ik volop de kans om me te concentreren op het schrijven van boeken."*

Spitten en schrijven

"Toen ik zo'n 60 jaar geleden mijn eerste orgelconcerten gaf, schreef ik in het programma al een toelichting op de te spelen werken: iets persoonlijks schrijven over wat er gebeurt in het betreffende werk, wat staat je als luisteraar te wachten. Wel subjectief, mijn idee, geschreven vanuit een studie van wat de componist schreef en van waaruit hij dat deed. Ik gaf – en geef dat nog steeds - aan van 'zo zou je het kunnen beleven'. Dan kunnen de luisteraars het horen vanuit die visie, ongeacht of ik daarbij dan de waarheid in pacht heb. Absoluut niet een zaak van wetenschappelijk bewezen, maar veel meer vanuit een dieper spitten in de achtergrond en de aard van het betreffende werk. En dan kom je als vanzelf dichter bij de objectieve waarheid. Ik was in 1972 al begonnen, samen met Marinus Kasbergen, met een diepgaande studie van de getallensymboliek in de muziek van Johann Sebastiaan Bach. We schreven samen het boek 'Bach en het getal', wat in 1985 in een eerste druk verscheen. Inmiddels kent het vele herdrukken. Ook met Marinus Kasbergen schreef ik "Bach, die Kunst der Fuge en het getal", uitgekomen in 1989."

Daarnaast gaf Kees van Houten inmiddels een tiental boeken uit in de serie *'Van Taal tot Klank'* en in de loop van dit jaar zal hij een nieuw boek over de Goldberg Variaties uitbrengen, zijn 14e over Bach. Tevens kennen we hem van zijn vele lezingen over Bach en zijn werk.

interview Wim van der Ros

Jubileumconcerten

Van eind juni tot september zal Kees van Houten een achttal jubileum-concerten geven. Zeven daarvan doet hij samen met de sopraan Marjon Strijk. In onze provincie in Boxtel op zondag 25 juni en op zondag 17 september Oirschot. Zie voor de andere concerten zijn website ww.keesvanhouten.nl.

Orgelpassie
cultuur levend houden...

Art UnOrganized
streeft ernaar voor het orgel een nieuwe toekomst als concertinstrument te creëren.

Informatie
Meer informatie over zowel het programma en alle activiteiten van Art UnOrganized is in de loop van 2017 online te vinden. Wilt u op de hoogte gehouden worden van de activiteiten van AUO? Stuur een e-mail naar lisette@de-raadkamer.nl

Art UnOrganized

Aart Bergwerff en Lisette Ooms zijn de initiators van de nieuwe stichting *Art UnOrganized* (AUO). Vanuit de liefde voor het orgel zoeken zij nieuwe vormen voor orgelconcerten en orgelfestivals. AUO wil het traditionele klank erfgoed van het orgel behouden en tegelijkertijd nieuwe mogelijke rollen van het orgel verkennen en uitdiepen. Art UnOrganized is in maart 2017 opgericht en heeft haar thuisbasis in Breda.

Vernieuwing vanuit traditie

Van Art UnOrganized is Aart Bergwerff de artistiek leider. Hij heeft vele jaren ervaring als concertorganist in binnen- en buitenland en is tevens initiator van vernieuwende projecten rondom orgelmuziek. Zo werkte hij samen met videokunstenaar Jaap Drupsteen en maakte hij de voorstelling 'East meets West' met derwisj danser Kadir Sonuk op muziek van de 'Canto Ostinato' van Simeon ten Holt.
Lisette Ooms neemt als zakelijk leider organisatiekracht, strategisch denken en jaren van ervaring als cultureel manager mee naar AUO. Samen vormen zij een flexibel en sturend team dat elkaar aanvult op het gebied van artistieke en zakelijke kwaliteiten. Lisette Ooms werkt als adviseur voor culturele organisaties en overheden. Aart Bergwerff is als organist van de Grote Kerk Breda de vaste bespeler van het Flentrop-orgel in de Grote Kerk. Bergwerff doet tijdens zijn concerten in binnen- en buitenland contacten op met talentvolle organisten en musici, waarvan er in 2017 alvast een aantal te horen zullen zijn in de orgelconcerten in de Grote Kerk te Breda. Art UnOrganized streeft ernaar een nieuwe toekomst te creëren voor het orgel als concertinstrument in de 21e eeuw.

Bach op Zondag serie

In de concerten die de stichting organiseert, combineert ze het traditionele karaker met vernieuwende invalshoeken. Er is in de zomer de concertenreeks Bach op Zondag in de Grote Kerk Breda. Elke zondag in augustus wordt na de preek om 12.00 een luchtig en toegankelijk college gegeven waarin het werk van Bach telkens vanuit een ander perspectief belicht wordt. Iedere week staat de invloed vanuit een ander geografisch gebied centraal. Zo wordt besproken hoe de muziek van Italiaanse, Franse, Noord-Duitse en Nederlandse componisten van belang waren voor de ontwikkeling van Bachs unieke stijl. Kaarten voor het Bachcollege en het orgelconcert kosten vijf euro en zijn verkrijgbaar bij de kassa van de Grote Kerk Breda. De concerten worden gespeeld door de organisten Manuel Tomadin, Aart Bergwerff, Pieter Dirksen en Emmanuel van Kerckhoven.

Jong Talent conservatoria

Op het Flentrop-orgel in de Grote Kerk Breda wordt er bijna wekelijks les gegeven aan orgelstudenten. Voor de orgelstudenten is het spelen op een monumentaal historisch orgel een hele goede ervaring. Hiermee is het Flentrop-orgel een broedplaats voor jong orgeltalent in Breda. Het onderwijs en de praktijk van concerten geven komen zo heel dicht bij elkaar. Art UnOrganized biedt de jonge talenten traditiegetrouw in juni het podium van de Grote Kerk om concerten te geven.

Internationaal

Als musicus willen de studenten het hoogst mogelijke niveau bereiken. Het liefst binnen een inspirerende internationale omgeving waarbinnen zij hun muzikale talent kunnen ontplooien. De studenten komen uit meerdere landen van Europa en scheppen zelf al een internationale omgeving. Voor de concerten in juni geeft Art UnOrganized het podium aan Javier uit Spanje, Szymon uit Polen en Marc en Iddo uit Nederland. Alle vier zeer getalenteerde studenten op verschillende niveaus van bachelor, eindexamen tot master en van drie verschillende opleidingen uit Den Haag, Rotterdam en Tilburg.

OrgelStorm festival

Het OrgelStorm Internationaal Orgelfestival speelt zich af in de vroege herfst, eind september 2017. Het heeft een zorgvuldige en doordachte programmering met zowel moderne als klassieke uitvoeringen, waarin het orgel samenspeelt met andere instrumenten, muziekstijlen en kunstdisciplines. Traditioneel en met het oog op de toekomst werkt Art UnOrganized op het snijvlak tussen jong en oud om zo voor iedereen het orgel aantrekkelijk te maken en te houden. Ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan in 2017 van de Nederlandse kunststroming De Stijl, die bij het grote publiek vooral bekend is door kunstenaars als Rietveld en Mondriaan, staat het festival in het teken van het Nederlandse handschrift van kunstenaars en componisten; het zgn. Dutch Design.

Opening

De opening van OrgelStorm is op zaterdag 23 september. Om meer publieksgroepen warm te maken voor het orgel, wordt er i.s.m. de Brabantse Orgelfederatie een lesprogramma aangeboden rondom het 'Doe-orgel'. En is er een Open Orgelochtend 'Kom in de Kas!' gepland voor bezoekers om het Flentrop-orgel van binnen en buiten te bekijken. Interactieve rondleidingen voor jong en oud.

PLAY it Cool!

'Play it Cool!', de nieuwe cd met moderne orgelwerken van de Nederlandse componist Ad Wammes, opgenomen door Joost de Nooijer en Kerstin Wolf is een voorbeeld van dit frisse Nederlandse handschrift. De Nooijer en Wolf zullen op 27 september 'Play it Cool!' spelen dat hoewel modern, duidelijk geschoeid is op klassieke leest en tegelijkertijd beïnvloed is door pop, rock en jazz. Ad Wammes zegt zelf over 'Play it Cool!' dat het een werk is dat het voorstellingsvermogen en de ritmische standvastigheid van de organist uitdaagt.

Canto Ostinato

De haast meditatieve 'Canto Ostinato' van de Nederlandse componist Simeon ten Holt is een ander voorbeeld van het heldere Nederlandse stempel. Pianisten Mike del Ferro, Sandra en Jeroen van Veen zullen samen met organist Aart Bergwerff het bedwelmende stuk van zich continu herhalende klanken ten gehore brengen op 28 september. Het stuk is vrij van vorm waardoor zoals Jeroen van Veen zegt: *"Het stuk als het ware zichzelf leidt en het is de taak van de musici om het stuk in de juiste muzikale banen te leiden."*

'Chopin van het orgel'

Als afsluiter van OrgelStorm speelt de Duitse organist Christian Schmitt op 30 september het romantische concert 'La France aux Pays-Bas' als contrast op de Nederlandse vaste ritmiek. Het wordt een virtuoze vertolking van werken van de componist Charles Marie Widor, ook wel de Franse 'Chopin van het orgel' genoemd. Voor Schmitt's interpretatie van Widor's orgel symphoniën is hij in 2013 met de ECHO Klassik bekroond.

Doorstart **Orgelmakerij Pels & Van Leeuwen**

Begin februari dit jaar is een doorstart gerealiseerd van Orgelmakerij Pels & Van Leeuwen. Onder deze handelsnaam zet Rochus van Rumpt het bedrijf van zijn vader Peter van Rumpt voort vanuit zijn Orgelmakerij Rochus van Rumpt & Zonen BV.
Rochus van Rumpt heeft na het behalen van zijn Geselle diploma aan de Oscar Walckerschule te Ludwigsburg gedurende ruim tien jaar ervaring opgedaan bij een aantal buitenlandse orgelmakers waarbij hij zich alle facetten van het orgelmakersvak eigen maakte. In het bijzonder specialiseerde hij zich in het ambachtelijk gieten van orgelmetaal en het maken van labialen en tongwerken en de intonatie daarvan. Sinds 2011 was hij inhoudelijk leidinggevend binnen Pels & Van Leeuwen Orgelbouw. In 2016 voltooiden deze orgelmakers o.a. de restauratie van het grote Maarschalkerweerd-orgel (1875) in de Havenkerk te Schiedam, de renovatie van het transeptorgel in de Laurenskerk te Rotterdam en de restauratie van het Steenkuyl-orgel (1898, Steenkuyl & Recourt, 1932) in de Remonstrantse kerk (Arminius) eveneens te Rotterdam. In België werd de restauratie van het Van Dinter-orgel (1861) opgeleverd in de Sint Monulfus en Gondulfuskerk in Kaulille. Het orgel werd uitgebreid met een zelfstandig pedaal met twee registers dat werd ondergebracht in een nieuwe kas achter het oude orgel.
Tot aan de doorstart werd er gewerkt aan o.a. de onder handen zijnde restauraties van het Bätz-orgel in de Nieuwe Kerk te Delft en van het Pierre Palla Concertorgel (voorheen AVRO concertorgel) dat zal worden geplaatst in de voormalige Vara studio 1 van het Muziekcentrum van de Omroep aan de Heuvellaan te Hilversum. In maart van dit jaar waren de besprekingen gaande over het vervolg van de twee laatstgenoemde projecten. Het plan is de activiteiten voort te zetten in de voormalige Bernadettekerk in Maliskamp (‘s-Hertogenbosch, Rosmalen), alwaar ook de pijpenmakerij en de houtwerkplaats zal worden ingericht.

De voormalige Bernadettekerk in Maliskamp

advertentie

Pels & Van Leeuwen

orgelbouwers sinds 1903

WWW.PELSENVANLEEUWEN.NL

NIEUWBOUW · RESTAURATIE · ONDERHOUD

Postbus 3253- 5203 DG ’s-Hertogenbosch- 073-641 29 51
info@pelsenvanleeuwen.nl

Restauratie van het Smits-orgel te Gemert

In 2016 werd door Verschueren Orgelbouw te Ittervoort een restauratie uitgevoerd aan het Smits-orgel in de kerk Sint-Jans Onthoofding te Gemert. De in 1985 uitgevoerde restauratie kan hiermee nu feitelijk als afgerond worden beschouwd. Rogér van Dijk trad op als orgeladviseur en Wim Diepenhorst als adviseur namens de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

De kerk heeft een rijke historie. Schilden en wapens in de kerk herinneren aan de periode dat de Duitse orde en de heer van Gemert hier het gezag hadden. In de 15e eeuw werd een begin gemaakt met de bouw van de huidige parochiekerk gewijd aan Johannes de Doper. Naar gegevens uit 1696 beschikte de kerk toen over een orgel. Eén van de schilden heeft mogelijk aan dit vroeger orgel bevestigd gezeten. Uit aantekeningen in het begraafregister van de parochie blijkt dat dit instrument door Joannes van Dijck werd gebouwd. Hij werd op 21 maart 1695 in Gemert begraven en is ook de bouwer van het orgel in Handel. Van dit vroegere orgel van Gemert is helaas nauwelijks iets bekend.

Het Smits-orgel en zijn lotgevallen

Voor het huidige orgel dateren de plannen van rond 1830. Besloten werd het oude orgel te verkopen aan Heeze waar het door de Gebrs. Franssen werd geplaatst. F.C. Smits bouwde voor Gemert een nieuw instrument dat op 21 september 1833 werd opgeleverd en daarmee is het het oudst bewaarde orgel van Smits.
Voordat de kerk van 1853 tot 1855 verbouwd en vergroot werd naar een neogotisch ontwerp van H.J. van Tulder demonteerde Smits het orgel. Na de verbouw, waarbij de kerk zijn huidige vorm kreeg, herplaatste Smits het orgel. Bij de restauratie in 1877 door de firma Gradussen werd het orgel op het balkon naar achteren geplaatst om voor de koorzangers meer ruimte te verkrijgen. De klaviatuur verhuisde naar de rechter zijkant van het orgel waardoor de mechanieken (nagenoeg) geheel moesten worden vernieuwd. Daarbij kreeg het nieuwe klavieren en registerknoppen. De dispositie van het onderpositief werd ingrijpend in romantische zin gewijzigd, maar het manuaal bleef ongewijzigd.
De opkomst van de elektriciteit maakte in 1921 de orgeltrapper overbodig door plaatsing van een windmotor, die alleen op de derde (van onderen) van de vier oude balgen werd aangesloten. De verslechterende toestand van het orgel maakte een restauratie noodzakelijk. Dankzij een belangrijke gift in 1925 kwamen de plannen daarvoor in een stroomversnelling en kon het bisdom de plannen goedkeuren. Naast schoonmaak en herstel werd een nieuw pedaalklavier (C-d¹) aangebracht en kreeg het manuaal een nieuwe Trompet 8 vt. Op het positief werd de nog originele Kromhoorn 8 vt vervangen worden door Voix céleste 8 vt (af c° en vanaf f dubbelkorig). Ook de balgen werden gerestaureerd. Daarna kwam het onderhoud in handen van Gebr. Vermeulen te Weert. Op een niet bekend moment is de toonhoogte gewijzigd naar a¹ = 440 Hz en werd het laatste originele Smits-tongwerk, een Bombarde 16 vt op het manuaal, verwijderd.
Na een rapport uit 1953 van dr. M.A. Vente, waarin hij een – daarna niet uitgevoerd – advies gaf over een mogelijke restauratie, werd in 1963 het orgel onderzocht door Hans van der Harst en rijksadviseur H.L. Oussoren. Pas in 1985 kreeg Pels & Van Leeuwen de opdracht het orgel te restaureren met o.a. terugkeer naar de oorspronkelijke dispositie. De technische aanleg van 1877 met de klaviatuur rechts (vanuit de kerk gezien) bleef gehandhaafd. Windladen, windvoorziening, mechanieken en pijpwerk werden hersteld en de toonhoogte werd gereconstrueerd. Een aantal registers moest nieuw worden gemaakt in oude factuur, waarbij de Trompet 8 vt en nog enig pijpwerk van Gradussen uit 1925 gehandhaafd bleef. De orgelkas en het oksaal werden opnieuw geschilderd en de frontpijpen belegd met tinfolie en bladgoud. Om budgettaire redenen kon de windvoorziening slechts in de bestaande aanleg worden hersteld en de Klairon 4 vt bascant van het positief niet worden geplaatst.

Restauratie 2016

Bij de restauratie in 2016 door Verschueren Orgelbouw is het orgel geheel schoongemaakt. Al het pijpwerk is van de lades genomen, schoongemaakt en waar nodig gerestaureerd. Op diverse plaatsen werden ontbrekende zijbaarden weer aangebracht en bij een aantal pijpen is de steminrichtingen (in de opzetstukken van de vorige restauratie) gecorrigeerd in de stijl van Smits. De nog ontbrekende Klairon B 4 vt op het positief is nieuw gemaakt en geplaatst. De intonatie is geoptimaliseerd. De klaviatuur en de mechanieken zijn gereinigd, hersteld en opnieuw afgeregeld. Pijpstokken, roosters, slepen en afdichtringen werden schoongemaakt en waar nodig hersteld.
De vier originele spaanbalgen met balgstoel - de oudst bewaarde van Smits - zijn gerestaureerd en de balgstoel waar nodig verstevigd. De trapinstallatie is gereconstrueerd en de balgen opnieuw beleerd en van nieuwe scharnieren voorzien. Verder zijn de onderste drie balgen die door de windmotor worden gevoed, van nieuwe kanalen met rolgordijn voorzien. De bovenste balg speelt niet op de motor maar ‘doet slechts mee’ wanneer de wind getreden wordt. Proefondervindelijk is de winddruk thans vastgesteld op 86 mm. Wk. Op deze druk hebben de lage tonen duidelijk meer draagkracht en is het gehele klankbeeld van het orgel kleurrijker.
Vermeldenswaard is dat het front een aantal niet-sprekende pijpen heeft. Zowel de zijvelden als een deel van de tussenvelden alsmede het positief hebben imitatiepijpen: houten planken met aan de voorzijde een mantel van orgelmetaal. In het front ‘niet van echt te onderscheiden’.

Dispositie

Hoofdwerk (I) (C-f³)

Bourdon	16 vt
Prestant	8 vt
Holpijp	8 vt
Viola di Gamba	8 vt
Prestant	4 vt
Octaaf	2 vt
Fluit	4 vt
Mixtuur	3 st
Trompet B/D	8 vt
Bombarde B/D	16 vt

Onderpositief (II)

Holpijp	8 vt
Prestant	4 vt
Fluittravers D	8 vt
Fluit	4 vt
Octaaf	2 vt
Flageolet	1 vt
Kromhoorn B/D	8 vt
Klairon B	4 vt

Pedaal (C-d¹)

Aangehangen

Manuaalkoppel
Tremulant
Ventiel
Winddruk 86 mm Wk
Toonhoogte a¹=415 Hz

met dank aan orgeladviseur Rogér van Dijk voor de door hem verstrekte gegevens.

Wim van der Ros

Drie jubilea in Etten-Leur

300 jaar
Jacobus Zeemans-orgel, Leur

Bij de restauratie in de zeventiger jaren van het Jacobus Zeemans-orgel uit 1717 in het Trouwkerkje van Leur (de voormalige Nederlands Hervormde Kerk) schreef Klaas Bolt, adviseur bij de door Flentrop uitgevoerde restauratie, in zijn rapportage over het orgel: *"Het instrument is uniek van constructie en de klank van de oude pijpen is van een zeldzame schoonheid. Het behoort tot de allerbelangrijkste orgels van ons land!"*

40 jaar
Orgelkring Jacobus Zeemans, Etten-Leur

Het gereedkomen van de restauratie in 1973 vormde de aanleiding tot het oprichten van de 'Orgelkring Jacobus Zeemans'. Op initiatief van Michel Gottmer kwam een stichting tot stand met een vijf man sterk bestuur. Op 20 mei 1977 werd bij de oprichtingsvergadering een doelstelling geformuleerd: *'Het organiseren van concerten rondom het Jacobus Zeemans-orgel waarbij aansluiting gezocht kan worden bij het plaatselijke muziekleven'.*
Op 9 oktober 1977 vond het openingsconcert plaats van het eerste seizoen. Uitvoerenden waren Michel Gottmer orgel en speelgroep Pallieter.
De eerste jaren werden er jaarlijks een zevental concerten in het Trouwkerkje georganiseerd.

50 jaar
Pels & Van Leeuwen-orgel, Etten

Vanaf 1982 werd ook het Pels & Van Leeuwen-orgel (1967) van de Lambertuskerk in de serie betrokken.

Het Jacobus Zeemans-orgel uit 1699 in de Van Goghkerk te Etten-Leur

Overdracht van gemeente naar stichting

17 september 1986 is een belangrijk moment voor de orgelkring: de overdracht van de twee historische Jacobus Zeemans-orgels van de gemeente Etten-Leur naar de stichting Orgelkring Jacobus Zeemans.
Op 24 september vond een statutenwijziging plaats. Een van de doelstellingen wordt: *'Het organiseren van orgelconcerten waarbij het orgel centraal staat'*. Een andere doelstelling is: *'Het laten restaureren van het orgel in de Raadzaal'* (nu de Van Goghkerk). Zo werd de opdracht op 14 december 1988 tot restauratie van dit Jacobus Zeemans-orgel uit 1699 verstrekt aan orgelmaker Henk van Eeken. De ingebruikname vond plaats op 15 september 1994 gevolgd door een serie concerten met o.a. Hans van Nieuwkoop, Jacques van Oortmerssen, Albert de Klerk, Gustav Leonhardt en Harold Vogel.

Jeugd en orgel

In de negentiger jaren werd het orgelproject voor de lagere scholen in Etten-Leur uitgevoerd. Er werd een speciale videoband ontwikkeld en een lesbrief samengesteld voor de 5e en 6e klas. Meerdere scholen in Etten-Leur hebben hiervan gebruikgemaakt.

Orgelstad

Het huidige bestuur met Jan-Sjoerd van de Vaart als secretaris, Georg Hinderink, penningmeester, met de leden Kitty Visseren, Arnold Arts en Paul Duijvelaar werken vol enthousiasme met voorzitter Michel Gottmer aan de uitgroei van Etten-Leur tot 'Orgelstad'.
Dat begint in september met het vieren van de jubliea met o.a. de volledig herziene heruitgave van het boekje van Frans Jespers over de orgelmaker 'Jacobus Zeemans'.

Berne Abdijconcerten
- al 65 jaar op het hoogste niveau - wordt stichting...

Vermeulen/Adema-Schreurs orgel (1931-1970)

Brabants Orgelrijkdom 2017

Door Stephan van de Wijgert

In 1952 werd vanuit de Abdij in Heeswijk door organist en norbertijn Clemens van den Berg de werkgroep Berne Abdijconcerten opgericht. Doelstelling was het organiseren van orgelconcerten op het hoogste niveau. Door het aantrekken van internationale en nationale beroemdheden groeide de naam en faam van deze concertserie al snel. Nu, 65 jaar later, is de serie nog steeds springlevend en druk bezig zich voor te bereiden op de toekomst. Enerzijds door het voortbestaan van de concerten in de abdij te verzekeren. Anderzijds door naast de concertserie projecten te ontwikkelen die de orgelcultuur in het algemeen kunnen bevorderen. Onze gedachten gaan uit naar programma's voor de jeugd, voor een breder publiek, masterclasses en getalenteerde orgelstudenten een concertpodium bieden.

Artistiek adviseur

Toen de norbertijn Peter Damen, onze voorzitter, mij vroeg om als artistiek adviseur toe te treden tot het bestuur was ik enorm vereerd.
Als jonge organist, die in Sint-Michielsgestel opgroeide, bezocht ik regelmatig de concerten in Heeswijk. Nu, werkzaam in Amsterdam en wonende in Utrecht, vind ik het heerlijk om met enige regelmaat naar de abdij in Heeswijk te gaan en daar in de voetsporen te treden van mijn voorgangers en al die geweldige artiesten die de afgelopen 65 jaar in de abdij concerteerden.

Orgelserie

De Abdij van Berne mag zich gelukkig prijzen met haar unieke orgelserie. Wij als organisatie hebben de beschikking over twee prachtige instrumenten waarmee de gehele orgelliteratuur aan bod kan komen. Bovendien is de abdijkerk sfeervol en heeft zij een prachtige akoestiek.
Het publiek is talrijk en organisten en koren uit binnen- en buitenland staan te trappelen om te kunnen concerteren. Landelijk gezien behoren wij dankzij deze factoren tot de absolute top.
Echter ook hier dringt zich de realiteit van een kleinere financiële armslag al enige jaren op. Subsidies zijn de afgelopen jaren bijna verdampt en de kosten lopen alleen maar op. Tot op heden is het goed gegaan en komen we ieder jaar financieel qua opbrengsten en kosten rond. Alle lof hiervoor aan het huidige bestuur en met name aan Peter Damen. Laatstgenoemde heeft al zijn kwaliteiten ten volste ingezet voor het hoge niveau van de concerten, het aantrekken van sponsoren en zijn gastheerschap en gastvrijheid naar zowel de musici als bezoekers.
Mede daardoor zijn de Berne Abdijconcerten - om met de woorden van wethouder Glastra van Loon te spreken - een parel voor de gemeente Bernheze en een juweel voor orgelminnend Nederland.

Toekomst

Wij moeten naar de toekomst kijken, juist nu alles nog zo goed en vanzelfsprekend gaat. Het Abdijbestuur heeft ons als het ware daartoe opgeroepen en in zekere zin ook wakker geschud. Het voorstel kwam op tafel om van de Berne Abdijconcerten een stichting te maken. Bij ons als bestuur, uiteraard allemaal vrijwilligers, sloeg de angst om het hart. Naast alle werkzaamheden die het organiseren van zo' n concertserie met zich meebrengt, moesten wij ons gaan buigen over de talrijke veranderingen die een dergelijke organisatiestructuur met zich meebrengt.
Maar het is de bedoeling om juist als stichting financieel voordeel te incasseren. Als stichting is het namelijk gemakkelijker om subsidies aan te vragen en wordt dit verzoek eerder gehonoreerd.
Onze vele leden worden nu donateurs en omdat wij een culturele instelling met ANBI-status zijn geworden kunnen zij met hun donaties gebruik maken van belastingvoordeel.
Een nadeel is misschien wel de gevoelsmatige afstand tussen de abdij en de concertserie. Wij zijn nu een zelfstandige organisatie geworden die niet langer concerten organiseert voor de abdij, maar gebruik maakt van de ruimtes en faciliteiten van de abdij voor haar eigen doeleinden. Wij hopen, dat die afstand alleen een gevoelsmatige afstand is en dat we deze nieuw ingeslagen weg samen succesvol bewandelen. De naam van de concertserie onderstreept dit: **Stichting Berne Abdijconcerten.**

Anneessens-orgel in Rucphen

In 2015 werd door Nico van Duren het Anneessens-orgel uit de Sint Johannes de Doperkerk in Sprundel overgeplaatst naar de Sint-Martinuskerk in Rucphen.

Charles Anneessens bouwde dit orgel in 1887 voor Sprundel en plaatste dit boven op het oxaal. In 1958 werd het orgel door de firma Jos Vermeulen te Alkmaar omgebouwd. Bij de restauratie in 1980 door Verschueren Orgelbouw is het orgel op het priesterkoor geplaatst. Toen in 2012 de kerk werd gesloten is het orgel door Nico van Duren gedemonteerd en in opslag geplaatst. Voor de overplaatsing in 2015 heeft hij het orgel hersteld en qua dispositie uitgebreid. Zo plaatste Nico van Duren vanuit zijn voorraad bestaand pijpwerk op het tweede manuaal een Bourdon 8 vt en op het pedaal een Fagot 16 vt en een Trompet 8 vt (dit laatste register als unit uit de Fagot). De Gedekt 8 vt en de 4 voets Superoctaaf van het pedaal zijn ook unitregisters. Het orgel heeft elektropneumatische tractuur en beschikt over kegelladen.
Het orgel is op 31 januari 2016 in gebruik genomen. Daarbij werd het bespeeld door Antoon Bogaarts, Peter Marijnissen en Arnold Arts.

Dispositie

Manuaal I (C-g³)

Prestant		8 vt
Bourdon		8 vt
Octaaf		4 vt
Roerfluit		4 vt
Mixtuur	¹)	3-5 st
Trompet		8 vt

Manuaal II

Bourdon	⁴)	8 vt
Salicionaal		8 vt
Prestant		4 vt
Nachthoorn	²)	4 vt
Flageolet		2 vt
Sesquialter	³)	2 st
Tremolo		

Pedaal (C-f¹)

Subbas		16 vt
Octaafbas	²)	8 vt
Gedekt		8 vt
Superoctaaf		4 vt
Fagot	⁴)	16 vt
Trompet	⁴)	8 vt

Koppelingen
Manuaal I - Manuaal II
Man. I - Man. II 16 vt
Man. I - Man. II 4 vt
Pedaal - Manuaal I
Pedaal - Manuaal II

Speelhulpen
3 vaste combinaties
Automatische pedaal-omschakeling

¹) = deels 1958
²) = 1958
³) = 1980
⁴) = 2015

advertentie

Nico van Duren
orgelmaker/restaurateur

- Restauratieur Nationaal Museum Speelklok tot Pierement, Utrecht (1983-1993)
- Restauratieur Gebr. Vermeulen, Weert (1993-1998)
- Flentrop Orgelbouw (1998-2003)

Zelfstandig sinds 2003.

- Restauratie en revisie van mechanische, pneumatische en elektropneumatische pijporgels.
- Overplaatsingen van kerkorgels.
- Stemmen en onderhoud.

Zeer betaalbare tarieven!

Bernhardweg 4
5394 AG Oijen (bij Oss)
Tel: 0412 850930 Mobiel: 06 51228817
E-mail: nicovanduren@home.nl
Website: www.kerkorgelonderhoud.nl

Smits-orgel, Oijen

Vorig jaar is voor de eerste maal de **Brabantse dag, jeugd, orgel & beiaard** op vele plaatsen in de provincie ingevuld. Zoals dat eerder traditioneel op en rond dierendag in Oosterhout gebeurde, werd op woensdag 4 oktober op meerdere plaatsen voor kinderen van groep 7 van basisscholen dit feest belegd.

In 2017 weer!

Ook dit jaar wordt deze dag (naar keuze op 3 of 4 oktober) weer ingevuld op meerdere plaatsen in de provincie. Doelstelling is om in een structurele vorm een herkenbaar programma in te vullen, waarbij de jeugd actief betrokken wordt bij ons klinkend erfgoed.

Daarbij wordt een basisprogramma aangereikt dat lokaal met de daar aanwezige mogelijkheden van organisten, beiaardiers, docenten en beschikbare instrumenten kan worden ingevuld.

Voor groep 7 van de basisscholen

Uitgangspunt is om aan het begin van het schooljaar kinderen van groep 7 van de basisscholen op een leuke en speelse wijze nader kennis te laten maken en te enthousiasmeren voor het orgel en – indien daar aanwezig – de beiaard. Daarbij kunnen van dvd's korte filmpjes over het orgel en de beiaard worden getoond en kan aan de hand van klinkend materiaal – orgelpijpjes en klokken – e.e.a. worden gedemonstreerd.
Het Doe-orgel van de Brabantse Orgelfederatie kan daarbij in de klas worden ingezet, waarbij de leerlingen zelf het orgel kunnen opbouwen.
Op of rond dierendag zal in groepen een excursie plaatsvinden naar één of meerdere orgels en – indien aanwezig - de beiaard. Na de uitleg bij het orgel krijgen de kinderen een luisteropdracht: de organist speelt speciaal voor dit project melodieën waarin kinderen bijvoorbeeld dieren kunnen herkennen. De opdracht is dan om deze te herkennen en te noteren op een antwoordblad. Datzelfde geldt bij het bezoek aan de beiaard. Kinderen zullen zelf ook kunnen musiceren waarbij zij geassisteerd worden door ervaren organisten of beiaardiers.
Op onze website **www.brabantorgel.nl** worden in de agenda bij 3 en 4 oktober alle locaties vermeld waar deze dag wordt ingevuld.

Meer info via Ton Stevens (mail: ajastev@gmail.com), Jan Verschuren (mail: j.h.s.verschuren@tue.nl) en/of Tannie van Loon (tannievanloon@yahoo.com).

Nationale Orgeldag 2017

Op **zaterdag 9 september 2017** wordt voor de 16e maal de Nationale Orgeldag gehouden. Ook in onze provincie zullen orgelcommissies en organisten hun orgels op geheel eigen wijze laten zien en laten klinken. De Nationale Orgeldag valt ieder jaar samen met de Open Monumentendagen. Daardoor kunnen 'toevallige passanten' op een mogelijk verrassende wijze ook kennismaken met het orgel. Het orgel kan juist dan anders gepresenteerd worden dan in de gebruikelijke liturgische functie. Ook samenspel met andere muziekinstrumenten geeft een versterkende rol aan het orgel. Muziek zal samenbindend werken!
Lokale orgelcommissies worden opgeroepen hun activiteiten voor de Nationale Orgeldag 2017 vorm en inhoud te geven. Zij worden verzocht hun activiteit door te geven via www.nationaleorgeldag.nl waarbij deze dan geplaatst wordt op deze landelijke site en aan info@brabantorgel.nl voor plaatsing in de agenda op de site van de Brabantse Orgelfederatie.

Maastricht

Het landelijke startschot van de Nationale Orgeldag 2017 wordt gegeven in de Sint-Janskerk in Maastricht door de burgemeester van Maastricht, mevrouw Annemarie Penn. Daar zullen - naast een orgelwandeling langs o.a. de Sint-Matthiaskerk, de Sint-Martinuskerk en de Onze-Lieve-Vrouwebasiliek - in de Sint-Servaasbasiliek demonstraties zijn op en rond het monumentale orgel. Ook Verschueren Orgelbouw zal meewerken aan deze dag in Maastricht.
Het slotconcert wordt om 17.00 uur gegeven door Marcel Verheggen op het orgel van de Sint-Servaasbasiliek.

advertentie

A. Nijsse & zoon

VOOR BETAALBAAR VAKWERK

Ring 5
4471 PS Oud-Sabbinge
Tel.: 0113 581175

Orgelmakers

Subsidie

Dankzij een door de stichting DELAfonds verstrekte subsidie voor 'Documentatie' van de Brabantse Orgelfederatie, is het mogelijk veel informatie over de orgels in Noord-Brabant vast te leggen. Zo wordt informatie met foto's van Brabants Orgelrijkdom via www.brabantorgel.nl openbaar gemaakt. Ook de klankdocumenten 'Brabants Orgelrijkdom', cd's die verschijnen bij excursies naar Noord-Brabantse orgels, zijn gerealiseerd dankzij de verstrekte subsidie.
Ook dit magazine 'Brabants Orgelrijkdom 2017', een documentatie van wat dit jaar belangrijk is op orgelgebied in Noord-Brabant, is mede mogelijk gemaakt dankzij een bijdrage uit deze subsidie van de stichting DELAfonds.

stichting DELA fonds

Orgelpuzzel

De puzzel van vorig jaar werd door sommige puzzelaars te moeilijk gevonden. Daarom dit jaar een wat eenvoudiger puzzel.
Voor de antwoorden moet weer gezocht worden tussen alle informatie over Noord-Brabantse orgels die te vinden is op onze website **www.brabantorgel.nl**.
Er moeten 14 bijzondere registernamen worden ingevuld. Na invulling vindt u twee oplossingen in de beide gele verticale kolommen.
Er zijn drie prijzen te winnen:
het Loret-boek met de 2 bijhorende cd's, 3 BOF-cd's naar keuze en twee gratis deelnamekaarten voor een van de orgelexcursies van de BOF.
E-mail de beide oplossingen uiterlijk 15 september naar *info@brabantorgel.nl*.
De winnaars worden op 1 oktober 2017 bekendgemaakt op de site en ontvangen persoonlijk bericht.

1. Dit register vindt u op het Grand Orgue van het bijzondere Dalstein & Haerpfer-orgel uit 1912 ergens in een Onze Lieve Vrouwe Visitatiekerk.
2. Dit vrolijke kwetterende register hoort u in Cuijk.
3. Een 8-voets tongwerk van het Peteghem-/Delhaye-/Van Dinter-orgel dat in de 19e eeuw in Tilburg gestaan heeft.
4. Te vinden op een zwelwerk in Waalwijk.
5. Pedaalregister in Bergeijk.
6. Een in een contract uit 1566 genoemd register voor het manuaal van het orgel in Grave.
7. In de Sint-Joannis Baptistkerk staat sinds 2013 het Deense Marcussen-orgel dat gebouwd werd uit het rampenfonds voor de watersnoodramp van 1953. Register van het 3e manuaal.
8. Een 3-voets register in Boxmeer.
9. Een van de registers die in 1955 werd toegevoegd aan het orgel dat in 1941 voor de Sint-Joseph- of Tivolikerk in Eindhoven werd gebouwd, maar nu in Uden staat.
10. In Almkerk staat een Adema-orgel uit 1877. Een prachtig register op het bovenwerk.
11. Een van de verloren gegane pedaalregisters van het orgel dat in 1944 in Ginneken verwoest werd.
12. Een 4-voets register van het grootste orgel in Bergen op Zoom.
13. Dit register is het groot octaaf uit de Bourdon 16 vt van het koororgel in de Sint-Janskathedraal.
14. Een vulstem uit het pedaal van het monumentale Vollebregt-orgel dat in 's-Hertogenbosch in een onlangs gesloten kerk staat.

advertentie

de Jongh Schildersbedrijf b.v.
restauratie & onderhoudsschilderwerken

Waardenburg / 's-Gravenhage

Bätzorgel Nieuwe Kerk Delft

www.dejonghwaardenburg.nl

RestauratoreNederland

advertentie

KVOK
Koninklijke Vereniging van Organisten en Kerkmusici

Doelstelling van de vereniging is bevordering van:

- het gebruik van het orgel, het orgelspel en de orgelcultuur in het algemeen
- de verantwoorde verzorging van de muziek in de eredienst
- alles wat het peil en de waardering van de kerkmuziek ten goede kan komen
- een goede opleiding van organisten en kerkmusici

De vereniging is uitgeefster van de tijdschriften:

- *Het orgel* [website: www.hetorgel.nl]
- *Muziek&Liturgie* [website: muziekenliturgie.nl]
- *NotaBene* [digitaal]

Meer informatie? Lid worden? Zie: www.kvok.nl

Orgel studeren aan Fontys Academy of Music and Performing Arts in Tilburg

Krijg les van onze drie hoofdvakdocenten: Ruud Huijbregts, Henco de Berg en Jelena Bazova. Onderdeel van het lesprogramma zijn onder meer hoofdvak orgel en hoofdvak improvisatie, basso continuo, begeleiden, 18e eeuwse uitvoeringspraktijk. Ook kun je tal van bijvakken volgen zoals harmonium, klavecimbel, piano, kistorgel.

Fontys Academy of Music and Performing Arts heeft een eigen Kapel met 2-drieklaviers orgels en een 3-klaviers pedaalharmonium. Verder maken wij gebruik van de les- en concertorgels van: Heikese Kerk Tilburg, Heuvelkerk Tilburg, Sint Catharinakerk Eindhoven, Sacramentskerk Breda. Er zijn elke maand studentenconcerten.

Meer weten? Proefles volgen?
Kijk op www.fontys.nl/AMPA
of mail naar FHKAMPA@fontys.nl

Academy of **Music** and **Performing Arts**

• OUDE EN NIEUWE PIJPORGELS • RESTAURATIES • CONCERTAGENDA • ORGANISTEN • ORGELBOUWERS
• COMPONISTEN • CONCOURSEN • MUZIEKBIJLAGE IN IEDER NUMMER OOK IN KLAVAR

kennismaking:
3 nummers voor € 10
of neem direct een jaarabonnement
met korting voor € 36 (eerste jaar)

De Orgelvriend
als orgelliefhebber kúnt u niet zonder

binnenwerk geheel in kleur
10 nummers per jaar
meer informatie en bestellingen:
www.orgelvriend.nl